

**Най-
забележителните
учени и евлии
в исляма
I**

[Вейсел Карани, Хасен-и Басри, Рабия-и Адвийе, Омер
бин Абдулазиз, Имам а'зам Ебу Ханифе, Имам Ебу Юсуф,
Имам Мухаммед Шейбани, Абдуллах бин Мубарек]

Колектив

Съдържание

Вейсел Карани	38
Хасен-и Басри	46
Рабия-и Адвийе	61
Омер бин Абдулазиз	69
Имам а'зам Ебу Ханифе	88
Имам Ебу Юсуф	123
Имам Мухаммед Шейбани	139
Абдуллах бин Мубарек	143

Предисловие

В тази ни енциклопедия ще Ви предложим букет от големите евлии и учени на исляма, живели на различни географски ширини и в различни периоди от началото на исляма до близкото ни бъдеще. Без съмнение няма никаква възможност в тази ни енциклопедия с ограничен обем да предадем наподробно житията на всички евлии, които са посочили на хората правия път и стриктно приложили исляма на практика.

Когато житията на добрите бъдат изучени, ще се увеличи и броя на добрите в обществото. Децата, младежите и възрастните хора, които не познават своята история и големците в нея, не биха могли да си поставят високи цели като техните. Изучаването на житията на великите хора – в епоха като сегашната, когато хората са обекти на различни кризи и духовни депресии – хем ще стане повод за извличане на поука, хем за духовно удоволствие и пробуждане.

Ще представим живота на ценни евлии само в няколко страници, при условие, че за тях има информация с томовете. След житието на всеки евлия ще посочим и самите източници за онези читатели, които биха желали да получат по-обстойна информация.

В тази енциклопедия ще употребим някои религиозни термини, от рода на абид, ариф, захид, мурид, суфия, муттакия, муджахид, уммия, дервиш, притежател на басирет, евлия, ебдал (буделя), евад, актаб (кутб, кутуб), гавс, хавасс (хавас), нуджеба, мурад, мухлис, мухляс, мукарреб, муджедид, муршид, мукеммил, мутасаввъф, увейсия, шейх и други. В това предисловие ще дадем кратко пояснение на всеки един от тях. После ще обясним как са наименувани необикновените неща, които ще бъдат споменати в тази енциклопедия. Ще видим, че в нея фигурират и много тасаввуфски термини като таква, вера, зухд, ихляс, марифет, илм, якин, майийет, сейр, курб, джезбе, веджд, меваджид, хаватър, ахвал, тасарруф, теvedжух, химмет, джемийет, хузур, хиляфет, махбубийет, фердийет и още много други. Ще последват и религиозни термини като зикр, вирд и едеб. Би било полезно да дадем съкратена информация и за тях.

Ще стане въпрос и за отделните състояния, степени и групи евлии. Ще обясним накратко и тях. Също така ще последват писания и за науката тасаввуф и ползата от това да се обичат евлиите.

В хадис-и шериф, фигуриращ в **“Мифтах-ун-Неджат”**, се казва: **“Пази се от харамите на Аллаху теаля, за да станеш най-големия абид сред хората.”**

Всеки човек е създаден, за да изпълнява своите рабски задължения. Ето защо всеки трябва да приема Аллаху теаля за създател, а себе си за създание. За да може човек да стане раб на Аллаху теаля, трябва да се спаси от рабуване на всичко, освен Него, и да се отвърне от всякаква друга привързаност. Затова големият учен на исляма и евлия имам Раббани Ахмед Фаруки Серхенди казва, че най-високата степен на евлия е макамът абдийет (да се рабува).

Онзи евлия, който е изкарал от сърце всичко, освен Него, познава Го със сърце и е постигнал доволството Му, се **нарича ариф-и биллях** или само **ариф**. В хадис-и шериф, фигуриращ в **“Кунуз-ул-Хакаик”**, се казва: **“Всяко нещо си има източник. Източниците на таква (да се отбягват харамите) са сърцата на арифите.”** Сюлейман бин Джеза описва качествата на един ариф по следния начин: **“Когато мълчи, прави тefеккюр (съзерцание); когато гледа, извлича поука и иска винаги неща, от които Аллаху теаля е доволен.”** Баязид-и Бистами го описва по следния начин: **“Арифа го виждаш да яде, пие, весели и търгува с теб, но неговото сърце е свързано с Всевишния Аллах. Той няма никаква мъка, освен за Него.”** Пак той казва: **“Арифът никога не говори напразно и винаги мисли за Аллаху теаля.”** Джунейд-и Багдади казва: **“Не мисли, че би могъл да е ариф онзи, който пропуска Сунната на Расулюллах и е отпуснат в съблюдение на едебите, изучени от него!”**

Пълната обич към Аллаху теаля и отвръщане на лице от всичко, освен Него, се нарича **любов**. Имам Раббани казва: **“Страстите на нефса не бива да бъдат наименувани любов. Мястото на любовта е сърцето и е ценна. Истинската любов е да се обича Аллаху теаля и онези, които Той обича.”**

Ибрахим Хаккъ Ерзуруми казва: **“Любовта възпитава нефса и краси морала. Тя е огън в сърцето, която не оставя нищо в него,**

освен обичта към Аллах. Словата, делата и мислите на обичащите Аллах са правилни и искрени. Те имат будно сърце и са далеч от грешки.”

Думата **захид** служи за обозначаване на човек, който не е отдаден на земно и с цел да не извърши нещо съмнително, отбягва повечето мубахи. Според имам Раббани той е най-разумният човек поради факта, че не се обвързва със земно. В хадис-и шериф, фигуриращ в **“Берика”**, се казва: **“Когато Аллаху теаля заобича един раб, сторва го захид по отношение на земно и желаещ ахирета, и го уведомява за неговите недостатъци.”**

Окото на сърцето, което служи за прозиране на скритата същност на нещата, се нарича **басирет**. Имам Кушейри казва: **“Аллаху теаля е дарил мюсюлманите с някои видове басирет и нур, чрез които виждат нещата в дълбочина. Ето в този контекст трябва да се разбира хадис-и шерифа на Расулюллах “салляллаху алейхи ве селлем”, в който се казва: “Му’минът гледа със сиянието на Аллах.”** В хадис-и шериф, предаден от Дейлеми, се казва: **“Не е сляп онзи, който не вижда. Сляп е онзи, чийто басирет е сляп.”**

Евлиите на Аллаху теаля се наричат още ербаб-ъ кулюб, **ербаб-ъ дил** и **ибнул-вакт**.

Евлиите, т.е. рабите, които следват Неговите повели и не изкарват от сърце Неговите обич и споменаване, се наричат още **ехлюллах**.

Онези раби, които във всички дела, слова и нрави, следват исляма и са спечелили голямата обич на Аллаху теаля и Расулюллах, се наричат **велии, евлии**. В 62. свещен аyet на сура Юнус по смисъл се казва: **“Знайте, че за евлията на Аллаху теаля няма страх от наказание и страдание поради непостигане на блага.”** В хадис-и шериф, който големият мухаддис Ебу Нуайм ел-Исфераини е записал в **“Хилйет-ул-евлия”**, се казва: **“Когато се види евлия, се сеца за Аллаху теаля.”** В хадис-и кудси, фигуриращо в **“Сахих-и Бухари”**, се казва: **“Който проявява вражда към един от Моите евлии, ще е водил война с Мен...”**

Яхия бин Муаз казва: **“Онзи, който постигне сохбета на един евлия, се спасява от ръката на Шейтана и започва винаги да е с**

Аллаху теаля.” Имам Раббани казва: “В Съдния ден първо пейгамберите “алейхимусселям” и после евлиите “куддисе сиррухум” – с позволенията на Аллаху теаля – ще се застъпят за мюсюлманите с много грехове. Евлиите на Аллаху теаля са опазени от вършене на големи грехове.”

Сред евлиите има както възложени с иршад (да напътват хората), така и с други задължения. Например евлиите от групата **ебдал** помагат и служат на хората, но не се познават от тях и възложението им е свързано със земния ред. Когато един от тях почине, на негово място възлагат друг. Наричат се още **буделя**. Те не са възложени с иршад и са скрити от очите на хората. Сеййид Шериф Джурджани е казал, че техният брой е седем, четиридесет или седемдесет. В хадис-и шериф, фигуриращ в “Хилйет-ул-евлия”, се казва: “Винаги сред моята общност се намират четиридесетима души, чиито сърца са като сърцето на Ибрахим “алейхисселям”. Чрез тях Аллаху теаля повдига белите. Наричат се ебдал. Те не постигнаха тези си степени чрез намаз и оруч.” Когато Абдуллах ибни Месуд запитва: “О, Расуляллах! С какво постигнаха тази степен?”, Расулюллах “салляллаху алейхи ве селлем” отговори: “С **щедрост и наставляване на мюсюлманите.**”

Освен тях има други четирима евлии (евтад), които са скрити от очите на хората, които – според обясненията на големия учен и евлия Молла Джами – са разпръснати из четирите краища на света. Всеки от тях е възложен да осигурява земното спокойствие. Този, който се намира в Изтока, се нарича Абдулхайй, в Запада – Абдулхалим, в Севера – Абдулмурид, а в Юга – Абдулкадир “рахметуллахи алейхим”.

Част от ценните учени, които са достигнали до високите степени на евлия, се наричат **кутуб** или **актаб** (мн.ч.). Онези от тях, които са свързани със земните дела, се наричат **кутб-ул-актаб** или **кутб-и медар**, а тези с религиозните дела и възложени с иршад – **кутб-и иршад**.

Кутб-ул-актаб е от **риджал-и гайб**, т.е. от онези евлии, които не всички познават. Възложен е с неща, които се отнасят до земния ред, като обилие-немотия, здраве-болест, война-мир, препитание, дъжд и други подобни неща. Това са големи евлии, които си имат под своя команда други евлии със същите възложения, наречени

тримата, седмината и четиридесетимата. Според големия учен на исляма имам Раббани такъв евлия се намира по всяко време. Имало е и във времето на Расулюллах, но не всеки може да ги опознае. Те са прикрити от очите на хората. Някои от тях дори не знаят, че имат такова възложение. Имам Раббани “куддисе сиррух” казва: “Кутб-и медарът е средство за идване на онзи фейз, който служи за появата на всичко и тяхното поддържане в битие. Създаването на всичко, пращането на препитания, заличаването на бели и страдания, лечението на болните и да се поддържа здравето на телата са все с фейза на кутб-и медара. Приемането на вяра, извършването на поклонения и покаяние за греховете става чрез фейзовете на кутб-и иршада. Винаги на света има кутб-и ебдал (медар). Светът не би останал празен от него, защото земният порядък зависи от него. Ако един такъв кутб почине, възлагат с това задължение друг. Това не се отнася за кутб-и иршада, защото има времена, когато светът остава лишен от напътствие и вяра. Пейгамберът ни “салляллаху алейхи ве селлем” беше кутб-и иршадът на времето, а хазрети Омер и Увейс-ел-Карни кутб-и медарът на времето.”

Най-прочутият ариф, притежател на велики знания и марифети, главатарят на арифите се назовава като **кутб-ул-арифин**.

Кутб-и иршадът е велия, муршид, който е превърнат в средство за напътствието на света. Както обяснява имам Раббани, чрез него идват фейзове за напътствието на света. Такъв кутб не се намира по всяко време. Има времена, когато светът остава тотално лишен от напътствие и вяра. Расулюллах беше кутб-и иршадът на времето. Чрез него всички хора постигат вяра и напътствие. Но фейзовете, които идват в хора с развалени сърца, се превръщат в заблуда и зло, както ценните храни в кръвта на диабетика се превръщат в отрова и човекът с болна жлъчка усеща сладкия вкус на захарта като горчив. Кутб-и иршадът е достигнал до зрялост и може да доведе другите дотам. Такъв кутб се среща рядко. Голямо благо би било да се появи дори след години и векове. Всичко засиява с неговия берекет и с един поглед заличава болестите на сърцето. С един теvedжух изчиства всички лоши нрави.

Големият евлия имам Раббани прави още следното допълнение: “Кутб-и иршадът, притежател на кемалат-и фердийе, се среща

много рядко. Такава драгоценност се появява на света след векове. Светът, затънал в тъма, засиява с него. Сиянията на неговите иршад и напътствие се разпростират из света. От центъра на света до Арша напътствието, вярата и марифетът идват чрез него. Всеки получава фейз от него. Никой, без негово посредничество, не би могъл да постигне тези блага. Сиянията на неговото напътствие опасват света (като силни радио вълни) като океан, който изглежда сякаш е замръзнал. Не се вълни. В сърцето на онзи, който познава и обича онази велика личност, и мисли за нея или ако тя го заобича и пожелае да го възвиси, сякаш се отваря прозорец. Чрез него – в зависимост от своите ихляс и обич – получава фейз. По същия начин, ако някой споменава Аллаху теаля, но изобщо не мисли за тази личност, пак би получил фейз от нея. Но фейзът в първия случай би бил по-голям. Ако я отрича и не харесва или ако онази личност се е обидила на този човек, той – дори да споменава Аллаху теаля – не би могъл да постигне зрялост и напътствие. Неверието или лошото поведение спрямо нея затваря вратата на фейза. Дори тя да желае неговото напътствие, и дори да не иска неговото зло, той не би могъл да постигне напътствие. Такъв човек дори привидно да изглежда напътен, реално не е и ползата му от нея е минимална. От друга страна, онези, които вярват в нея и я обичат, дори да не мислят за нея и споменават Аллаху теаля, постигат напътствие и зрялост само заради тази си обич.”

Думата **гавс**, която означава спасение, помощ и помагане в арабския език, се използва за обозначаване на евлия, който е спечелил специална и висока степен в тасаввуфа, и се притичва в помощ на хората. Молла Джами обяснява, че великата личност, наречена гавс, е спечелила това име поради силата, с която Аллаху теаля е дарил този евлия да се притичва в помощ на хората. Според Мухйиддин-и Араби гавс е кутб-и медарът, но според имам Раббани гавсът е над кутб-и медара и му помага в много дела. Има роля в избиране на евлиите, които ще бъдат доведени до степената на ебдал.

Гавс-ъ а'зам означава най-голям гавс и е прякорът на Абдулкадир Джейляни “куддисе сиррух”, достигнал до тази степен в тасаввуфа. Той – поради факта, че бе евлия, притичващ се в помощ на хора и джинове – бе назован още гавс-ус-сакалейн.

Думата **хавасс** носи противоположното значение на думата **авам**, която означава обикновени хора. Хавасс са избраници, които се издигнали над степените на авам и мукаллиди и достигнали до степените на иджтихад и виляйет. Имам Газали казва: “Както султаните пазят имота, живота и честта на народа от угнетители и хайдути, така и хавасс пазят вярата на авам (невежите хора, които не са специалисти в ислямските науки) от злото на бидатчиите (еретиците).” Те – както обяснява Ебу Осман Магриби – приемат добрите си дела за дарове от Аллаху теаля.

Както казва Шейх-ул-ислям Молла Джами, има и други скрити от очите на хората евлии, наречени **нуджеба**, които се притичват в тяхна помощ и стават причина за тяхното опазване от бели.

Шихабуддин Сухреверди разделя тасаввуфските пътници на две групи: Те са или **мурид**, или **мурад**. Муридите правят риязети и муджахедета (т.е. отбягват желанията на нефса и правят неща, които той не желае), за да спечелят близост с Него. Мурадите, от своя страна, ги отвеждат до висотите, като ги галят, без да ги подлагат на трудности. Пътят на мурадите се нарича иджтиба. Имам Раббани казва, че главатарят на мурадите и избраниците е Мухаммед “алейхисселям”.

Ихлясът, който се постига от само себе си, без да се полага усилие за него, е постоянен и се постига на степента **хаккал-якин**. Притежателят на постоянен ихляс, който върши всичко в името на Аллаху теаля, се нарича **мухляс**. За такъв му’мин всички ибадети и поклонения са приятни и лесноизпълними, защото са спасени от страстите на нефса и весвесето на Шейтана. Такъв ихляс идва в сърцето на раба само от сърцето на един евлия. Между **мухляс** и **мухлис** (такъв, който полага усилие и старание, за да спечели ихляс) има огромна разлика. Знанията на науката келям по отношение на вяра и дела, които се изучават чрез полагане на усилие за тях, се показват на онези, които напредват по пътя на тасаввуфа, чрез кешф. В ибадетите се появява леснина и радост, а мързелът и отпуснатостта, причинени от нефса и шейтана, изчезват. Греховете и харамите изглеждат грозни и отвратителни. В свещен айет по смисъл се казва: “**Рече Иблис: “Кълна се в Твоето могъщество, че освен от рабите на Аллаху теаля, които са мухляс, ще изкушавам всички.”** (Сад: 82-83)

Рабите, които са близки с Аллаху теаля, се наричат **мукарреб**, думата в превод означава приближени. В хадис-и шериф се казва: **“Добрините на ебрар са грехове за мукарребите.”** В Коран-и керим по смисъл се казва: **“Първенците във вярата – те са първенците по отношение на приближаване към Аллаху теаля. Всички те са мукарреби.”** (Вакъа:10) Имам Газали ги описва по следния начин: “Мукарребите отбягват всичко, които не е за Аллаху теаля, като ядене пиене, лягане и говорене. Те не помръдват, докато не изпълнят възнамерение в името на религията. Ядат с цел да постигнат умствена и физическа сила за ибадетите. Всичко тяхно е в името на Аллах.”

За тях имам Раббани казва: “Мукарреби са онези, които са близки към същината. Спокойствието и милостта са за тях. Те са онези, които са сигурни от страха на Къяметския ден. Не се плашат от неговия ужас като другите.”

Муджедидът е учен, който подсилва ислямската религия, изкоренява бидатите, т.е. реформите, ересите и суеверията, които се опитват да бъдат вмъкнати в нея, и изкарва наяве суннетите. В хадис-и шериф, споменат в **“Сунен-и Еби Давуд”**, се казва: **“През всяко столетие ще се появи един муджедид и ще поднови делата на моята общност.”** Имам Раббани Ахмед Фаруки Серхенди казва: “Тъй като тази общност е най-добрата и нейният пейгамбер е последният такъв, учените ѝ са възложени с делата на пейгамберите на Бени Исраил. Ето защо в началото на всяко столетие сред учените на общността се избира един муджедид. През хиляда години на предишните общности се пращаше един улюл азм пейгамбер (или расул). Както неговото дело не се възлагаше на един небия (пейгамбер, изпращан през сто години), така и в тази общност ще бъде избран учен със съвършени знания, който ще извърши възложението на улюл азм пейгамберите от предишните общности.”

Мир Хусамеддин казва: “Сънувах Расулюллах “салляллаху алейхи ве селлем”, който похвали хазрети имам Раббани и каза: “Аз се хваля с него сред моята общност. Аллаху теаля го стори муджедид сред нея.”

Муджедид-и елф-и сани (Муджедидът на второто хилядолетие по Хиджра) е име, което се използва за хазрети имам Раббани. Както обяснява Мухаммед Хашим-и Кишми, първият

човек, използвал това име, бе един от най-големите учени на своето време – Абдулхаким Сиялкути.

Абдуллах Дехлеви казва: “Сред султаните – Омер бин Абдулазиз, в религиозните знания – имам Шафи, в тасаввуфа (наука, която учи методите и знанията, необходими за придобиване на красив морал) – Маруф-и Керхи, в знанията по есрар (за скрити неща) – имам Мухаммед Газали, в даване на фейз и проява на керамети – Абдулкадир Джейляни, в науката хадис – Джелиледдин-и Суюти, в поясняване на тънкостите в знанията по тасаввуф, хакикат и акида (вяра) и тяхното изливане в сърцата – имам Раббани Муджедид-и елф-и сани Ахмед Фаруки Серхенди са муджедиди. Всички те са положили усилие за разпространение и подсилване на исляма.

Шах-ъ Дехлеви описва имам Раббани по следния начин: “Имам Раббани Муджедид-и елф-и сани беше голям учен и евлия. Беше муджтехид, т.е. учен, можещ да извлича постановления от свещените айети и хадиси. Беше любимецът на ислямските учени и техен водач, короната на евлиите и океан, разкриващ красивия ахляк на Расулюллах. Онези, които обичат имам Раббани, са му’мините и богобоязливите, а онези, които не го обичат, са двуличниците. Ислямските страни се изпълниха с фейза и нура на хазрети Муджеддида. Аллаху теаля го дари с всяка висота, възможна за един човек, освен пророческия макам.”

Големият учен и евлия, който напътва хората и ги довежда до състояние на зрялост, се нарича **муршид-и кямил** (зрял, съвършен водач). Те са от големите учени на исляма, които сочат на хората правия път и изчистват исляма от бидатите (т.е. от нещата, които ги е нямало в религията във времето на Пейгамбера ни и неговите приятели). Ето защо Мухйиддин-и Араби е казал: “Муршидът на онзи, който си няма муршид, е шейтанът.” Махзар-ъ Джан-ъ Джанан казва: “Всички свои печалби ги постигнах като резултат от голямата ми обич към моите муршиди. Ключът на благо е в това да се обичат обичаните от Аллаху теаля раби.” Имам Раббани казва: “Муридът получава фейз от своя муршид в зависимост от обичта си. Муршидът е посредник. Целта е Аллаху теаля.”

Феридеддин-и Гендж-и Шекер казва: “Ако човек няма муршид, който да го насочи по правия път, нека четете и следва книгите на големците (ехли суннитските учени).”

Пак имам Раббани пояснява, че достигналите до края на тасаввуфа са два вида. Тези от първия вид, след като постигнали зрялост, следвайки стъпките на Расуляллах, са **муршидите**, които са смъкнати до нивото на народа (с цел да ги напътват). Вторият вид са евлиите, които са оставени на степените, до които се извисили, и не са възложени да възпитават хората. Погледите на муршид-и кямиля изцеряват болестите на сърцето (от състояние на привързаност към други неща, освен Аллаху теалю), неговият теведжух, т.е. да обръща своето сърце към някого, помита всички грозни нрави и състояния.

Хазрети Абдулхак Дехлеви, говорейки за муршид-и кямилиите, казва: “Най-високопоставените муршид-и кямили са мезхеб имамите. Това са имам а’зам Ебу Ханифе, имам Малик, имам Шафи и имам Ахмед бин Ханбел “рахметуллахи алейхим”. Тези имами са четирите стълба на ислямската религия.”

Сейид Абдуллах Дехлеви казва, че онзи, който следва един муршид-и кямил, ще постигне задоволството на Аллаху теалю.

Мутасаввъф е много общо понятие, което се използва за обозначаване на евлии, муршиди, суфии и притежатели на красив морал, които са далеч от гафлет, т.е. ежемоментно споменават името на Аллаху теалю, прочистват сърцето си от духовни мръсотии, изкарват от него всичко, освен Аллаху теалю, и красят своята душа със зикр на Аллаху теалю. Абдулхаким бин Мустафа Арваси казва: “Първата от двете части на ислямските учени са имамите в религията. Това са учените по тефсир, хадис, келям и фъкх. Всички техни слова са пояснения на Коран-и керим и хадис-и шерифите, всички техни думи са правилни и са доказателства в религията.”

Абдулхак Дехлеви казва: “Всички мутасаввъфи са ехли суннет. Никой ехл-и бидат (еретик, т.е. такъв, който не вярва в делата и словата, които са фигурирали в религията във времето на Расулюллах и четиримата му халифи) не е могъл да се доближи до марифета на Аллаху теалю (т.е. не е могъл да опознае Аллаху теалю). Сиянията на виляйета не са могли да проникнат в техните сърца.”

Големият учен на исляма и евлия Абдулкадир Джейляни казва: “Муршидът (водачът в правия път) и мутасаввъфът е личност, която е отвърнала гръб на всичко, което не е за Аллаху теаля, спасила е своето сърце от служене и следване на друг, не следва шейтана и служи с ихляс на Хак теаля.”

Евлиите, които стриктно следват исляма и се намират във всеки век, но са прикрити от очите на хората, се наричат риджал-и гайб. Имам Раббани казва, че Нур Мухаммед Путни е от тях.

Абдулхак Дехлеви пояснява, че учените на исляма са определили като джаиз да се иска помощ от пейгамберите и починалите евлии; и учените на тасаввуфа са казали, че това е правилно и допълнили, че много тасаввуфски големци са достигнали до висота, бивайки **увейсии**. Имам Раббани обяснява: “Муршидът на Бехаеддин-и Бухари в сохбета (т.е. живият муршид) бе Сеййид Емир Гилял, но заедно с това извлече висота от душата на Хадже Абдулхалък Гонждувани и стана негов увейсия.”

Думата **шейх** много често се използва в книгите по тасаввуф и служи за обозначаване на муршид, който е станал специалист в ислямските и природни знания, достигнал е до зрялост и спечелил уменията да довежда и другите до зрялост, сочи правия път на хората и разпространява исляма. Сеййид Абдулхаким-и Арваси казва: “Шейховете трябва да са учени и да разрешават казусите по разбираем за всеки начин. В последните времена теккетата попаднаха в ръцете на невежи хора. Започнаха да бъдат назовавани шейхове хора, които си нямат на понятия от религия и вяра. Много е грешно да се приемат техните слова и дела за ислямски и да се бъркат с големците на тасаввуфа. Едно такова поведение е проява на неразбиране и непознаване на исляма.”

Качеството **Шейх-и екбер** (Най-голям шейх) е прякорът на големия евлия Мухйиддин-и Араби, починал през 1240 (638) г. в Шам.

Друга дума, която често фигурира в тасаввуфските книги, е **пир** (чете се пиир). Пир е водач на тасаввуфски път, шейх и муршид. Хадже Бехаеддин Бухари казва: “Пирът е средство за постигане доволството на Аллаху теаля. Целта е Хак Субханеху.” Сеййид Абдулхаким Арваси казва: “Ако пирът (шейхът) е кямил (зрял) и мукеммил (можещ да довежда другите до зрялост), то сохбетът с

него се оказва голямо благо, погледът му е цяр, а словата му са лекарства. Да се постигне целта без наличие на сохбет е немислимо.” Мухаммед Баки-Биллях казва: “Ако се появи някакъв пропуск в привързаността към муршида, напредъкът става немислим.” Сюлейман бин Джеза казва: “Във всяко дело трябва да се моли Аллаху теаля в името на благословените души на муршидите.” Хайдеризаде Ибрахим Фасих Ефенди казва: “Да се възразява на шейха – явно или тайно – затваря вратите на фейза.” Имам Раббани допълва: “Ако не чувстваш студенина към онзи, който е обидил твоя муршид, ти си по-долен и от кучето.” Също така казва: “Водачеството не е нещо, което се унаследява. Трябва да се познава пътя на ехли суннет вел джемаат, да се преподава на хората и сочи правия път.”

Професорът-ординарий по тасаввуф, преподавал в истанбулския университет Медресетул-Мутехассисин, Сеййид Абдулхаким бин Мустафа Арваси казва:

“Аллаху теаля твори всичко посредством причини. Той е дарил тези причини със силата да въздействат. Тези сили ги наричаме природни, физични, химични и биологични сили. Ние, за да постигнем или спечелим нещо, трябва да прибегнем до съответната причина. Например, за да имаме жито, трябва да изорем нивата, да я посеем и сетне пожънем. Всички дела на хората се проявяват чрез този обичай на Аллаху теаля (да създава чрез причини). Понякога Аллаху теаля – за дар на Своите възлюбени раби и за да подведе яростните Си врагове – създава неща извън този обичай, т.е. без посредничеството на причини. Например:

1. Необикновените дела при пейгамберите, които се случват извън обичая на Аллаху теаля, но с Негова сила, се наричат **чудеса**. Пейгамберите “салеваатуллахи теаля алейхим еджма’ин” трябва да проявяват чудеса.

2. Необикновените неща, които проявяват евлиите в общностите на пейгамберите “алейхимусселам”, се наричат **керамети**. Ибни Абидин, говорейки за муртедите, казва: “Мутезилиите и уахабиите не вярват в кераметите. Много учени като Имамул-Харамейн и имам Омер Несефи “рахметуллахи теаля алейхим еджма’ин” са доказали битието им.” Евлиите не са длъжни да

проявяват керамети. Те дори не желаят да ги разкрият, защото изпитват свян от Аллаху теаля.”

3. Необикновените неща, които проявяват онези, които не са евлии, се наричат **фирасет**.

4. Ако се проявяват в хора с много грехове, получават името **истидрадж**. Това явление въвлича своя собственик стъпка по стъпка надолу в пропастта.

5. Ако ги проявяват неверници, получават името **сихр**, т.е. магия.

В тази връзка би било добре да поговорим за ирхас, чудо, знамение, беййине, керамет, кешф, фирасет, атиййе, мевхибе, кемалят, илм-и ледунни, меунет, истидрадж, сихр, гадателство и мекр.

Необикновените неща, които се случват в един пейгамбер, преди да му бъде съобщено, че е такъв, т.е. необикновените неща, които благовестяват за наличието на това благо, се наричат ирхас. Например Иса “алейхисселям” проговори още на люлка и когато поиска фурми от суха палма, тя роди; на Мухаммед “алейхисселям” – още като дете – му бяха разрязани гърдите, дърветата и камъните му даваха селям и така нататък.

Онези необикновени явления, с които Аллаху теаля дари Своите пророци, за да докажат те своето пророчество, и които се появяват по тяхно желание, се наричат чудеса. Имам Раббани “куддисе сиррух” пояснява, че за да може едно събитие да бъде чудо, трябва да отговаря на следните условия: Трябва да се случва извън обичая на Аллаху теаля; трябва да се появява във времето, когато личността, твърдяща, че е пейгамбер, поиска; чудото не бива да оборва онзи, в чиято ръка се е появило; не бива да се появява преди той да каже, че е пейгамбер. Необикновените неща, които се случват сред общността на един пейгамбер, са негови чудеса (т.е. кераметите на евлиите са чудесата на техните пейгамбери).

Ахмед Фаруки Серхенди (имам Раббани) казва: “Аллаху теаля дари чудеса на всеки пейгамбер в зависимост от нещата, които се приемаха за важни в тяхно време. Например във времето на Муса “алейхисселям” беше разпространено магьосничеството. Аллаху теаля го дари с чудото на жезъла. Той се превърна в голяма змия и погълна средствата за магия на магьосниците, с което те осъзнаха, че това е отвъд човешките възможности и веднага

приеха вярата. Във времето на Иса “алейхисселям” се беше развила медицината. Лекарите се хвалеха със своите успехи. Аллаху теаля го дари с чудото да съживява мъртъвците и изцерава слепите по рождение. Лекарите останаха безсилни да повторят тези неща. Във времето на Мухаммед “алейхисселям” пък в Арабския полуостров поезията и красноречието бяха достигнали върха на своето развитие. Поетите съчиняваха стихове, с които се хвалеха пред останалите. Това се считаше за повод за възхвала не само за самия поет, а и за племето, към което принадлежеше. Аллаху теаля изпрати на Пейгамбера ни “салляллаху алейхи ве селлем” Коран-и керим като най-голямо чудо. Пред неговите красноречие и безподобие стихоплетците изпаднаха в безсилие и немощ. Част от тях отрекоха факта, че Коран-и керим е Слово на Аллаху теаля и умряха като неверници, а друга част потвърдиха този факт и приеха исляма.”

Абдулгани Наблюси казва: “За проявата на чудо не е непременно нужно пейгамберите “алейхимусселям” да са живи. Аллаху теаля ги дарява с чудеса и след като починат.” Исхак Ефенди от Харпут казва: “Чудесата на Расулюллах “салляллаху алейхи ве селлем” са над хиляда и малка част от тях са както следва: Възнесение; разцепване на луната; потичане на вода през благословените му пръсти; падане на идолите по лице в Кяабе само след знак с благословения му пръст; съживяване на мъртъвци и изцераване на ранени и болни хора.”

Друга често използвана дума е **айет**. Речниковото ѝ значение е признак, знак, поука и чудо; признак, който сочи битието, единосьщието и силата на Аллаху теаля. В Коран-и керим по смисъл се казва: **“Рекоха незнаещите (или преструващите се, че не знаят): “Аллах не ще ли поговори с нас (и да каже, че ти си истински пророк) или да ни изпрати айет (чудо в това отношение).” Колко са заприличали сърцата им. Вече ясно показахме Нашите знамения на онези, които искат да узнаят тези истини.”** (Бакара:118)

В 13. свещен айет на сура Му’мин по смисъл се казва:

“Той е Онзи, Който ви показва Своите знамения (чудеса, които са признаци на Неговите битие и единство). От тях не би извлякъл полза друг, освен вярващите в Него.”

Категоричното доказателство, което аргументира дадено нещо, се нарича **бурхан**. Думата беййине означава доказателство, бурхан, свидетел и чудо. В 73. свещен аят на сура Араф по смисъл се казва: **“При самудяните пратихме брат им Салих. Той каза на своя народ: “Служете и се покланяйте на Аллаху теаля. Нямайте никакъв друг бог, освен Него. Ето, при вас дойде явно беййине (ясен знак) от вашия Господ. Тази камила на Аллаху теаля е беййине и признак, доказващ моето пророчество. Оставете я да пасе по земята на Аллаху теаля. Не я докосвайте със зло, иначе ще ви обхване болезнено мъчение (наказание).”**

Имам Раббани казва: “Кераметът е истина. Да се избегне ширка, постигне марифет и приеме собственото битие за несъществуващо е вид керамет.”

Абдулгани Наблюси казва: “Евлия, който проявява керамети, знае, че те се случват само с волята и желанието на Аллаху теаля, и че собствените му воля и сила не оказват никакво влияние върху тях.”

Речниковото значение на думата кешф е да се открие нещо, да се повдигне завесата от лицето на нещо покрито. В тасаввуфа кешф се използва за обозначаване на състояние, в което евлиите разбират дадени неща – които са отвъд капацитета на ума и сетивата – чрез илхам, който идва в техните сърца. Абдулгани Наблюси казва: “Кешфът и сънят представляват да се види подобие на нещо в огледалото на алем-и мисал. Ако стане на сън – се нарича сън, ако стане наяве – кешф. Колкото е по-чисто сърцето и съзнанието, толкова по-чисти и правдиви са кешфове и сънищата.”

Имам Раббани казва: “Грешката в кешфа на евлиите е като грешка в иджтихада на муджтехидите и затова не би могла да бъде приета за недостатък. Може би (тук изразът “може би” не изразява съмнение, а категоричност) и за сгрешилия ще има един севаб. Налице е тази разлика, че онзи, който следва грешен иджтихад на своя мезхеб, също ще получи севаб. За онези, които следват грешен кешф на евлия, няма да има севаб, защото илхамът и кешфът са доказателства единствено за своя собственик; за друг не биха могли да бъдат. За разлика от тях,

словата на муджтехида са доказателства за всеки един от неговия мезхеб.”

Речниковото значение на думата фирасет е да се достига до правилно заключение, опирайки се на опит и доказателства. Но като термин се използва за обозначаване на необикновените неща, които проявяват онези от общността на даден пейгамбер, които не са евлии. Другото значение като термин е да се прозре вътрешната същност на дадено нещо, съдейки по външността. В хадис-и шериф, фигуриращ в книгите на имам Тирмизи и имам Таберани “рахметуллахи алейхима”, се казва: **“Бойте се от фирасета на му’мина, защото гледа със сиянието на Аллаху теаля.”** Хадже Абдуллах Енсари казва: “Фирасетът е два вида: “Първият е този на притежателите на марифет (на хора, които познават Аллаху теаля) и служи за оценяване на капацитета на учениците и опознаване на евлиите на Аллаху теаля. Вторият е фирасетът на онези, които полират своя нефс чрез изтърпяване на глад, и служи за прозиране на тайните в създанията. Ценен е първият вид фирасет, т.е. на Аллаховите хора.”

Шах Шуджа Кирмани казва: “Фирасетът на онзи, който пази своето око от харам и не следва страстите на нефса, а краси своя захир с повелите на исляма и яде от халял, не греши.”

Имам Раббани казва: “Фирасетът се изразява в отсяване на праведните хора от останалите”, а Сеййид Абдулхаким-и Арваси: “Фирасетът се ражда от силата на вярата. Колкото вярата е по-силна, толкова по-силен и проницателен е фирасетът.”

Хадже Убейдуллах Ахрар казва: “Знанието е два вида: Единият е **илм-и верасет**, а другият **илм-и ледун**. Първият се придобива чрез полагане на усилие и се нарича още **кесби** (придобит чрез труд). Вторият вид е дар от Аллаху теаля и не се постига чрез труд. Той е дар от Негова страна. Дарява с него онези раби, които е пожелал. Нарича се още **вехби**.”

Думата кемалят означава добрини, достойнства, зрялост, красив морал и нрав. Кемалятът е два вида: **нубувветски** и **виляйетски**. Първият представлява достойнствата, характерни за пророците и с тях даряват само най-великите евлии. Шейх Шихабуддин-и Сухреверди казва: “Ако един мюсюлманин – с дар от Аллаху теаля – постигне същината на исляма и състоянията на пълно подчинение на пророците, би могъл да постигне техните

съвършенства, като техен наследник, и щедро да черпи от тамошните блага.”

Имам Раббани казва: “Тарикатът и хакикатът, които са двете части на виляйета, са и двете условия за постигане на същината на исляма и пророческото съвършенство.”

Вильяетската зрялост е от макамите на евлия. Имам Раббани казва: “Пророческата зрялост е много над вильяетската. Напредъкът във вильяета е като образа на напредъка в кемалят-ъ нубуввет.” Шейх Шихабуддин казва: “Както образът на исляма е благословено дърво, което ражда плодовете на вильяетското съвършенство, така и същината на исляма е като благословено дърво, което ражда плодовете на нубувветското съвършенство.”

Илм-и ледунни е наука, която включва знания, тайни и марифети за Аллаху теаля и неведоми неща. Аллаху теаля в свещен айет по смисъл казва: **“Там намериха един от Нашите раби (Хъдър), комуто бяхме оказали милост и го бяхме научили на илм-и ледунни.”**

Както обясняват Са’леби и имам Раббани, Хъзър “алейхисселям” притежаваше красив морал, беше щедър и много милостив спрямо хората. С позволенията на Аллаху теаля проявяваше керамети и владееше науката химия. Беше дарен от Негова страна с илм-и ледунни. Хадже Мухаммед Париса “куддисе сиррух” казва: “В даване на илм-и ледунни посредник е сторена душата на Хъзър “алейхисселям”.”

Сенауллах Дехлеви казва: “Илм-и ледунни не се печели с полагане на усилия за него. Той е характерен само за онези, на които е дарен. Не е характерен за всички хора. Знанията, които пейгамберите получават с откровение, от друга страна, са характерни за всички и се отнасят до всеки един. Т.е. пейгамберите са задължени да ги съобщят на народите, на които са изпратени. Ето защо знанията, предадени от пейгамберите, са по степен над илм-и ледунни.”

Сейид Абдулхаким Ефенди казва: “Хазрети Емир Султан беше притежател на илм-и ледунни. Това знание си има 72 степени. Човек, който е на първата степен, знае броя на листата, когато погледне едно дърво, знае броя на капките, когато погледне в едно море, и знае броя на песъчинките, когато погледне в една пустиня.”

Нека да повторим пак, че истидрадж се наричат необикновените неща, които проявяват грешниците, например дават информация за някои прикрити от другите хора неща. Аллаху теаля твори всичко посредством някаква причина. За да прояви щедрост към Своите любими раби или за да накаже отявлените Си врагове, разваля Своя обичай и им създава някои неща без посредничеството на причини. Ако те се проявяват от страна на неверници и грешници, носят името истидрадж и служат за постепенно принизяване на тези хора.

Имам Раббани казва: “Който иска да напредне по правия път, без да последва пейгамберите, несъмнено попада в заблуда. Ако спечели нещо, то би било истидрадж и би довело до гибел и загуба.”

Сврѣхестествените неща, които проявяват немюсюлманите, се наричат магии. В благословен хадис, който е записан в “Ел-Хадикат-ун-Недийе”, се казва: **“Не е от нас онзи, който врачува и ходи на врач, и онзи, който прави магия или кара друг да прави, и онзи който им вярва. Той не ще бъде повярвал в Коран-и керим.”** В хадис-и шериф от “Ихйа” се казва: **“Мюсюлманинът не прави магия. След като загуби своята вяра (Аллах да пази), магията му би подействала.”**

Абдулхаким-и Арваси казва: “Магията разболява хората, става причина за обич или омраза, т.е. има въздействие върху тялото и душата. Особено много действа върху жени и деца.”

Имам Невеви казва: “Ако по време на магия се използва дума или направи нещо, причиняващо неверие, става кувфр; но ако в нея няма такива думи или дела, става голям грях.”

Имам Раббани казва: “Влиянието на магията е като това на лекарството, т.е. не е категорично. Ако Аллаху теаля пожелае, действа, ако ли не, не би имала никакво влияние.”

Да се врачува означава да се твърди, че се знае за неведоми неща. В хадис-и шериф, който фигурира в “Берика”, се казва: **“Завистниците, доносниците и врачовете не са от мен.”**

Имам Мухаммед Масум Фаруки казва: “Истинският мюсюлманин не вярва в суеверия, не обръща внимание на магии, лош късмет, гадаене, муски, на които са записани неща, различни от айетите в Коран-и керим, сини очи, чародейство и подобни неща. Не би повярвал, че те биха дали категоричен резултат. Не

би забил свещи по гробове, завързал тел или конци и не би повярвал в шарлатани, които твърдят, че притежават керемети.”

Абдуллах ибни Аббас предава: “Преди времето на Расулюллах шейтаните не бяха възпирани да се качват по небесата. Отиваха и предаваха на гадателите онова, което чуеха от меляикетата. Когато се роди Расулюллах “салляллаху алейхи ве селлем”, на тях им беше забранено да се качват в небето.”

Хазрети имам Раббани казва: “Не бива да се вярва на гадатели и вещатели. Не бива да им се питат неведоми неща и не бива да се мисли, че знаят неведомото. То се знае само от Аллаху теалю и от онези, на които Той е съобщил.”

Нека да поговорим малко и за думата **мекр**. Мекр означава да скроиш клопка на някого в момент, когато не очаква, и да му навредиш; истидрадж, т.е. на някои раби Аллаху теалю за определен период от време непрекъснато праща блага, които реално не са полезни за тях, а са средство за тяхното подвеждане. Те си мислят, че това са прояви на щедрост от Аллаху теалю и не се съмняват в истинността на пътя, по който са поели. И в момент, когато са затънали във високомерие, нехание, разярение и грехове, мъчението на Аллаху теалю ненадейно ги сграбчва. Аллаху теалю кара онези, които кроят клопка, да попаднат в нея.

В Коран-и керим по смисъл се казва: **“Нима бяха сигурни пред мекра на Аллаху теалю? Никой, освен губещите (поради неверие, грехове и отбягващите да извлекат поука и извършат съзерцание), не е в безопасност пред мекра на Аллаху теалю.”**

Хазрети Али казва: “Има дефект в ума на онзи, който не осъзнава, че земните неща, имотите и средствата, за които не се оказва подobaваща благодарност, са мекр на Аллаху теалю.”

Шейх-ул-ислям Ахмед ибни Кемал паша казва: “В зависимост от делата препитанието и животът на един човек биха могли да се изменят. Добрите могат да станат лоши и лошите добри. И така Аллаху теалю сторва едни да извършат добри дела преди да умрат и ги праща с вяра на сетен дъх, а други ги сторва да извършат лоши дела преди да умрат и ги праща без вяра. Ето защо Расулюллах “салляллаху алейхи ве селлем” винаги се молеше: **“Аллахумме я Мукаллиб-ел-кулюб, себбит калби аля динике.”** (Т.е. “О велики мой Аллах! Само Ти си Онзи, Който променя сърцата от добри към лоши и от лоши към добри. Стори

моето сърце стабилно върху Твоята религия, т.е. не я отвърщай от нея, не я отделяй от нея!”) Когато Есхаб-и кирам “радияллаху анхум” го чува, казаха: “О, Расуляллах! И ти ли се боиш от промяна в сърцето?” Рече им: **“Кой би ме сторил да съм сигурен от мекра на Аллаху теаля (т.е. кой би могъл да ме гарантира)?”** Защото в хадис-и кудси се казва: **“Сърцата на хората са под силата на Рахман. Той променя сърцата както пожелае.”** Т.е. чрез Своите качества Джемал и Джелал може да промени сърцата към добро или лошо.”

Сенауллах Дехлеви казва: “Смята се, че макар много хора да са обърнали гръб на Аллаху теаля, живеят в охолство. На тях реално им се дава отплатата на онова, за което са работили в земното. Земните неща, които дава на онези, които работят само за земно, са реално семена на гибел и разруха. Те са мекр на Аллаху теаля. В 55. и 56. свещен аyet на сура Му’минун по смисъл се казва: **“Нима неверниците смятат, че със земните неща, като имоти и деца, които им надбавяме, Ние им сторваме добро и помагаме? Нима смятат, че им даваме отплата, задето не повярваха в пейгамберите и не харесаха исляма? Не, не е така. Заблуждават се. Не забелязват, че те не са блага, а бели за тях.”** Всички земни неща, които се дават на хора, отвърнали сърце от Аллаху теаля, са бели. Те са като сладкишите, които се дават на диабетика.”

Големият учен на исляма Сенауллах Дехлеви и авторът на **“Тефсир-и кебир”** Фахруддин-и Рази казват: “Между мекра на Аллаху теаля и този на хората има разлика. Хората правят мекр, за да навредят на някого и причинят зло. Не е такъв мекрът на Аллаху теаля. Той прави мекр, за да провали мекра на хората и да ги накаже, да им покаже тяхното безсилие и какво голямо зло е да се прави мекр. Това поведение в крайна сметка довежда някои от тях до покаяние. Т.е. в мекра на Аллаху теаля има добро за всички, дори и за тези, които са го направили. Това дело на Аллаху теаля е наречено мекр, поради факта, че сграбчва в най-неочаквания момент онези, които са скроили клопка. Реално обаче на Аллаху теаля не може да му се припише мекр в онзи смисъл, който хората разбират. Неговият мекр прилича с този на хората само по име. Едно от 99-те имена на Аллаху теаля е Меккар.”

Наред с тях евлиите на Аллаху теаля притежават определени качества. Ще споменем част от тях. Всички евлии са притежатели на **таква**, което означава, че с богобоязън отбягват харамите и греховете. **Вера** – от друга страна – означава да се отбягват съмнителните неща, за да не се попадне в харам. Т.е. вера е над степента на отбягване на харамите, но нейното значение също се включва в значението на думата таква.

В Коран-и керим по смисъл се казва: **“Аллаху теаля обича онези собственици на таква.”** (Ал-и Имран: 76) Пейгамберът ни “салляллаху алейхи ве селлем” често се молеше: **“О, Господи! Дари ме със знание, хилм, таква и афийет.”** Ебу Саид Мухаммед Хадими, обяснявайки този хадис-и шериф в своята книга **“Берика”**, казва: “Под илм (знание) се има предвид полезно знание, т.е. такова за вярата, делата и морала. Хилм е благо поведение. Афийет означава състояние на спасение на религията и вярата от еретична вяра, лоши дела, страсти на нефса; на сърцето от весвесета и съмнения; на тялото от болести.”

Хазрети имам Раббани казва: “За спасение от земни беди и отиване в Рая са нужни две неща: Да се вкопчи за повелите и обърне гръб на забраните! Най-неотложното и важно от тях е да се отбягват забраните, т.е. вера и таква. За да може да се постигне вера и таква, мубахите трябва да се използват само толкова, колкото са крайно необходими и то с цел да се изпълнят рабските задължения. Ако човек върши на воля всички мубахи, ще започне да се впуска и в съмнителни неща, а те доближават до харамата и един ден биха сторили човека да попадне в него.”

Да се отбягват съмнителните неща, за които не се знае със сигурност дали са харам или халял, т.е. да се съблюдава стриктно халяла и харамата се нарича вера. В хадис-и шерифи, записани в **“Кунуз-ул-Хакайък”**, се казва: **“Нищо не би могло да бъде като вера”** и **“Вера е стълба на религията.”** Ебу Хурайра “радияллаху анх” казва: “В Съдния ден ценни ще са притежателите на вера и зухд.”

Имам Раббани казва: “Човек, който не приеме за фарз (т.е. не съблюдава) следните десет неща, не би могъл да стане притежател на пълна вера: Не бива да злослови; не бива да смята никого за лош; не бива да се подиграва с никого; не бива да гледа

чужди жени и моми; трябва да говори истината; трябва да съзерцава богатата на Аллаху теаля, които му праща, за да не се самохареса; трябва да харчи своя имот за халял, не бива да дава средства за харам; не бива да иска пост заради своя нефс, а за служба на хората; трябва да приеме петкратния намаз за първо свое задължение; трябва добре да изучи вярата и делата, съобщени от учените на ехли суннет и да ги последва.”

Хасен-и Басри казва: “Вера, колкото частица, е по-ценна от хиляда нафиле оруджа и намаза.”

Зухд означава да се отбягват повечето мубахи, за да не се попадне в нещо съмнително. Т.е. да се обръща гръб на земни неща. Харис ел-Мухасиб казва: “Зухдът пази сърцето на човека далеч от земни мисли и страдания. Става повод за опознаване на величието на Аллаху теаля и извършване на тевбе.”

В хадис-и шериф, записан в “Ел-Джамиус’с-Сагир”, се казва: **“Зухдът дава спокойствие на тялото и сърцето, а отдадеността на земно носи мисли и тъга.”** В хадис-и шериф от “Берика” се казва: **“Аллах обича онзи, Който е захид в земния живот, а хората обичат онези, които са захид по отношение на техния имот (т.е. онези, които нямат око в техния имот).”** Мухаммед Хадими казва: “Двурекастовият намаз на учен, който е захид, е по-ценен от всички намази през живота на онзи, който не е.” Люкман Хаким казва: “О, синко, превърни в свой занаят силната вяра и търпението и ще бъдеш далеч от харамите на Аллаху теаля, и в земното ще се превърнеш в захид и муджахид.”

Ихляс означава да се прочисти възнамерението и да се покланя само на Аллаху теаля без да се очаква земна облага. В хадис-и шериф от “Мектубат” се казва: **“Правете своите ибадети с ихляс! Аллаху теаля приема онези неща, които се вършат с ихляс.”** В “Хилйетул-Евлия” се казва: “Расулюллах, когато прашаше Муаз бин Джебел за валия на Йемен, каза: **“Изпълни своите ибадети с ихляс. Малко дела, извършени с ихляс, биха ти били достатъчни в Съдния ден.”**

Сейид Емир Гилял казва: “Дело без ихляс е като фалшива монета – не се приема!” Когато запитаха Сехл-и Тустери: “Кое е най-тежкото нещо за нефса?”, отговори: “Ихлясът, защото в него няма никакъв дял за нефса.” Имам Раббани казва: “С ихляс се печелят неща, характерни за дългогодишни ибадети.”

Марифет означава да се познава Аллаху теаля по подобаващ начин със сърце. Мухаммед Масум Фаруки казва: “Ценността на човека се мери с неговите вяра и марифет, а не с неговите имот и пост.” Ахмед бин Хадравейх казва: “Марифет означава да се обича Аллаху теаля със сърце, да се споменава с език и да не се очаква нищо от никого, освен от Аллаху теаля.” Ебул-Касъм Насрабади казва: “Марифет и близост към Аллаху теаля се печели чрез изпълняване на фарзовете и суннетите.” Ебул-Хасен бин Саид казва: “Марифет се печели щом рабът осъзнае, че е безсилен да благодари на Аллаху теаля за благата, и своята слабост, дори когато е млад и силен.”

Марифетуллах се нарича да се познава Аллаху теаля със сърце и душа. В хадис-и шериф, записан в книгата “Сулюк-ул-улема”, се казва: **“Има знания, които ги знаят само притежателите на марифетуллах. Когато те поговорят за тях, само онези, които притежават марифетуллах, не биха ги отrekli.”** Имам Мухаммед Масум казва: “Най-ценното нещо на света е марифетът на Аллаху теаля.” Имам Раббани казва: “Онзи, който има в своето сърце земна любов, колкото синапено сърце, не би могъл да постигне марифетуллах.”

Хазрети Хадими казва: “Знанията по марифет се появяват чрез кешф и илхам. Не се научават от учител, за разлика от знанията за ибадетите и исляма. Ако знанията за исляма се появяваха с илхам, нямаше да има нужда Аллаху теаля да праща пейгамбери и книги.”

Знанието, което се придобива чрез чуване, научаване и виждане или чрез дар от Аллаху теаля, има различни видове. Илм-и ахляк (знанието за морала) се отнася до делата и учи начините за постигане на достоен нрав и нещата, които го заличават. Тази наука, която води да съзряването на сърцето и душата, носи още името тасаввуф. Науката, която учи за нематериалните същности на човека, като калб (сърце), рух (душа) и сър, се нарича илм-и батън (или тасаввуф). В хадис-и шериф, предаден от Дейлеми, се казва: **“Илм-и батън е тайна от тайните на Аллаху теаля. Закон от Неговите закони. Дарява с тях сърцата на онези раби, които е пожелал.”** Шихабуддин Сухреверди казва: “Чрез илм-и батън близостта на човека към Аллаху теаля расте. Той се печели в сохбета на евлиите и учените, които водят учениците

към Него, подсилват исляма и го преподават на хората. Тези учени са наследниците на пейгамберите.”

В най-общ смисъл знанието се дели на илм-и хусули и **илм-и худури**. Първото се изучава в сохбета и уроците на ехли суннитските учени (т.е. тези, които се намират по пътя на Пейгамбера ни и неговите приятели). Те се придобиват чрез изучаване. Второто знание се придобива не чрез изучаване, а като дар от Аллаху теаля. Това знание се нарича още илм-и ледунни.

В хадис-и шериф, който е записан в **“Сунен”** на имам Ибни Мадже, се казва: **“Вземете знанието, дори да е в Китай, защото науката е фарз за всеки мюсюлманин, мъж или жена.”** В хадис-и шериф от **“Ед-Дурру’л-Мухтар”** се казва: **“Да се учи или преподава знание в продължение на един час е по-голям севаб от ибадет до зори.”** В хадис-и шериф от **“Берика”** се казва: **“Който практикува своето знание, Аллаху теаля ще го изучи на онова, което не знае.”**

Ебул-Есвед ед-Дуели казва: **“Нищо не е по-възвишено от знанието, защото султаните властват над хората, а учените над султаните.”** Люкман Хаким казва: **“Синко, изпитах всички земни радости и щастия, но не намерих нищо по-сладко от знанието... Дервишите и бедните сядат на трапезата на султаните благодарение на своето знание.”** Абдулхак Дехлеви казва: **“Едно от нещата, които разширяват сърцето, е знанието.”**

Непоклатимата вяра, която е далеч от всякакви съмнения и недоверия, се нарича **якин**. В хадис-и шериф от **“Рамузу’л-Ехадис”** се казва: **“Проявете будност и знайте, че в земния живот на човека не му е дадено по-голямо благо от състоянието на якин (непоклатима, непосредствена вяра) и афийет (духовно здраве и пазене на дистанция с греховете). Следователно, искайте от Аллаху теаля тях.”** Имам Раббани казва: **“Човек, който е дарен с якин, няма нужда от керамети. Всички те – по сравнение със зикр на Зат-ъ иляхийе и украсяване на сърцето с него – са ниски като степен.”** Хазрети Али казва: **“Вярата е като дърво. Коренът му е якин, клоните му са богобоязънта, сиянието му е свянът, плодът му е щедростта.”**

Думата **маиййет** означава заедност, а като тасаввуфски термин се използва за обозначаване на заедността с Аллаху теаля и пътя, който води до Неговото задоволство. Мухаммед Баки-биллях

казва: “Пътят майийет е от пътищата на джезбе (на привличане от Аллаху теалю). Ако стане насиб да се достигне до Него чрез пътя майийет, се достига без посредник. Хадис-и шерифът **“Човек е сонзи, когото обича”** подсилва тези ни слова.” Имам Раббани казва: “Моят велик муршид, насочвайки благословеното си сърце към този факир, в израз на милост от негова страна, почти не остана нещо, което да не е постигнато от фините знания, които мутасаввъфите са имали предвид с думи като тевхид, курб [близост], майийет [заедност], ихата [покриване на всичко] и сереян [битуване във всяка частица]. Не остана нещо от техните същини, което да не са разкрили.”

Тасаввуфският път, т.е. да се напредва по пътя на тасаввуфа се нарича **сейр** и **сулюк**. Имам Раббани казва: “Целта на тасаввуфското пътешествие е да се очисти нефса от лоши нрави и грозни качества. Най-грозното качество от всички грозни е пристрастеността към нефса и неговите желания.” Самият сейр си има отделни части, като **сейр-и афаки, сейр-и енфуси, сейр-и филлях, сейр-и фил ешйа, сейр-и иляллах, сейр-и анилляхи биллях** и **сейр-и муреди**. Мухаммед Баки-биллях казва: “Всички напредъци преди сейр-и енфуси са все части на сейр-и афаки, а онова, което се печели в него, е едно нищо.”

Ебу Саид-и Харраз казва: “Сейр-и афаки (да напредваш извън себе си) те отдалечава от целта, а сейр-и енфуси те доближава.” Сейр-и енфуси е напредък в самия себе си, т.е. да се очистиш от лоши нрави и подчинение към нефса, да се спасиш от себелюбие и да се окичиш с красиви нрави. Абдулкадир Джейляни казва: “В сейр-и енфуси любовта към Аллаху теалю обзема човека и той се спасява от това да обича себе си, поради което се спасява и от обичане на своите деца и имоти. Следователно да се извърши сейр-и енфуси е задължително.”

Да се напредва в имената и качества на Аллаху теалю и да се извърши фена в харесваните от Него неща (да се обича онова, което Той обича) се нарича **сейр-и филлях**. Хадже Убейдуллах-и Ахрар казва: “За да се повдигнат завесите на тъмата по пътя на Аллаху теалю трябва да се прекосят всички създания, т.е. да се премине през сейр-и афаки и сейр-и енфуси. За да се прекосят сияйните завеси пък, от друга страна, е необходим сейр-и филлях.”

Непрекъснатият напредък в духовните знания и тасаввуфският път, който включва в себе си сейр-и афаки (да се спасиш от лоши състояния) и енфуси (да се окичиш с красиви такива), се нарича **сейр-и иляллах**.

Абдулхаким бин Мустафа Арваси казва: “Докато не се премине сейр-и иляллах и сейр-и филлях, т.е. докато не се появи фена в харесваните от Аллаху теаля неща, не би могло да се спечели пълен ихляс (т.е. състояние на правене на всичко в името на Аллаху теаля). Не би могло да се спечели съвършенството, характерно за рабите-мухлис (притежатели на ихляс).” Мухаммед Бехаеддин-и Бухари казва: “Напредъкът в пътя на тасаввуфа зависи от това да се обича неговия водач.” Погледите на този водач, който е доведен до високите степени на виляйета чрез сейр-и муради (метода на привличане, който прилагат на мурадите), е лек за болестите на сърцето (привързаността към всичко, освен Аллаху теаля). Неговият теведжух, т.е. да се спечели обичта му, заличава духовните болести.

Завръщането назад след като е достигнат крайния предел в тасаввуфа и връщане към знания за създанията, които са били забравени по пътя нагоре, се нарича **сейр-и фил-ешйа**. Мухаммед Баки-биллях казва: “Сейр-и фил-ешйа се прави за печелене на степента давет (иршад). Тя е характерна за пейгамберите.”

Курб означава близост. Абдулгани Наблюси казва: “Курбът, който се печели чрез фарзовете е в пъти над този, който се печели чрез нафилетата. Но курб се печели само чрез ибадетите на притежателите на таква.” Имам Раббани казва: “Насладата от близостта към Аллаху теаля и постигането на доволството Му е по-голяма от насладата на дженнетските блага. Далечината от Него и лишението от задоволството Му пък са по-болезнени от мъченията в Ада.” Мухаммед Масум Серхенди казва: “За да може фарзовете да доведат до курб, трябва да се изпълнят съвместно с нафилетата.”

Близостта към Аллаху теаля, т.е. да бъдеш евлия, се обозначава и с думата **курб-и иляхи**. Абдуллах Енсари казва: “Близостта към Аллаху теаля се печели след като настъпи фена, т.е. след като се забрави всичко, освен Него.” Има два вида курб: курб-и нубуввет и курб-и евлия. Първият курб се изразява в печелене на

достойнства и съвършенства, характерни за пейгамберите и достигане до Аллаху теалю по нубувветския път. Имам Раббани казва: “Курб-и нубуввет довежда до същината на същината. Пейгамберите и техните сахабета са достигнали до Аллаху теалю по този път.”

Постигането на фейз и берекет от Аллаху теалю чрез посредник се нарича **курб-и виляйет**. Имам Раббани казва: “Джаиз е евлия да напредне по виляйетския път, но да постигне нубувветския и да получи фейз от двата пътя.”

Има още едно понятие – **курб-и ебдан**, което означава близост на телата. Тя има голямо влияние върху близостта на сърцата. Ето защо никой евлия, който не е постигнал сохбета на Расулюллах, не може да достигне до степената на сахабин. Увейс ел Карни беше много голям евлия, но тъй като не видя Расулюллах, не успя да достигне до степената на сахабина с най-ниска степен. Запитаха големия учен на исляма Абдуллах бин Мубарек “куддесе сиррух”: “Кой е по-високопоставен – хазрети Муавийе или Омер бин Абдулазиз?” Отговори така: “Прахът, който влизаше през ноздрите на коня на хазрети Муавийе, яздейки до Расулюллах, е в пъти по-високопоставен от Омер бин Абдулазиз.” Имам Раббани казва: “За да се извлече духовна полза от големците е нужно да се желае курб-и ебдан. Постигането на цялостно благо зависи от близостта на телата. Ако не се постигне курб-и ебдан, поне не бива да се пропускат другите средства за близост.”

Речниковото значение на думата **джемиййет** е общество, множество, но терминологичното ѝ значение е да се проявява непрестанна будност по отношение на Аллаху теалю. Имам Раббани казва: “Петкратният намаз, изпълнен с джемаат и непрестанният зикр на Аллаху теалю води до джемиййет.”

Изкарването на всичко от сърцето, освен Аллаху теалю и състоянието на заедност с Него се обозначава с думата **хузур**. Мухаммед Масум Фаруки казва: “Хузур е да се отървеш от гафлет. Будността на сърцето се превръща в негово качество и не се отделя от него никога, било то по време на намаз, сън или нещо друго.”

Думата веджд се използва за обозначаване на състоянието на екстаз и самозабрава на душата поради наличието на големи

духовни удоволствия, предизвикани от зикр или някаква друга причина. Имам Раббани казва: “Състоянията и ведждовете са наченките на Целта, а не самата нея. Саликът, който е по пътя на тасаввуфа, се опитва да адаптира всички свои дела към законите на исляма и това води до усещане на удоволствие от ибадетите и поклоненията. Той се опитва да изкара от своето сърце всички мисли, освен доволството на Аллаху теаля; да се очисти от духовни болести като високомерие, завист и злоба. Всички тези състояния биха могли да доведат до веджд на сърцето.”

Духовните опиянения, радости и състояния се наричат още **меваджид**. Хадже Убейдуллах Ахрар казва: “Дори да ни дадат всички състояния и ведждове, без да са ни дали вярата на ехли суннет, ще знам, че съм погубен. Ако ми дадат вярата на ехли суннет, без да са ми дали никакви състояния и меваджид, изобщо няма да страдам.” Имам Раббани казва: “Състоянията, опияненията, знанията и марифетите, с които се срещат пътниците на тасаввуфа, не са неща, заслужаващи да бъдат искани. Те не са нищо повече от средства за напредъка на саликите.” Мухаммед Баки-биллях казва: “За постигане на степените ихляс и ръза (доволство) е нужно да се откаже от ахвал и меваджид и да се спечели знание и марифет.” Отново имам Раббани казва: “Ахвал и меваджид са наченките на Целта, а не самата нея... Ако в човек, който се отклонява от исляма, колкото върха на косъм, се появи ахвал и меваджид, всички те стават истидрадж и служат за неговото въвличане в земна и ахиретска гибел.”

Теведжухът е едно от най-ефективните средства за постигане на напредък в тасаввуфа. Теведжухът представлява състояние, в което даден евлия – с позволенията на Аллаху теаля – чрез поглед или друг начин изчиства от сърцето на своя ученик обичта към масива и земно, и петната, породени от вършенето на грехове, и поставя на тяхно място феиз, марифет, илм, мъдрост, духовни блага, добрини, берекети и достойнства, и дърпа към високи степени. Мухаммед Масум казва: “Теведжухът на муршида може да повдигне и заличи планините от зулмет и тъга, независимо причината на тяхната поява, от сърцето на един искрен талиб.” Хадже Мухаммед Яхия, синът на Хадже Убейдуллах Ахрар, казва: “Притежателите на тасарруф са три

вида. Тези от първия вид биха могли да извършат тасарруф към сърцата на когото и когато поискат и да доведат до най-високата степен в тасаввуфа – макама фена. Тези от втората част не извършват тасарруф без повеля от Аллаху теалю. Правят теведжух на повелената личност. Третата част пък осъществява тасарруф, когато в тях се появи характерно състояние.”

Имам Раббани казва: “В пътя на тасаввуфа трябва да се търсят големите висоти, не бива да се задоволява с това, което се има в ръка. Едно такова голяма желание и усърдие са възможни само чрез теведжуха на един големец, от когото е взето тасаввуфско възложение. А величината на неговия теведжух, от друга страна, би била в зависимост от любовта на мурида към него.”

Думата **теведжух** се използва и за обозначаване на състояние на свързване на сърцето с това на жив или починал евлия с цел получаване на феиз от него и мислене за него, без да се мисли за нищо друго. Абдуллах Дехлеви казва: “Работи за нарастване на нисбета (връзката) в сърцето. Опитай се да се доближиш до Аллаху теалю чрез споменаване на името Му, понякога чрез много повтаряне на Келиме-и техлил (Ля иляхе иляллах), друг път чрез салеват и Коран-и керим. Ако в изпълняване на тези дела се появи отпуснатост, проявете теведжух към душата на този факир или отидете до гроба на Мирза Мазхар-ъ Джанан и изпълнете теведжух към него. Чрез този метод се постига голям напредък. Ползата от него е по-голяма от тази на другите.”

Речниковото значение на думата **химмет** е воля и силно желание, а терминологичното ѝ значение е някой евлия да концентрира своето сърце върху едно желание и да иска неговото сътворяване от Аллаху теалю, т.е. да оказва духовна помощ по този начин. Убейдуллах-и Ахрар казва: “Ако евлия, който има връзка с имената на Аллаху теалю, извърши химмет за дадено дело, Аллаху теалю би го създал – такъв е Неговият обичай.”

Зикр означава да се споменава и сеца за Аллаху теалю във всяко дело, да се спаси от гафлет и да се споменава за Него със сърце и език, а гафлет означава да се забрави за Аллаху теалю.

В 30. свещен адет на сура Рад по смисъл се казва: “**Знайте го добре, че сърцата се успокояват със зикр на Аллаху теалю.**” В 152. свещен адет на сура Бакара по смисъл се казва: “**Ако Ме споменете (чрез харесвани от Мен дела) и аз ще ви спомена**

(чрез милост, опрощение, щедрост и отваряне на вратите на прошката).” В два хадис-и шерифа, фигуриращи в “Сунен-и Бейхаки”, се казва: “Тези, които имат най-висока степен, са споменаващите Аллах”, “Признакът, че се обича Аллаху теалю, е обичта, която се чувства към Неговото споменаване.”

Имам Раббани казва: “Винаги трябва да се споменава Аллаху теалю. В сърцето не бива да се дава място за нищо друго. Винаги трябва да се прави зикр – когато се върви, пие, спи, идва и отива.” Джубейр бин Нуфейр казва: “Онези, които винаги Го споменават с език и не Го забравят дори за миг, ще влязат в Рая с усмихнати лица.” Зикирът е два вида: **джехри**, т.е. на глас и **хафи**, т.е. безгласен, чрез сърце.

Имам Раббани казва: “Зикр-и хафи е по-ценен от зикр-и джехри.” В хадис-и шериф, споменат в “Мектубат-ъ Сейфийе”, се казва, че това превъзходство е седемдесет пъти.

Нафиле ибадетите, тесбихите и дуите, които се извършват редовно като обичай, се наричат **вирд** (мн.ч. еврад). Имам Газали казва: “Ахиретският пътник трябва да приеме за свой вирд да изпълнява дуа, зикр, Коран-и керим и тефекюр (да съзерцава изумителния ред в създанията и собственото тяло, да проумее величието на Аллаху теалю, да се сеща за своите грехове и да прави тевбе за тях, да мисли за своите поклонения и да прави шукр за тях) след сабах намаз.” Отново имам Газали казва: “Мустехаб е да се превръща във вирд четенето на определени свещени айети, за които е съобщено, че имат особени достойнства, като Фатиха, Айете’л-Курси и последните два айета на сура Бакара (т.е. Аменер-Расулю). Да се прави кайлюле (кратка дрямка преди обедния намаз) е вид вирд, който се прави през деня.”

Известно е, че веднъж хазрети Омер не успя да изпълни един свещен аyet, чието четене беше превърнал в нощен вирд, и от силна тъга припадна през деня и лежа болен дни наред, и хората дойдоха да го посетят.

Малик бин Динар казва: “Една нощ се успах и не можах да изпълня своя вирд. В съня ми се яви един човек и ме запита: “Грамотен ли си!” Да, казах аз. “Би ли прочел това писание?” На ръката му имаше един лист. Погледнах и видях да пише: “Преходните и лъжливи блага са те отвърнали от удоволствията и

благата на Дженнета, където ще живееш за вечно. Т.е. този сън, който ще ти донесе временна наслада, те е отвлякъл от ибадет, който би послужил за вечното ти щастие. Събуди се, кланяй намаз и изчети Коран-и керим, защото те са по-ценни от съня.”

Едеб (превежда се като благоприличие) означава човек да знае своето място, своите граници, да се държи добре с хората, да следва Сунната и да притежава красиви благоприличие и морал.

Абдуллах бин Мубарек казва: “Учените описаха едеба по различни начини. За нас едеб означава човек да познава себе си.”

Ебу’л-Берекят Емеви Хакяри казва: “Едеб е рабът да знае своите задължения към Аллаху теаля, да знае как да оценява своето време и да се пази от неща, които биха отдалечили от Него.”

Имам Раббани казва: “Никой неблагоприличник не би могъл да стане евлия. Пътят на ислямските големци е едеб от край до край. Да се съблюдава един суннет или мустехаб в намаза или да се отбягва един тензихен мекрух е по-полезно от това да се прави зикр и съзерцание.”

Шемс-и Тебризи казва: “Ако синът на Адем няма дял от благоприличието, той не е човек, защото именно в него е разликата между човека и животното. Отвори си очите и виж, че значението на цялото Слово на Аллаху теаля, айет по айет, е едеб.”

Наред с тези термини има още много други, но сега ще споменем накратко и за тасаввуфа като наука.

Абдулхак Дехлеви в своята книга **“Мередж-ул-Бахрейн”**, предавайки от Ахмед Зеррук, казва: “Имам Малик каза: “Онзи, който се занимава с тасаввуф, без да е учил фъкх, напуска исляма и става зъндък, а онзи, който е учил фъкх, но си няма на понятие от тасаввуф, става еретик. А който се сдобие и с двете науки, достига до истината.” Който изучи фъкх и усети насладата на тасаввуфа, става зрял мюсюлманин. Всички тасаввуфски учени преди да достигнат до зрялост бяха в мезхеба на един учен по фъкх. Да се каже: “Тасаввуфчията няма мезхеб” означава: “Познава и съблюдава всички мезхеби.” Джунейд-и Багдади беше от мезхеба на Суфян-и Севри, Абдулкадир Джейляни беше ханбели, Ебу Бекр Шибли беше малики, Джерири – ханефи, Харис-и Мухасиб – шафи “каддесаллаху теаля есрарахум”.

Ще се види, че личностите, чийто живот е предаден в тази ни енциклопедия, са притежатели на много знания.

Илхамът и кешфът, които се появяват в сърцата на тасаввуфските големци, не са доказателства в исляма. Дали са правилни или не се разбира по това дали са съгласувани с исляма или не. Евлия, който е на най-високите степени на тасаввуфа, е длъжен да следва един муджтехид, подобно на мюсюлманите без знания и на ниските степени на тасаввуфа. Евлии като Баязид-и Бистами, Джунейд-и Багдади, Желяледдин-и Руми и Мухйиддин-и Араби – подобно на всички – се извисиха, следвайки един мезхеб. Да се следват законите на исляма е като да се посади дърво. Знанията, марифетите, кешфове, теджеллиите и божествената любов и мухаббет-и затиййе, които се появяват в евлиите, са като плодовете на това дърво. Да, целта от саденето на дърво е плодът, но дървото е задължително условие за печелене на плодове. Т.е. без наличието на вяра и изпълняване на повелите на исляма няма тасаввуф и виляйет.

Както Аллаху теаля дари ангелите и джиновете със силата да придобиват различен вид, така дари с нея и душите на Своите възлюбени раби. Няма нужда от друго тяло. Във въздуха винаги има водни пари ала не се виждат. Бялата мъгла, която се издига от врящ съд, не е пара, а миниатюрни капчици вода. Безцветните газове не се виждат. Безцветните водни пари в обикновени условия не се виждат с око, но в студени утрини, когато придобият формата на водни капки, стават видими. По същия начин и душите могат да придобият вид, в който да бъдат видени. Много от евлиите в един и същи момент са наблюдавани в различни места да правят различни неща. В случая техните лятифета придобиват формата на различни тела. Например има случай, когато хаджиите са виждали даден евлия в Кяаба, който тогава реално е бил в Индия и не е напускал своя дом, а други същия ден са го виждали в Истанбул, а трети в Багдат. Това е пример за това как лятифетата на един евлия се показват във вид на различни тела. Понякога самият евлия си няма на понятие от случилите се неща и казва: “Бях у дома, никога не съм бил в онези страни. Не познавам онези градове и вас.” По същия начин мюсюлманите, когато са изпадали в затруднени ситуации, са искали помощ от жив или починал евлия. Виждали са как онези

големци идват на мига в свой собствен вид и им помагат. Тези евлии понякога знаят за оказаната помощ, а понякога не. Това състояние е често наблюдавано във времена на войни. Помощта се оказва от душите и лятифетата на онези големци в исляма (а не от техните тела). Понякога лятифетата придобиват образи в алем-и шехадет, а понякога в алем-и мисал. Например, всяка нощ хиляди души сънуват Пейгамбера ни “салляллаху алейхи ве селлем” и извличат полза от него. Онова, което виждат, са все образите на неговите лятифета и качества в алем-и мисал. По същия начин саликите извличат полза от образите на муршидите си в алем-и мисал и разрешават своите проблеми.

Мухаммед Масум Серхенди в 140. писмо от втория том на своя “Мектубат” казва: “В хадис-и шериф се казва: **“Който прояви вражда към един от Моите евлии, ще е водил война с мен. Фарзовете са най-любимите Ми неща сред онези, които сближават раба с Мен. Заобичвам много онзи Мой раб, който върши нафилета и се сближава с Мен чрез тях. Превръщам се в неговото ухо, което чува, око, което вижда, ръка, която държи и крак, който върви. Несъмнено бих му дал онова, което поиска. Когато се подслони на Мен, несъмнено бих го опазил.”** Близостта, която се печели чрез фарзовете е несъмнено много по-голяма от тази с нафилетата. Но близост раждат само поклоненията на богобоязливите раби. (Таква означава да се мразят харамите и дори да не се мисли за вършене на харам; да се доближи до Аллаху теаля и спечели Неговите задоволство и любов.) За да се спечели таква и ихляс, трябва да се изпълняват задълженията, посочени от ехл-и тасаввуф. За да може фарзовете да донесат курб, трябва да се изпълнят съвместно с нафиле възложенията. Да се вършат нафиле ибадети се нарича сулюк. Чрез него в човека се появява фена и всяка любов, освен към Него, се изчиства от сърцето му. После се появява бека и се помества Аллаховата любов. Започва да обича и върши всичко в името на Аллах. Такъв човек се нарича евлия. Само неговите фарзове носят курб. За постигане на таква има два пътя: Първият е да се изучи вярата на ехли суннет, условията на ибадетите и харамите, и да се положи старание за тяхното изпълняване. Тяхното изучаване и изпълняване става с години. Вторият път е чрез сулюк. Чрез него състоянието на таква се печели за кратко

време. Всички сахабета на Расулюллах “алейхиссаляту весселям” спечелиха сулюк по този начин. В сърцето на онзи, който познава един муршид и водач и участва в неговия сохбет, т.е. стои до него с едеб, или прави рабъта, т.е. представя си неговото лице и го гледа с едеб, започва да тече фейз от сърцето на муршида. Т.е. в сърцето му се появява фена и бека. Ако не се намери муршид, трябва да се полага старание по първия метод. Мазхар-ъ Джан-ъ Джанан казва: “Получих всички фейзове и блага благодарение на моята обич към учителите ми. Нима дефектните ни ибадети биха могли да ни доближат до Аллаху теалю?” Ибадетът, за да може да доближи до Аллаху теалю, трябва да се върши с ихляс. А ихлясът се печели само чрез фейз от сърцата на арифите. В хадис-и шериф от “Кунузу’д-Декаик” се казва: **“Всичко си има източник. Източникът на таква, на ихляс са сърцата на арифите.”** За да може да се стане евлия и постигне близост с Аллаху теалю, т.е. да се спечели Неговото задоволство, трябва задължително да се изпълнят фарзовете. Първият и най-важен фарз е да се повярва съгласно съобщеното от ехли суннитските учени. После да се пази от харамите, изпълнява фарзовете и обича евлията. Чрез фейз, който идва от тях, сърцето се изчиства и неговият собственик несъмнено става евлия.

В десет томния ценен тефсир на Сенауллах Пани-пути **“Тефсир-и Мазхари”**, обяснявайки 26. свещен аят на сура Джин, по смисъл се казва: **“Аллаху теалю съобщава някои неведоми неща на онзи пейгамбер, когото пожелае. Той ги съобщава и на Своите евлии без посредник. Например, на хазрети Омер показва Сарийе; на майката на Муса “алейхисселям” ѝ събщи да пусне своето дете по реката, че отново ще ѝ го върне и ще стане пейгамбер; събщи някои неща на апостолите по начин подобен на откровението; повели на хазрети Мерйем да разтресе палмовия ствол, за да ѝ даде пресни фурми, от които да изяде. Тези личности не бяха пейгамбери, а евлии.”** В книгите по акида са записани част от кераметите на евлията.

Абдулгани Наблюси в своята ценна книга **“Ел-Хадикат-ун-Недийе фи Шерх-ит-Тарикат-ил-Мухаммедийе”** (том 2., стр. 126) казва: “Позволено е да се иска от Аллаху теалю в името на Расулюллах, Есхаб-и кирам и Табиин. Да се иска тевессюл е

равносилно на това да се иска застъпничество. Учените на ехли суннет са казали, че това е джаиз. Мутезилитската секта отказа да повярва в това. Дуата на онзи, който прави тевессюл, се приема като керамет на онзи, с когото се прави. Т.е. той проявява керамет и след като е починал. Бидатчиите и еретиците не вярват в това. Имам Абдуррауф ел-Мунави във **“Фейз-ул-Кадир”**, който представлява шерх на **“Ел-Джамиу’с-Сагир”**, отговаря на невежите. Имам Субки казва: “Да се прави тевессюл (истигасе) с Расулюллах означава да се иска застъпничество от него, а това е нещо красиво. Никой от предишните и по-късните учени не се възпротиви на това. Само Ибни Теймийе го отрече и се отклони от правия път. Изкара бидат, непознат дотогава и с него стана известен сред мюсюлманите. Ибни Абдусселям наподробно обяснява, че да се иска от Аллаху теаля в името на Расулюллах е джаиз. Ма’руф-и Керхи обяснява, че да се иска в името на евлиите, които са наследници на Расулюллах, също е джаиз. Това е написано в **“Рисале-и Кушейрийе”**.”

Отново в **“Хадика”** (15. стр.) се казва: “Не бива да се пречи на мюсюлманин, който прави нещо, за което един муджтехид е казал, че е джаиз. Ето защо не бива да се възпират онези, които посещават гробовете на евлиите и правят адак, за да се излекува болен човек или намери нещо загубено. Когато се прави адак, изразът **“В името на даден евлия”** се използва в преносен смисъл и означава: **“Адак за онези, които служат в тюрбето”**. Това е като да се каже, че се дава садака, когато се дава зекят на някой беден човек. Учените на исляма са казали, че това е джаиз. Тук не се гледа самото слово, а визираното значение. Например подарък, който се дава на беден човек се превръща в садака, а милостинята, която се дава на богат човек, в подарък. Ибни Хаджер-и Мекки е издал фетва, че обетът става сахих ако бъде придружен с възнамерение като да послужи за садака на бедните, децата или учениците на този евлия, или за някакво друго добро. Един такъв незр (обет) трябва да бъде даден на онези, за които е възнамерен. Днес в тюрбетата се прави точно такава възнамерение. От **“обет за велията”** трябва да се разбират изредените неща. Да се напада словесно починал евлия, да бъде наречен невеж, от словата му да се извличат значения, несъгласувани с исляма, да не се вярва, че проявяват керамети

след като починат, да се мисли, че виляйетът свършва със смъртта и да се пречи на онези, които идват за берекет в техните гробове, е харам, като да се мислят мюсюлманите за лоши, да се угнетява, краде, завижда, клевети, лъже и злослови.”

Трябва да се ценят големите учени на исляма и евлии, които са станали причина за напътствието на хиляди хора и направили голям хизмет на исляма, и да не се говори лошо за тях, защото който отрича, остава лишен!

Вейсел Карани (Увейс ел Карни)

Голям и прочут евлия от времето на Пейгамбера ни “салляллаху алейхи ве селлем”. Името му бе Увейс бин Амир ел-Карни. Роди се в село Карн, Йемен (неизвестно кога) и падна шехид през 657 (37) г. Прие исляма, когато Расулюллах бе жив, но тъй като не го видя, не успя да стане сахабин. В хадис-и шериф е посочено, че е от Табиин. Дойде в Медина, когато хазрети Омер бе халиф, и се превърна в обект на изключителни почести. Отначало живя в своята родина Йемен, а после се изсели в Басра.

Хазрети Вейсел Карани се препитаваше като пасеше камили в Йемен. Водеше много обикновен живот. Нямаше си никому, освен своята болна, сляпа и стара майка. Не искаше определена сума за услугата по пасене на камили, а вземаше колкото му дадат хората, а от бедните не приемаше никакви пари. Половината от тази печалба я даваше като садака на бедни хора, а другата я харчеше за свои нужди и за тези на майка му.

След като прие исляма цял живот горя от силна любов по Пейгамбера ни “салляллаху алейхи ве селлем” и дори за миг не забрави за Своя Господ. Беше толкова примерен в своите служения, че всяко негово движение и слово се превръщаше в поука и наставление за хората. Не се бе разсърдил на никого, нито пък бе разсърдил някого. Най-силно проявените му качества бяха пресилната му любов към Расулюллах, голямото желание за ибадет и голямото му уважение към майка му. Премного служи на майка си и спечели нейната хаирлия дуа. Много желаше да види Пейгамбера ни “салляллаху алейхи ве селлем”.

Многократно замоли майка си за позволение, но тя, изтъквайки, че няма кой да ѝ се грижи, не му позволи.

Пейгамберът ни “алейхиссалату весселям” бе казал за него: **“По отношение на щедрост и добро Увейс-и Карни е най-добрият сред Табиин.”** От време на време обръщаше благословеното си лице към Йемен и казваше:

“Усещам как откъм Йемен духа вятърът на милостта.”

“В Съдния ден Аллаху теаля ще създаде седемдесет хиляди меляикета във вид на Увейс, които ще го отведат сред тях на Арасат. Ще отиде в Рая и никой, освен тези, на които Аллаху теаля е съобщил, няма да знае кой от тях е истинският Увейс.”

“Сред моята общност има човек, който ще се застъпи за толкова много хора, колкото са космите в козината на овцете на племената Реби’а и Мудар.” Предадено е, че в Арабия никой не е имал толкова овце, колкото тези две племена. Есхаб-и кирам запитаха:

- О, Расуляллах! Кой е той?

- **Един от рабите на Аллах.**

- Ние всички сме раби, как му е името?

- **Увейс.**

- Откъде е?

- **От Карн.**

- Той виждал ли Ви е?

- **Не ме е виждал с очи.**

- Колко странно: да бъде влюбен във Вас до такава степен, а да не се е затичал да Ви види!

- **Има две причини: Първата е, че състоянията имат превес над него; втората е привързаността му към моята религия. Има възрастна майка. Тя е повярвала, сляпа е, ръцете и краката ѝ са неподвижни. Увейс денем пасе камили, а получената отплата я разходва за собствено и майчино препитание.**

- Дали ще можем да го видим?

Пейгамберът ни се обърна към хазрети Ебу Бекр и рече:

- **Ти няма да го видиш в свое време! – После се обърна към хазрети Омер и хазрети Али – Но вие ще го видите. Върху левия му хълбок и в дясната му шепя ще има белота, колкото**

едно сребро, но не поради проказа. Когато отидете при него, предайте моя селям и кажете да се моли за моята общност.

Хазрети Вейсел Карани служеше на Аллаху теаля ден и нощ и се криеше от народа. Отначало всеки го мислеше за луд. По-късно осъзнаха неговото величие и започнаха да му оказват щедрост и уважение. Ето защо – след смъртта на майка си – се изсели от Карн в град Куфа.

Когато смъртта на Пейгамбера ни наближи, запитаха: “На кого да предадем Вашата хърка (дреха)?” **На Увейс-и Карни**, отвърна той. Когато след смъртта му хазрети Омер и хазрети Али дойдоха в Куфа, Омер “радияллаху анх” изпълни хутбе и рече: “От народе на Неджд, станете!” Всички се изправиха. “Сред вас има ли човек от Карн?” Да, отвърнаха те и посочиха няколко души. Хазрети Омер ги запита за Увейс. Рекоха: “Да, познаваме го, но той е твърде долен човек. Полудял е и бяга от хората.” Търся него, къде е? Рекоха: “Пасе камили в долината Арне и в замяна на това му даваме вечеря. Косата и брадата му са разрошени. Не идва в града, не говори с никого. Не яде онова, което хората ядат. Не знае що е тъга или радост. Когато хората се смеят, той плаче; когато те плачат, той се смее.” Да, него търся, потвърди хазрети Омер и после заедно с хазрети Али отидоха при него. Завариха го да кланя намаз. Аллаху теаля беше възложил на едно меляике да пасе камилите му. Когато привърши своя намаз и даде селям, хазрети Омер стана и го поздрави. Хазрети Увейс прие селяма му.

- Как ти е името? – запита Омер “радияллаху анх”!

- Абдуллах (т.е. раб на Аллах).

- Ние всички сме раби на Аллах; как ти е истинското име?

- Увейс.

- Покажи ми дясната си шепа! – и Увейс я показа – Нашият Пейгамбер ти прати селям и изпроводи благословената си хърка, допълвайки: **“Да я облече и отправи дуа за моята общност.”**

- О, Омер! Аз съм слаб, немощен и грешен раб. Внимавай, да не би тази заръка да се отнася за някой друг?

- Не, о, Увейс! Ти си търсеният човек. Пейгамберът ни описа твоя вид.

Той с голямо благоприличие пое благословената хърка, целуна я, помириса я и я положи по лицето си. Рече: “Изчакайте ме тук!” и се отдалечи от тях на известно разстояние. Постави хърката на

земята, сложи чело в седжде и направи следната дуа: “О, Господи! Нашия любим Пейгамбер ми е изпратил благословената си хърка по хазрети Омер и хазрети Али.” Отправи дуа за прошката на всички грешни мюсюлмани. Когато му бе съобщено, че са опростени много на брой грешни мюсюлмани, с голямо уважение облече благословената хърка.

След като Вейсел Карани напусна Йемен, много малко хора успяха да го видят. Един от тях бе Харем бин Хаййан. Самият той разказва: “Когато чух за хадис-и шерифа, благовестяващ за голямото застъпничество на Увейс, пожелах да го видя. Отидох в Куфа и го затърсих. Сетне го открих край река Тигър да взема абдест. Тъй като имах знание за него отпреди, успях да го позная. Дадох селям. Прие го и ме погледна. Протегнах си ръката за мусафеха, но той не протегна своята. Запитах го:

- Нека Аллах прояви милост към теб, о, Увейс, как си? – Такива обич и съжаление усетих към него, че заплаках, защото беше много слаб. Той също се разплака и рече:

- Нека Аллах те дари с праведен живот, о, Харем бин Хаййан! Как си, о, братко мой? Кой показва моето място на теб?

- Как позна моето име и това на баща ми, при условие, че не си ме виждал никога?

- Съобщи ми ги Онзи, Който знае всичко. Моята душа позна твоята, защото душите на мюсюлманите се познават, дори да не са се виждали!

- Каж ми нещо за Расулюллах.

- Аз не съм го виждал. Чух за него от другите. Не искам да се включа във верига на предаване на хадиси. Не искам да стана мухаддис, мюфтия или музеккир. Аз си имам занимания и затова не бих могъл да обърна внимание на други неща.

- Прочетете ми един аyet, нека го изслушам от Вас.

Хвана ме за ръката и заплака силно. После изчете поред:

“Създадох джиновете и хората, за да ме опознаят, служат.”
(Зарият: 56)

“Не сътворих небето и земята и всичко изпомежду им за забава.” (Енбия: 16)

После извика толкова силно, че аз си помислих, че разсъдъкът го напусна. После ми каза:

- О, сине на Хаййан, защо дойде тук?”

- За да те опозная и поговорим заедно.
 - Никога не ще разбере защо човек би искал да се сприятели с друг, след като е опознал Аллаху теая.
 - Искам от теб наставление.
 - Когато легнеш, знай, че смъртта е под твоята възглавница. Когато станеш, приеми, че е застанала срещу теб. Не мисли, че грехът е малък, а за големината на непокорството, което печелиш с него! Ако омаловажаваш греха, ще си омаловажил своя Господ, Който го е забранил. Ако го приемеш за голям, ще си възвеличил своя Господ.
 - Къде би ме посъветвал да се установя за постоянно?
 - В Шам.
 - Как стоят нещата с препитанието там?
 - Горко му на онова сърце, в което съмнението надделява; то не би приело наставление.
 - Направи ми още едно наставление.
 - О, сине на Хаййан! Баща ти почина, Адем “алейхисселям”, Давуд “алейхисселям” и Мухаммед Расулюллах също починаха. Неговият халиф Ебу Бекр почина. Моят брат Омер също почина. Ах, Омер, ах, Омер!..
 - Нека Аллах прояви милост към теб. Хазрети Омер не е починал.
 - Аллаху теая ми съобщи, че е. – След като изчете салеват и отправи кратка дуа, направи следното завещание – Ти и аз сме от мъртъвците. Не се отклонявай от Книгата на Аллах и правия път, посочен там, и за миг дори не забравяй за смъртта! Когато се върнеш при своето племе и народ, наставлявай ги и не страни да наставляваш рабите на Аллах. Не страни от подчинение към ехли суннет, ако ли не, би загубил своята религия без дори да разбереш и би попаднал в Джехеннема. – После изпълни още няколко дуи и рече – Върви си, Харем бин Хаййан, повече нито ти да видиш мен, нито аз теб! Спомни си за мен с дуа и аз ще те спомена с дуа. Поеми към тази посока, а аз към тази.
- Пожелах да го придружа за известно време, но не ми позволи. Потегли разплакан. Аз също се разплаках. Гледах го как се отдалечава. Взирах се в него, докато изчезне от поглед и влезе в града. Оттогава насетне не съм чувал нищо за него.”

Винаги беше в състояние на ибадет и тефеккюр, живееше уединен и не се срещаше с никого. Казвал е: “С мен най-много са говорили хазрети Омер и хазрети Али.”

След като извърши хадж в Мекка и отиде в Медина, заведоха го в тюрбето на Расулюллах и му рекоха: “Ето, това е тюрбето на Пейгамбера ни.” Толкова силно се развълнува, че припадна. След като се съвзе, каза: “Отведете ме оттук, за мен не би било удоволствие да живея в място, където е погребан Расулюллах.”

Реби бин Хайсем разказва: “Отидох да видя Увейс. Кланяше сутрешен намаз. Сетне привърши. Реших да го изчакам, докато приключи с тесбихите. Не помръдна до времето на кушлук, когато откланя кушлук намаз. После стана време за обеден намаз. Изпълни и него. Това състояние продължи цели три дни. Нито яде, нито спа. Четвъртия ден видях, че му се доспа ала веднага започна дуа и рече: “О, Господи! Осланям се на теб от око, което спи много, и стомах, който яде много!” Реших, че съм видял достатъчно неща и си заминах.”

Никога не лягаше да спи нощно време. Казваше “Тази нощ е нощта на къяма” или “Тази нощ е нощта на рукуто”, или “Тази нощ е нощта на седждето.” Една нощ прекарваше в къям, друга в руку, а трета в седжде. Когато го питаха “О, Увейс, откъде намираш сила да прекараш толкова дълги нощи в едно и също състояние?”, отговаряше: “Докато съм в позиция на седжде, настава утро преди да съм казал Субхане Раббийел а’ля, при условие, че да се повтори трикратно е сунна. Не мога, защото искам да извърша ибадетите на меляикетата ала не ми стигат сили за тях.”

Запитаха го:

- В какво се изразява състоянието на хушу по време на намаз?
- Да не усетиш нищо дори да ти убодат хълбока с игла.
- Как си?
- Как би могъл да е онзи, който е настигнал утрото, но не знае дали ще види вечерта?
- Какво ти е състоянието?
- Ах, пътят е дълъг ала липсват попътни средства!

Един човек посети хазрети Вейсел Карани и му рече:

- О, любими рабе на Всевишния Аллах! Би ли ми дал едно наставление?

- Познаваш ли Аллаху теаля?
- Да!
- Няма нужда да познаваш друг.
- Каж ми още едно наставление!
- Аллаху теаля знае ли за теб?
- Да!
- Няма нужда друг да знае за теб.

Децата го замерваха с камъни, а той им казваше: “Дечица, ако непременно искате да ме замервате с камъни, поне избирайте помалки, за да не разраните краката ми, иначе бих се затруднил като кланям намаз.”

Веднъж не беше вкусвал храна цели три дни. На четвъртия ден сутринта излезе навън. На пътя видя една златна монета. Помисли, че някой сигурно я е изпуснал и я задмина. Когато се опитваше да утоли своя глад, видя, че към него пристъпва овца, която носи в устата си онази златна монета, и се спря пред Увейс ел Карни. Той, мислейки че е притежание на някой друг човек, отвърна поглед. Овцата проговори и рече: “И аз съм раб на Онзи, на когото си раб и ти. Вземи препитанието на Аллах от Неговия раб.” Когато протегна ръка да я вземе, овцата я пусна в ръката му и изчезна.

Част от наставленията му са както следва:

“За онзи, който познава Аллаху теаля, не би могло да има тайна.”

“О, човече, в тази преходна земя не изкарвай от своето сърце Аллаховия страх! Пътят на спасението е в подчинението към Него.”

Благословената хърка на Пейгамбера ни “салляллаху алейхи ве селлем”, която бе подарил на хазрети Вейсел Карани, по пътя на предаване беше достигнала до бейовете на Ирисан около Ван и оттам подарена на османския султан Осман II през 1628 г. Султан Абдулмеджид хан повели да построят специална за нея джамия

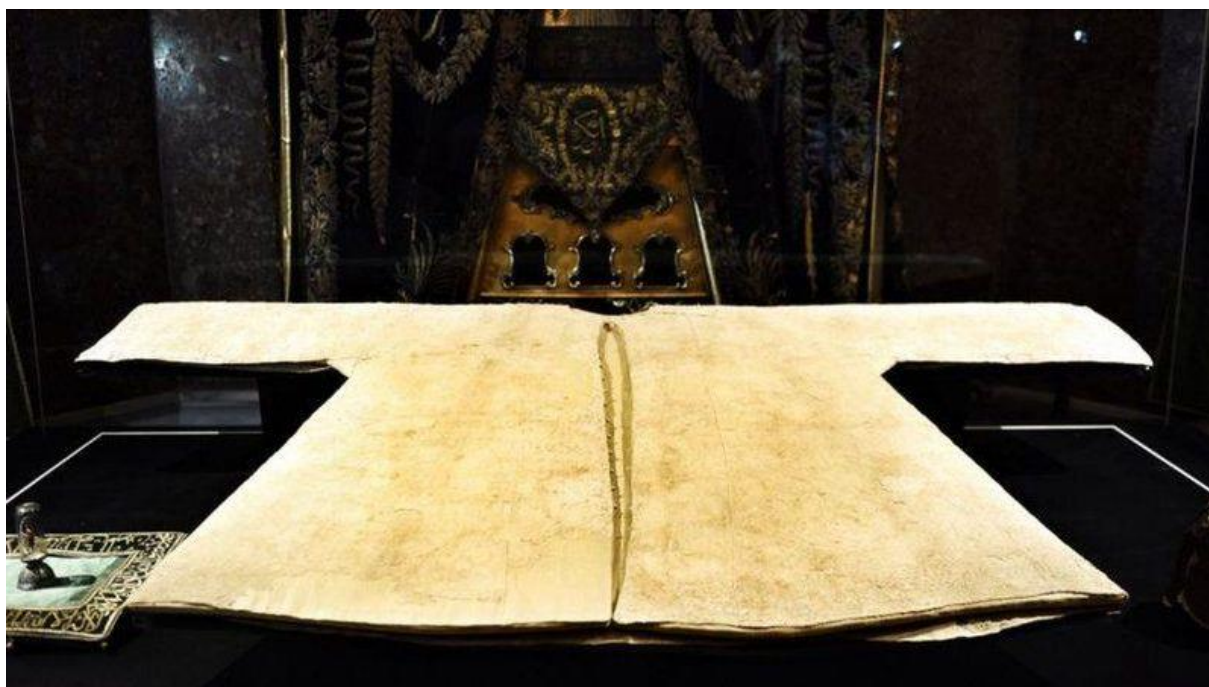
около Фатих, назована Хърка-и шериф джамиси. Днес тя все още би могла да бъде посетена през месец рамазан.¹

Рекоха на хазрети Вейсел Карани: “Тук има един мъж, който преди тридесет години си изкопа гроб, облече се в кефен и започна денонощно да седи до него разплакан.” Отвърна им: “Отведете ме там.” Когато го отведоха, завари блед, отслабнал, сух и с хлътнали от плач очи мъж. Увейс ел Карни му рече: “О, човече, този гроб и кефен те отвърнаха от Аллах в продължение на тридесет години. Вместо да споменаваш и мислиш за Аллах, ти мисли само за тези кефен и гроб.” С неговия нур човекът си прозря грешката, издаде силен стон и падна мъртъв в гроба.

Източници

- 1) Хилйет-ул-Евлия; том 2., стр. 87
- 2) Табакат-ул-Кубра; том 1., стр. 27
- 3) Джамииу Керамат-ил-Евлия; том. 1; стр. 364
- 4) Тезкирет-ул-Евлия; стр. 12
- 5) Ел-А’лям; том 2., стр. 32
- 6) Табакат-ъ Ибн-и Са’д; том 6., стр. 161
- 7) Там Илмихал Сеадет-и Ебедийе; 49. издание, стр. 1160
- 8) Есхаб-ъ Кирам; 6. издание, стр. 405

1

Благословената дреха на Пейгамбера ни “салляллаху алейхи ве селлем”.

- 9) Мектубат-ъ Раббани, том 1., 222. и 270. Писмо
10) Ислям Алимлери Ансиклопедиси; том 2., стр. 74

Хасен-и Басри

Един от най-големите евлии на Табиин. Името му бе Хасен бин Еби'л-Хасен Йесар с кунйе Ебу Мухаммед и Ебу Саид. Тъй като бе от Басра, стана известен като Басри. Името на баща му бе Йесар, а на майка му – Хайре. Роди се през 641 (21) г. в сияйната Медина и почина през 728 (110) г. в Басра. Гробът² му е в Басра, в местността Салихийе, и се посещава от онези, които го обичат.

Бащата на Хасен-и Басри бе от Басра. Беше известен с имената Фируз и Йесар. Когато стана мюсюлманин, прие името Джафер. Беше пленен, когато ислямските армии бяха отишли да завземат Мейсан, и стана роб на Зейд бин Сабит ел-Енсари. Майката на Хасен-и Басри пък – Хайре Хатун – бе прислужница на Умму Селеме “радияллаху анха”, една от благословените жени на Пейгамбера ни “салляллаху алейхи ве селлем”. Йесар и Хайре се ожениха преди да приемат исляма. През 641 (21) г. – по време на управлението на хазрети Омер – от този брак се роди Хасен-и Басри. За берекет го отведоха при хазрети Омер да му сложи име. Когато Омер “радияллаху анх” видя прекрасното му лице, рече: “Нека бъде Хасен (красив).”

² Тюрбето на големеца на Табиин – Хасен-и Басри “куддесе сиррух”

Това семейство, неприело все още исляма, живееше в Медина на място, назовано Вади'л-Кура. Майка му Хайре отиваше да служи в къщата на Умму Селеме “радияллаху анха”. Отвеждаше малкия Хасен със себе си. Когато майка му излезеше някъде по работа, малкият още Хасен се разплакваше. Майка ни Умму Селеме “радияллаху анха” пък я поемаше в милостивите си обятия, кърмеше го и се молеше за него: “О, Господи! Стори това дете да е имама на света и човек, когото синовете на Адем да последват. Нека народът го последва по неговия прав път.” Макар да бе възрастна, Аллаху теаля я даряваше с мляко да кърми това благословено дете. Може би това е първото събитие, което положи основите на благословения живот на Хасен-и Басри. Учените свързват неговите знания и красноречие с него.

С времето неговите майка и баща приеха исляма и бяха освободени. Така Хасен, син на спокойно и щастливо семейство, прекара детските си години в сияйната Медина. Изучи арабския език до съвършенство. Отивайки заедно с майка си в къщата на хазрети Умму Селеме, изразна с ислямско възпитание. Още дете наизусти Коран-и керим. В годините на младост присъства в сохбета на хазрети Осман и се възползва от него. Стана свидетел на събитията по мъченическото убийство на този велик халиф. Тогава Хасен-и Басри бе около 14-15 годишен. В сияйната Медина се срещна с големците на Есхаб-и кирам и присъства в техния сохбет. Получи знание и фейз от 130 сахабии, 70 от които бяха участвали в битката при Бедр. Изучи хадис-и шерифи от тях. В знанията по захир достигна до много високо ниво.

Когато бе на около 15-16 години, се установиха да живеят в Басра, която бе важен център на наука за времето си. Когато се установиха в родината на баща си, Хасен-и Басри присъства в сохбета на сахабии като Абдуллах бин Аббас, Енес бин Малик, Абдуррахман бин Семура, Семура бин Джундеб, Ияд бин Химар, Ма'къл бин Йесар и Есвед бин Сери “радияллаху анхум”. В науките по хадис, тефсир и фъкх стана голям учен.

После под командваните от Абдуррахман ибни Семура ислямски войски замина за джихад в Сакастан, но продължи да учи знание. Когато Ибни Зияд стана валия на Хорасан, замина с него за там и изучи наука от него. После се върна в Басра и продължи с уроците на големите сахабии и представители на

Табиин. До съвършенство изучи и израсна в науките по захир, предавани от Пейгамбера ни посредством Есхаб-и кирам.

Преди да поеме по пътя на тасаввуфа, хазрети Хасен-и Басри беше търговец на перли и затова стана известен като Хасен-и Лю'луи. За търговски цели отиваше на различни места и така успя да забогатее. Веднъж пак по търговски дела беше потеглил за Анадола. След дълго и изморително пътуване стигна до Кайсери. Тогава бе традиция още на входната врата на града да се дават ценни подаръци на тамошния управник и да се взема позволение за търговия. Подготвените подаръци бяха заръчани на везира да ги доложи до управника. Везирът рече, че ще го направи след предстоящата церемония.

Същата нощ Хасен-и Басри остана да гостува в конака на везира. На сутринта съобщи на везира, че иска да присъства на тържеството. Везирът прие. Заедно с него отидоха до мястото на тържеството, което представляваше следната гледка: по средата на един огромен мегдан бяха опънали окичена шатра с плат от чиста коприна и ибришим и колони от сребро и злато, а пред нея бяха наредени бляскави и меки дивани и постелки. Постелките бяха изработени от специален атлаз и редки тъкани, издокарани от различни държави. А вътре в шатрата беше поставен ковчег. Първенците, еснафът, земеделците и занаятчиите с характерни за всеки един от тях уреди на труда стояха наред сред мегдана, а войниците бяха наредени около шатрата на групи. Всяка една от тях издаваше различен мелодичен възглас и една по една се изнасяха в единия край на мегдана. Същото заповториха големците, земеделците и търговците, обиколиха шатрата и се изнесоха. После пристъпиха другите хора, възседнали своите коне, окичени със скъпоценности млади момци, философи, астрономи, лекари и съдии, всеки със символа на своя труд, и те също се изнесоха. После везирът, цезарят и техните приближени пристъпиха към центъра на мегдана и влязоха в украсената шатра. След като всеки си извърши възложението, се разотидоха. Хасен-и Басри се върна заедно с везира у неговия дом и го запита за церемонията. Везирът рече: “Ковчегът в средата на шатрата бе на сина на ромейския цезар. Този момък беше много красив, впечатляващ и внушителен. В нито една наука нямаше нещо, което да не знае. В борбата не се намираше човек, който да го

повали на земята, ала беше поразен от небесно страдание. Нито едно лекарство не му помогна и сетне умря. Ето, всяка година се прави церемония в негова памет. Всеки отива до шатрата, в която е неговият ковчег, и казва: “Всеки от нас беше готов да пожертва живота си за теб, но колко жалко е, че нямаме сили за нищо. Ето, положихме всички свои богатства, красоти, знания и умения за теб ала никой, откак свят светува, богат или беден не е могъл да се избави от смъртта. – После везирът си продължи речта. – О, началнико на търговците! Церазят, неговите приближени и други държавници влизат в шатрата и прегръщат ковчега, за да осъзнаят тази мъдрост, и затърсят утеха. После проумяват собствената немощ и си разотиват.”

Това събитие оказа преголямо въздействие върху Хасен-и Басри. Той, и без това осъзнал преходността на земните красоти и позиции, още по-ясно усети тази истина, отказа се от търговията и се насочи изцяло към ахирета. На връщане, влизайки през портите на града, моментално раздаде всичко свое на бедните и нуждаещите се и под водачеството на управника на Басра – Мухсин Али – пое по пътя на тасаввуфа. За кратко време се извиси до голяма висота. Никога не прие абсолютно нищо от народа, а прекара време в обучаване на ученици със заповедта на своя учител.

Междувременно начело на ислямския халифат стоеше хазрети Али. Той беше превърнал в свой навик да обикаля своята държава град по град, да говори лично с хората и да изслушва техните оплаквания. Когато видеше или чуеше за някой шейх или ваиз, веднага отиваше там, изслушваше го и ако усетеше, че се е отклонил от правия път, веднага го насочваше по правия. Един ден, ходейки от град на град поради същата причина, се отби в Басра. Слезе от своята камила и остана там за три дни. Обиколи града от край до край и видя в един меджлис Хасен-и Басри да дава проповед. Веднага седна и го изслуша. Много го хареса и запита:

- О, Хасен! Какъв човек си ти: Такъв, който говори за съвременните събития или такъв, който иска да изучи хората на истината?

- Работим за разпространението на онези знания, които са ни предадени от Расул-и екрем. Не страня да предам на народа достоверното знание.

Хазрети Али се усмихна, насочи се към него и го поздрави, и после напусна меджлиса. Хасен-и Басри разбра, че е хазрети Али и веднага слезе от кюрсията, целуна го за дрехата и положи лице и очи по неговите благословени крака и ги целуна. После помоли хазрети Али да го научи на зикр. Тогава се намираха на място, наречено Бабу'т-Ташт. Хазрети Али се обърна към него и го изучи на всички фини тайни в тасаввуфа. Хасен-и Басри го прие за свой учител. Хазрети Али му даде иджаза и му възложи да учи хората на исляма, на неговите повели и забрани, и на зикр. После написа първото хиляфетнаме в тасаввуфската история и го даде на Хасен-и Басри. Методът по даване на иджаза (иджазетнаме и хиляфетнаме) принадлежи на хазрети Али и е останал от негово време. Този духовен дар от хазрети Али доведе Хасен-и Басри до такова душевно опиянение и радост, че в продължение на четиридесет дни нито яде, нито изпи вода. После седна на иршад макама и продължи да учи хората на повелите и забраните на исляма, с което стана един от най-големите учени и достойни евлии в ислям. Тъй като източниците му на информация бяха предостовърни и живя много близо до Епохата на радостта (времето на Расулюллах “салляллаху алейхи ве селлем”), достигна до много високо равнище в науката и започна да дава фетви и обучава талиби. Неговите красиви нрави и вещина в обучението станаха всеизвестни. На неговите уроци и проповеди идваше многоброен народ. Дори и къщата му преливаше от хора, които искаха да се възползват от неговия сохбет.

Той, сравнявайки по отношение на знание и достойнство Есхаб-и кирам и поколението, сред което живееше, бе казал:

“Ако вие ги бяхте видели, щяхте да ги помислите за луди, а ако те бяха видели добродетелните сред вас, биха казали “Това са хора, които нямат никакъв дял от добротата и достойнството!”, а ако бяха видели лошите сред вас, биха казали “Нима тези хора изобщо са мюсюлмани?”

Хасен-и Басри – осъзнал, че в сравнение с печелене доволството на Аллаху теаля земните и всичко земно е едно голямо нищо – раздаде целия си имот на бедни и нуждаещи се.

Отдаде се изцяло на знание и ибадет. Отвърна се от земно и заживя като захид. В едно писмо, което бе написал до халифа на времето – а именно Омер бин Абдулазиз – беше описал този факт по следния начин:

“Несъмнено земният живот е място за временен престой, а не постоянно пребивание. Същинското богатство тук се изразява в непристрастеността към него. Онези, които живеят по земната повърхност, ежесекундно един по един я напускат. Онзи, който цени земното, изпада в унижения, а онзи, който го събира – в бедност. Той е като отрова. Онзи, който не го познава, го изяжда и сетне бива умъртвен. Тук бъди като онзи, който е ранен и се опитва да се излекува. Болният – от страх да не влоши раната си – внимава какво яде и се бои; търпи текущата болка, за да не изпадне в по-силна. Пази се от тази земя, която е спотаила своите капани под украшения. Не се впускай в нея! Тя – с привлекателни слова и нескончаеми копнежи е пременила сърцата – и е прирастила какви ли не хора към себе си. Тя е като гиздава булка. Очите гледат към нея, сърцата ѝ се възхищават и нефсовете ѝ се влюбват ала тя ги погубва. Живеещите не вземат поука от умрелите, а сегашните – от предишните. Дори и арифите са в разсеяност по това отношение. Онзи, който ѝ е прирастен, намира само земно. Но онези, които прекаляват, са в още по-голяма заблуда и забравят, че ще отидат в ахирета. На такъв човек сърцето му потъва в земно и кракът му се подхлъзва ала сетне изпада в голямо съжаление и дълбок копнеж.

Прирастеният към земно човек не би могъл да постигне целта си. Дори и за ден не би могъл да поеме спокоен дъх. Всеки ден го връхлита различна мисъл и тъга, и като следствие от това дотолкова затъва в земно, че не забелязва как животът привършва, и сетне смъртта ненадейно го сграбчва. Остава принуден да поеме по пътя на ахирета без пътна. Бой се да не изпаднеш в ето това състояние.

О, водачо на мюсюлманите! Радвай се, докато можеш да се опазиш от земно. Ако ли не, колкото и да страдаш, пак би било малко! С каквото и да зарадва земята някого, все ще се окаже нещо некрасиво. Онзи, който се радва в земното, е в заблуда. Онова земно, което днес изглежда полезно, утре се оказва вредно. Тук надеждата и бялата вървят ръка за ръка. Битието тук

приключва с небитие. Неговите радост и тъга са смесени. Не се знае какво ще последва, че да може да се очаква и предприеме мярка. Земните желания са лъжовни, а стремежи – кухи. Неговите добрини (прояви на добро) спрямо хората са всъщност неговите тегла. Ако синът на Адем поразмисли добре, ще види, че тук ежесекундно е в опасност. Човек – и във времена на спокойствие, и във времена на беля – трябва да внимава да не изпадне в опасности. Дори Аллаху теая и Неговите пейгамбери “алейхимусселам” да не бяха съобщили на човека, че ще почине, земното несъмнено щеше да го пробуди някой ден. Наред с това, Аллаху теая изпроводи водачи, които плашеха с наказание и благовестяваха с Дженнет. При Аллаху теая земното няма стойност, колкото една частица. Всички земни съкровища бяха предложени на Расулюллах, но той не ги прие. Дори да ги беше приел, при Аллаху теая не би намаляло нещо, колкото крило на муха. Земното – за изпитание – бе отнето от праведните и покланящите се раби, а, за да послужи като средство за подлъгване, беше дадено на враговете на Аллаху теая. Онези, които са подведени по такъв начин, си мислят, че тези неща са им дарове от Негова страна. Предадено е, че Аллаху теая е казал на Муса “алейхисселам”: “Когато видиш да идва богатство към теб, кажи: “Това е грях, чието наказание е ускорено!”, а когато видиш бедност да пристъпва към теб, кажи: “Добре дошла, о, признак на праведниците!”

Иса “алейхисселам” е казал: “Подправката ми е гладът, страхът ми е отличителният белег, моето превозно средство са двете ми крака, вълната е моята дреха, луната е моята светлина, а храната и плодовете ми са всичко що расте на земята. Настава сутрин и вечер без до мен да си имам нещо. На света няма никой по-богат от мен.”

Уроците, преподавани от хазрети Хасен-и Басри в месджидата на Басра, се следяха от голям джемаат от ученици. Беше заобичан от всички поради своите знание, зухд и красноречие, и стана всеизвестен. Халифът и валиите му пращаха писма или хора, за да се допитат до него. Валията на Басра във времето на Омер бин Абдулазиз бе Адий бин Ертат, който оказваше голямо уважение към евлиите и учените. Той назначи Хасен-и Басри за кадия на Басра, с което неговите връзки с управниците нараснаха.

Омаядският халиф Омер бин Абдулазиз “рахметуллахи алейх”, известен със своите справедливост, таква и служба, беше написал писмо до Хасен-и Басри с молба да му обясни какъв следва да бъде един справедлив управник. При това негово желание Хасен-и Басри “рахметуллахи алейх” бе написал следното писмо:

“О, повелителю на мюсюлманите, знай, че Аллаху теая е създал справедливия управник такъв, че да спира неправдата и гнета, помага на слабите и подкрепя изпадналите в затруднение.

Той се отнася към своя народ като все едно пази собствен имот и проявява милост към собствено дете. Той е като сърцето в едно тяло. Органите са здрави ако е здраво то и се разболяват щом се разболее то.

Справедливият управник се подчинява на повелите на Аллаху теая и Му се покорява, и насърчава народа към това. О, повелителю на мюсюлманите, не бъди като онзи роб, който пилее поверения му имот и разбива семейството! Аллаху теая, за да се пазят хората от зло, е повелил наказания. Нима е подходящо за водача, който ще ги прилага, да върши провинение?

О, повелителю на мюсюлманите! Мисли за смъртта, за безсилието на твоите приближени да ти помагат по време на нея и за състоянията след смъртта. Готви се за смъртта и за отвъдния живот. Помни много добре, че както сега имаш този макам, така имаш и още един, наречен гроб. Там ще останеш за много дълго време. Приятелите ще те изоставят и ще останеш насаме. Подготви онова нещо, което ще ти бъде помощник в онзи Ден, когато човек ще бяга от своя брат, майка, баща, жена и деца. Спомни си за онзи Ден, когато обитателите на гроба ще бъдат съживени и скритите неща ще бъдат изкарани наяве. Тогава всички тайни ще бъдат разкрити. Всичко – малко или голямо – е написано на книгата ти за делата.

О, повелителю на мюсюлманите! Сега си в период на отсрочка. Сега, когато възможността е в ръка и смъртта не е дошла до главата ти, отсъди справедливо за рабите на Аллаху теая и не отсъждай с отсъждението на невежите! По отношение на тях не поемай по пътя на угнетителите! Ако ли не, ще нарамиш и твоя, и на другите греха... Нека не те довеждат до нехание онези хора, което се възползват от нещата, които биха те довели до гибел. Ако ли не, те, в стремежа си да се сдобият със земна облага, биха

те отдалечили от ахиретски блага. Не се вирай в днешната си сила, а мисли за състоянието ти в ахирета и действай съгласно него. Смъртта е като мрежа, която те е изпокрила отвсякъде и ежемоментно те приближава. Ще бъдеш подложен на равносметка.

О, повелителю на мюсюлманите, проявих милост към теб и те наставлявах с каквото мога. Приеми това писмо като лекарството на онзи лекар, който лекува своя приятел. Той – за да го излекува – го кара да пие горчиво лекарство.

Нека селямът, милостта и берекетът на Аллах бъдат над теб, о, повелителю на мюсюлманите.”

След като се ожени във времето, когато беше в Басра, на хазрети Хасен-и Басри му се родиха двама синове на име Саид и Абдуллах и една дъщеря. Живееше в скромна къща, която никога не оставаше без гости. Никога не бе виждан да яде сам. Имаше два меджлиса: Единият бе скромната му и построена от кирпич къща, а другият – неговия месджид. Вторият бе всеобщ, там идваше всеки и се говореше на всяка тема. Първият обаче беше специален и там идваха най-често хора от ихвана му (неговите събратя). Понякога къщата му преливаше от гости. Случваха се времена, когато гостите, прииждащи още в ранните часове на сутринта, не искаха да се разделят с него. Един път синът му им беше казал: “Оставете шейха малко на спокойствие. Изморихте го премного. Още нито е ял, нито е пил.” Хазрети Хасен-и Басри не намери това поведение за правилно и се намеси с думите: “Мълчи! Кълна се в името на Аллах, че за моето око няма нищо по-красиво от тях.”

Неговите сохбети се слушаха дори от джиновете. Един от учениците му бе разказал така: “Един ден преди сутрешния намаз отидох в месджида, където хазрети Хасен-и Басри кланяше редовно намаз. Месджидът не беше отворен. Вратата беше заключена. Зачаках. Отвътре идваха възгласи амин от голям джемаат. След малко хазрети шейхът излезе отвътре сам. Аз с голямо любопитство го запитах кой казваше амин. Рече ми: “О, Абдуллах, не го казвай на никого. Всеки ден идват джинове и искат от мен да отправя дуа. Аз правя, а те казват амин.”

Един ден при хазрети Хасен-и Басри дойде един човек и му каза:

- Еди кой си наговори лоши неща зад гърба ти.

- По какъв повод беше отишъл у дома му? – го запита хазрети шейхът.

- Беше ме поканил на гости.

- Какво ти сложи за ядене?

- Различни храни и питиета.

- Успя да скриеш (побереш в стомаха си) толкова храни, но не успя да прикриеш две думи? – после изпрати на злодумника една паница пресни фурми и му се извини. Заръча да му кажат: “Чух, че си изпратил твоите севаби в моята книга за делата! Бих желал да ти отвърна на жеста, но простете, моят подарък не е голям като Вашия.”

Хазрети Хасен-и Басри проведе сохбети с личности като Ибни Сирин и Шаби. Превъзпита премного ученици. Имената на 236-има от тях са записани в книгите. Преданията на 68 от тях са записани в известните сборници с хадиси, наречени Кутуб-и Ситте. Сред суфиите, присъствали на негови сохбети и получили фейз от него, бяха Рабиату’л-Адвийе, Малик бин Динар и Хабиб-и Аджеми. Хасен-и Басри “рахметуллахи алейх” служи премного на ехли суннитската вяра, която Есхаб-и кирам бяха предали от Пейгамбера ни “салляллаху алейхи ве селлем”; по отношение на знание, величие, мълчание и външност много приличаше на Расулюллах. В тасаввуфа говореше за неща, което не бяха чувани от другите евлии.

Хасен-и Басри “рахметуллахи алейх” беше притежател на вера и таква. В израз на снизхождение обличаше вълнени дрехи. Казваше: “Срещнах седемдесетима сахабии, участвали във войната при Бедр. Никога не съм виждал да обличат друго освен вълна. Ако някой облече вълна в израз на снизхождение, Аллаху теая ще увеличи сиянието на прозорливостта му. Ако го облича за показност и величаене, ще бъде хвърлен в Ада с катапулт.”

Във връзка с достойнството на учените и науката бе казал:

В Съдния ден кръвта на шехидите ще бъде претеглена с мастилото на учените. Шехидите ще кажат: “Учените са източниците на сияние на своето време. Всеки учен е кандилото на своето време. Хората биват озарени посредством тях.”

За да може сърцето ти да е спокойно и да бъдат приети дуите ти, не преставай да изпълняваш следните пет неща:

1) Бъди заедно с онези учени, които не са алчни към земно и вършат всичко в името на Аллах.

2) Кланяй намаз през нощта! Ако имаш намази за наваксване, кланяй ги дори през нощта, за да ги привършиш час по скоро! Суннетите и нафилетата на онзи, който има фарзов намаз за наваксване, не се приемат. Т.е. дори да станат сахих, за тях не се дава севаб. Нашите учените са казали: “Шейтанът, за да подведе мюсюлманите, им показва фарзовете за малоценни и ги насърчава към изпълнение на суннети и нафилета.”

3) Чети Коран-и керим без да правиш теганни.

4) Изпълнявай намазите си безупречно и в съзнание, че кланяш на време. Кланяй ги в началното време.

5) Яж халял. Дуата на онзи, който яде от халял, се приема. Следователно трябва да се изучи кое е халял и кое е харам.

Хазрети Хасен-и Басри имаше красив морал и бе щедър. Когато си вземеше заплатата, незабавно я раздаваше на бедните. Говореше за злото на стиснатостта. Веднъж посети стиснат човек, който беше на път да умре, и му каза: “Онези пари и имоти ги остави за тези, които няма да ти благодарят, а сега отиваш при Аллаху теалю, Който няма да ти приеме оправданието.” По отношение на разточителство бе казал: “Ако искате да узнаете откъде печели даден човек, вижте къде харчи своите пари. Несъмнено мръсната печалба (т.е. тази, която не е от халял) отива за разточителство.”

“Един от големците ни каза: “Ефективни са само онези наставления, които излизат от сърцето, защото онова наставление, което идва от сърцето, отива в сърцето, а онова, което се прави с език, влиза през едното и излиза през другото ухо. Учен, който не практикува своето знание, е като свещ, който озарява хората, но изгаря и унищожава себе си.”

“Не дружете с ехл-и бидат (еретик), защото той разболява сърцето.”

“Казвам го в името на Аллаху теалю: Никой не стана ценен при Аллах заради своите злато и сребро и никой не загуби стойност при Него заради това, че нямаше злато и сребро.”

Веднъж го запитаха: “Има ли лицемери в наши дни?” Отвърна: “Ако днес убият мунафъците и хвърлят телата им по улицата, нямаше да има къде да стъпим.”

“Не бива да се обръща внимание на знанията на онзи, който не е благоприличен спрямо Аллаху теалю и Неговите раби. Не е ценна религиозността на онзи, който не търпи белите и страданията, които идват от хората, не се пази от харам и не изпълнява фарзовете. Онзи, който не се пази от харам и съмнителни неща, няма никаква степен и близост с Аллаху теалю.”

Хазрети Хасен-и Басри имаше съсед-огнепоклонник на име Шем’ун. Шейхът се молеше за него през нощта, покланяше се на Аллаху теалю и плачеше. Сетне съседът му се разболя. Не успя да се излекува и изпадна в немошно състояние. Хазрети шейхът, за да го опази от огъня на Ада, отиде да го посети. Предложи му да каже Келиме-и тевхид (да стане мюсюлманин). Разясни му качествата на Аллаху теалю и рече:

“О, Шем’ун! Живееш от толкова дълго време. Положи толкова усилия за препитанието си ала всичките ти усилия ще отидат на вятъра, защото дълги години се покланя на огъня; смятайки го за творец, му изпълни седжде ден и нощ, и настоя в неверието. Ето защо мястото ти ще е огънят. Но ако отсега нататък извършиш тевбе и казвайки “Ля иляхе илляллах Мухаммедун Расулюллах”, се превърнеш в раб, Който го споменава и Му благодари, ще намериш за свое обиталище Дженнета, когато се върнеш при Него.” Меджусията изтъкна някои причини и не пожела да приеме вярата. Хазрети Хасен-и Басри му отвърна: “Онези неща, които изреди ти, са някакви подробности, в основата на нещата стои вярата. Онези, които са постигнали честта да повярват, дори да влязат в огъня на Ада, не биха били подложени на много болезнено мъчение. Дори и огънят на Ада не би подействал силно на тези, чиято вяра е стабилна. Джебхеннемът в обръщение към му’мините казва: “Дори онези, които са били пристрастени към грехове, да бъдат наказани според величината им, после ще спечелят много севаби. Но неверниците ще бъдат подложени на безкрайно мъчение сред хиляди изтезания. Ако не искаш да бъдеш сполетян от болезнено мъчение като другите огнепоклонници, ела, нека и двамата да си сменим дрехите и да влезем в горяща пещ. Да видим чие тяло няма да бъде изгорено от нейните пламъци.” Хазрети Хасен-и Басри спретна ръкави и си пъкна ръцете в близък огън, рече: “О, Шем’ун! Огънят е земно и ахиретско създание и изгаря с повелята на Аллаху теалю. С

Негова повеля той би могъл да подейства като вода, а водата като огън” и си дръпна ръцете оттам, но по тях нямаше никакви признаци на изгаряне. Пред вида на това събитие сърцето на междусията омекна, прояви склонност към исляма и каза: “О, Хасен! Всички твои слова и дела са красиви, но нима бих могъл да бъда обект на съжаление след един цял пропилян живот и толкова много злини? Дали бих могъл да постигне онези девици и прислужници в Дженнета само с казване на Келиме-и тевхид?” Да, отвърна хазрети Хасен-и Басри. “О, Хасен! Ако ми напишеш на лист едно обещание и бъдеш мой гарант, ще приема вярата, иначе ме е страх.” Хасен-и Басри изпълни неговото искане и стана причина Шем’ун да произнесе Келиме-и тевхид и умре с вяра. Шем’ун постигна прошката на Хак теаля и почина. По негова заръка го погребяха с въпросната гаранция.

Хазрети Хасен-и Басри, след като се върна у дома, съжали за своята постъпка и рече сам на себе си: “О, шейх Хасен! Ти отсъди за неведоми неща, прояви наглост и наговори странни слова.” Когато в това състояние се унесе в сън, видя как Шем’ун върви към Дженнета, като на главата му, обсипана с нур и сияния, е сложена корона от скъпоценни камъни от Дженнета и на кръста му е запасан колан от злато. Шем’ун се обърна към Хасен-и Басри и му рече: “Аллаху теаля е бил пребогат Владетел. Щедростта Му е преобилна и изпивайки една капка от милостта Му, хиляди непокорници като мен се потапят в милост. С помощта на Аллаху теаля греховете и провиненията на този непокорник се превърнаха в добрини и ми бе отреден Дженнет-и аля. – и добави – Не остана нужда от онзи лист, който написа. Ето ти го” – и го подаде в ръката на хазрети шейха. Когато на сутринта хазрети Хасен-и Басри се събуди, намери този лист в своята ръка.

Последните му години преминаха в болест. На смъртен одър винаги повтаряше свещения аyet със смисъл: “Казват: **“Ние сме раби на Аллах и пак при Него ще се завърнем (след смъртта).”** Преди да почине рече: “Колко хубаво би било ако хората бяха прекарвали своите дни на здраве и болест с полезни неща” и написа следното завещание: “Хасен ибни Еби’л-Хасен засвидетелства, че няма друг бог, освен Всевишния Аллах и Мухаммед “салляллаху алейхи ве селлем” е Негов пророк.”

После предаде един хадис-и шериф от Муаз бин Джебел “радияллаху анх”, където се казва: **“Който умре, изричайки искрено Келиме-и шехадет, ще влезе в Дженнета.”**

Хасен-и Басри “рахметуллахи алейх”, в чиято къща нямаше нищо, освен един диван, издялан от палмови клони с листа, малко преди да почине изпадна за известно време в унес и се съвзе. После рече: “Събудихте ме от Дженнетите, изворите и красивите палати.” Почина една петъчна нощ в началото на месец реджеб през 728 (110) г. след като изрече Келиме-и шехадет. Когато предаде душа, беше на 88 години.

Той превъзпита много учени и евлии. Тасаввуфският му път бе продължен от четиримата му халифи, които бяха Малик бин Динар, Утбе-и Гулям, Ебу Хашим-и Мекки и Хабиб-и Аджеми, когото бе оставил за свой заместник. Пътя, който поде от хазрети Али, бе наименуван по-късно като едхемийе и чештийе.

Живя във време на поява на многобройни еретични групировки. Написа много ценни книги и опази ехли суннитската вяра, която бе пътя на Расулюллах “салляллаху алейхи ве селлем” и Есхаб-и кирам. Положи старание чрез своите знания и красив морал да доведе хората до земно и ахиретско щастие.

Книги:

1) Тефсир-ул-Хасени’л-Басри: Тази книга не достигна до наши дни в цялостен вид, но фигурира в основните книги по тефсир във вид на разпръснати предания.

2) Китабу’л-Хасен ибни Еби’л-Хасен фил Адед: Дава информация за броя на свещените айети.

3) Рисале фи Фадлъ Харамни Меккети’л-Мукерреме: Говори за достойнствата на Мекка.

4) Рисале Абди’л-Мелик ибни Мерван иля Хасен-ил Басри ве Джевабихи Алейха: Малка книга, написана за халифа Абдулмелик.

5) Рисале Ербеа ве Хамсин Фарида: Книга за петдесет и четири фарза.

6) Една малка книга за петдесет достойнства, които трябва да фигурират във вярата.

7) Ел-Истигфарату’л Мункъзе Мине’н-Нар (Еррад-ъ Хъфзыйе): Описва покаянието. В източниците са споменати имената на още други негови книги.

Весвесето на шейтана

Учениците на хазрети Хасен-и Басри се оплакаха от шейтана, казвайки: “О, шейх, шейтанът ни причинява голяма пакост. Насърчава ни само към безполезни неща. Казва ни: “Дръжте се здраво за всички онези земни неща; ще ви бъдат потребни.” Шейхът им се усмихна и рече: “Току-що беше тук. И той се оплака от вас. Каза: “Кажете на тези синове на Адем да не бъдат алчни за моето. Да проявят доволство спрямо онова, което имат. Когато Хак теаля ме изгони, превърна земното и Дженнема в мой имот, а Дженнета и състоянието на доволство спрямо онова, което имат, го даде на тях. Сега обаче те оставиха своя имот и проявиха алчност към моя. А аз, от своя страна, не им давам земно, докато не им отнема вярата.” Ако искате да сте в сигурност от весвесето на шейтана, обърнете гръб на земното и изкарайте тревогата за него от сърцата си.” След като чува тези наставления, учениците си наведоха главите и се разотидоха.

Щом всички ще умрем

Плачеше много от страх към Аллах. Веднъж присъства на погребението на един свой приятел. Много плака след като положи покойния в гроба и проля горчиви сълзи. После се обърна към присъстващите и им рече: “О, мюсюлмани! Гробът е последната спирка на земния и първата на отвъдния живот. Щом всеки от нас ще умре и влезе в гроба, как бихме могли да тънем в радост и удоволствия. Вярващите заварват утрото разтревожени и нощта разтревожени. Те се намират между два вида страх. Единият е за минал грях, който не се знае как ще бъде посрещнат от Аллаху теаля, а вторият е за остатъка от живота, за който не се знае какви опасности ще поднесе. Онзи, който знае, че ще умре, че ще стане от гроба в Съдния ден и ще бъде приведен под отговорност пред Аллах, следва да бъде разтревожен и тъжен.” Присъстващите там също се разплакаха при тези негови слова. Друг път беше казал: “Ако четете Коран-и керим, нека в земния живот тъгата ви бъде голяма, плачете много.”

Да се служи на родителите

Когато посети Кяабе-и муаззама, видя човек с голяма торба на гърба да прави таваф. Шейхът му рече: “Братко мой, не би ли било по-добре да се освободиш от този товар и после да извършиш таваф?” Човекът отвърна: “Това не е товар. Това е баща ми. За седми път го докарвам на гърба си за таваф от Шам, защото ме изучи на вяра и религия. Превъзпита ме с ислямски морал.” При това хазрети Хасен-и Басри му рече: “Дори да го правиш до Къяметския ден, всичките ти усилия биха отишли на вятъра само ако веднъж му нараниш сърцето. И ако го възрадваш само веднъж, то би струвало колкото всичките ти досегашни усилия”

Източници:

- 1) Табакат-ъ Ибн-и Сад; том 7., стр. 114, 156
- 2) Хилйету’л-Евлия; том 7., стр. 131
- 3) Тезкирету’л-Евлия; стр. 17
- 4) Джамиу Керамати’л-Евлия; том 1., стр. 389
- 5) Рисале-и Кушейри; стр. 288, 296, 330, 359, 469
- 6) Там Илмихал Сеадет-и Ебедийе; 49-и издание, стр. 98, 1079, 1084
- 7) Вефаяту’л-А’ян; том 2., стр. 72
- 8) Равду’р-Рейяхин; стр. 102, 116, 158
- 9) Съфату’с-Сафве; том 3., стр. 155
- 10) Хасан-ъ Басри (Ибну’л-Джевзи)
- 11) Табакату’л-Кубра (Шарани); том 1., стр. 31
- 12) Ел-Кевакибу’д-Дуррийе; том 1., стр. 17
- 13) Хасен-и Басри ве Тефсирдеки Методи (докторска теза, Др. Етхем Левент)
- 14) Ислям Алимлери Ансиклопедиси; том 2., стр. 200-205
- 15) Лемезат; стр. 159

Рабия-и Адвийе

Жена-евлия от времето на Табиин. Името на баща ѝ бе Исмаил. Рабия-и Адвийе бе известна с многото си ибадети и откъснатост от земния живот. Почина през 135 (752) г. около Ерусалим.

Баща ѝ имаше три дъщери. Когато му се роди още една, нарекоха я Рабия (четвърта). Тъй като баща ѝ беше много беден,

в нощта, в която се роди, в къщата им нямаше нищо, от което се нуждаеха за случая. Майка ѝ плачеше и тъжеше. Отиде при своя мъж и му каза: “Би ли отишъл у еди кой си съсед да поискаш гориво за кандилото ни?” Бащата на хазрети Рабия се беше заклел да не иска нищо от друг, освен от Аллаху теаля. Въпреки това, за да не страда жена му, отиде у въпросните съседи. Докосна с ръка вратата и се върна назад. Каза на жена си, че вратата не се е отворила и тя се разплака и натъжи премного. Бащата опря глава на коляното на съпругата си и се унесе в сън. Видя Пейгамбера ни “салляллаху алейхи ве селлем”, който му каза: “Не тъжи изобщо! Това момиче ще стане такава жена, че ще се застъпи за 70 000 души от моята общност. Утре, когато се събудиш, на един лист запиши “Всяка нощ пращаше 100 салевата на Пейгамбера ни, а петъчните нощи по 400. Тази петъчна нощ обаче ги забрави. За компенсация ще дадеш на този мъж 400 жълтици от своя халял имот.” После отиди при валията на Басра – Иса Задан – и му го дай.” Когато бащата на хазрети Рабия се събуди, плачеше от радост, че е видял Пейгамбера ни. Веднага стана, изпълни заповедта и отиде при Иса Задан. Когато валията получи писмото, от радост раздаде на бедните хиляди жълтици. На бащата на хазрети Рабия даде хем повелените 400, хем много повече в допълнение. Рече му: “Ако отново почувстваш нужда, ела!” Когато бащата взе парите, задоволи семейните си нужди и препитанието им се улесни, с лекота отгледаха дъщеря си и тя израсна с много красиво благоприличие и морал.

Когато Рабия-и Адвийе порасна малко, родителите ѝ починаха. В Басра настана голяма оскъдица и скъпотия. В тази суматоха големите сестри на Рабия се разпръснаха. Тя остана самичка и в това положение попадна в ръцете на един угнетител, който я накара да му слугува. После я продаде на един стар човек като робиня срещу 6 жълтици. Тя, като прислужница на стареца, се опитваше с търпение да извърши дори и най-тежките възложения. Прекара много тежки дни. Изтърпя много трудности ала не въстана срещу Аллах. Прояви доволство към Неговото желание. Беше изключително целомъдрена. Веднъж пред нея излезе един човек-намахрем. За да се опази от него, забърза ход и падна, и си счупи ръката. Сред безпомощност и счупено, тъжно сърце замоли Аллаху теаля: “О, Господи! Нямам закрила и съм

сама. Нямам майка и баща. Заробиха ме, а сега се счупи и ръката ми. Но не тъжа за нито едно от тях, единственото нещо, което искам, е Твоето задоволство, но не знам дали си доволен от Мен или не?” В този момент се чу глас да казва: “Не страдай, в ахирета ще бъдеш на такава степен, че дори меляикетата ще ти завидят благородно.” Рабия отново се върна в дома на своя господар. Изпълняваше ежедневните си задължения и от сутрин до вечер стоеше на крака. Заедно с това всеки ден държеше оръж, а нощите прекарваше в ибадет и служба на Аллаху теалю.

Една нощ, когато нейният господар се събуди, дочу гласове от стаята на Рабия. Видя, че тя е в седжде и се моли на Аллаху теалю: “О, Господи! Знаеш, че моето желание е да последвам Твоята повеля. Моето щастие е в това да се намирам пред Теб. Ако имах сила, не бих стояла и за една секунда далеч от състоянието на поклонение към Теб. Но тъй като служа и на моя стопанин, не намирам възможност да ти служа подобаващо...” Господарят ѝ дочу всичко това, видя, че над нея стои кандило, което не е закачено никъде и озарява цялата стая. Замръзна от почуда. Рече: “Вече Рабия не би могла да остане робиня.” До разсъмване не успя да мигне око. Сутринта веднага извика Рабия и ѝ каза: “Вече си свободна. Прави каквото си искаш. Но ако искаш да останеш тук, не ти на мен, а аз на теб ще служа.” Рабия пожела да си отиде и се настани в една къща. Прекарваше цялото си време в ибадет. За едно денонощие изпълняваше хиляда рекята намаз. Винаги носеше своя кефен, никой не бе виждал да е била без него. Суфян-и Севри и Хасен-и Басри получаваха фейз от нея.

Не вземаше нищо от никого. Веднъж дойде да я посети хазрети Хасен-и Басри. На вратата на колибата на Рабия завари един богаташ да плаче. Запита го:

- Защо плачете?

- Ако не е тази откъсната от земно и щедра жена, целият народ би погинал. Тя е берекета на времето. Аллаху теалю ни пази от много бели и страдания в нейно име. За да ѝ бъда в полза, ѝ донесох тази пълна със злато торба. Но ме е страх, че няма да я приеме. Това е причината да плача. Бихте ли ѝ подали Вие, дано я приема във Ваше име.

Когато хазрети Хасен-и Басри влезе вътре и събщи за случилото се, Рабия “рахметуллахи алейха” рече: “При условие,

че ме е срам да ги искам от Аллаху теаля, техния Собственик, как бих могла да ги приема от някой друг? Нима смятате, че Той, Който не прекъсва препитанието на онези, които Го отричат, би прекъснал това на онзи, чието сърце гори от любов по Него? Предай моя селям на онзи човек. Да не тъжи. Ние се заклехме да не приемем нищо от никого, освен от Аллаху теаля. Онова, което идва, не го приемаме. Веднъж бях закърпила своята дреха на светлината на свещ, която беше държавна собственост. В сърцето ми се появи такава силна разсеяност, че едвам успях да я преборя след като развързах кръпката.”

Малик бин Динар “радияллаху анх” разказва: “Веднъж отидох при Рабия. Беше взела абдест и изпила едва две капки от останалата вода. Обърнах внимание и видях, че част от стомната ѝ беше счупена. Рогозката, върху която седеше, беше много стара. Имаше и една възглавница от кирпич. Когато видях това, сърцето ми изгоря от тъга. Казах ѝ: “О, Рабия! Имам богати приятели. Ако приемеш, нека ти донеса нещичко от тях.” Обърна се към мен и рече: “О, Малик! Онзи, Който дава препитанието и на мен, и теб, е Аллаху теаля. Нима смяташ, че той забравя бедните, защото са бедни, и се сеца за богатите, защото са богати и им помага?” Не, как би могло да е така, отвърнах аз. Тя каза: “Щом моят Господ знае моето състояние, няма нужда аз да Му го напомня. Той иска да бъде така и ние искаме онова, което Той иска.”

Хазрети Рабия държеше много орудж. Веднъж не успя да намери никакво ядене за една седмица. Осмата нощ гладът ѝ причини голямо страдание. В момент, когато мислеше, че угнетява собствения си нефс, някой почука на вратата и донесе една паница храна. Хазрети Рабия я прие и сложи на земята. Тъкмо отиде да донесе и запали свещта и видя, че котката е изляла храната. Отиде да вземе чаша за вода. Като се върна видя, че свещта е изгаснала. Понечи да изпие вода и счупи чашата. Повдигна ръце и рече: “О, Господи! Изпитваш този немощен раб, но от безсилие не мога да търпя повече” и изрече толкова горещ ах, че сякаш къщата ѝ щеше да се подпали. Тогава се чу глас да ѝ казва: “О, Рабия! Ако поискаш, ще разпръсна земните блага над твоите крака и ще залича твоите бели и страдания.” Тя се помоли: “О, Господи! Стори ме заета с Теб и не ме намесвай в дела, които

ще ме обвържат с друго, освен с Теб.” След това събитие толкова се откъсна от земно, че всеки намаз го откланя с голяма всеотдайност, казвайки: “Това ми е последният намаз.” Винаги беше заета с Аллаху теаля.

Когато някои хора настойчиво я питаха “Защо не се омъжиш?”, отговаряше: “Имам три големи мъки. Ако ми дадете гаранция, че ще се отърва от тях с лекота, ще се омъжа. Първата е дали на сетен дъх ще успея да спася своя иман. Втората е от коя страна ще ми бъде подадена книгата с делата в Съдния ден – от дясната или от лявата, а третата е: След равносметката една група ще отиде в Джехеннема, а друга в Дженнета – в коя от тях ще бъда аз?” Питащите оставаха безсилни да ѝ отговорят и хазрети Рабия им казваше: “Щом ми предстои толкова страшен Ден, за който несъмнено трябва да се подготвя, как бих могла да мисля за женитба?”

Един ден около икиндия при нея дойде гостенка. В нейната тенджерата имаше парче месо. Беше възнамерила да го сготви за гостенката, но не можа да я остави сама в стаята. Сетне настана акшам. Откланяха вечерния намаз. И двете държаха орудж. Рабия-и Адвиййе реши да сложи на гостенката малко водичка и сух хляб ала видя, че с позволението на Аллаху теаля тенджерата кипи и е сготвено много хубаво ястие с месо. Сложи от това ястие и се наядоха. Гостенката рече: “Никога не съм яла толкова вкусна храна.” Рабия-и Адвиййе “рахметуллахи алейха” отвърна: “Ето по този начин готвят храна за онези, които се сещат за Аллаху теаля във всяко състояние и искат само доволството Му.”

Хазрети Рабия имаше голямо желание да отиде на хадж. Веднъж се присъедини към една група и потегли с нея. След време наред пътя умря магарето ѝ. Хората в групата я помолиха: “Нека стоварим вашия багаж върху нашите животни.” Тя им рече: “Аз поех на път, разчитайки на Аллаху теаля. Вие продължете своя път, аз ще ви последвам бавно.” Керванът потегли, а тя остана сама. Вдигна ръце и се замоли: “О, Господи! Виждаш и знаеш, че съм изключително немощна. Ти ме покани в Своя дом ала на половин път магарето ми умря. Останах сама в тази голяма пустиня. Уповавам се на Теб”, и нарами своя багаж. След тази молитва Аллаху теаля съживи нейното магаре и хазрети Рабия се зарадва премного.

Веднъж пожелаха да ѝ сготвят определено ястие ала не успяха да намерят лук. Предложиха ѝ да поискат от съседа. Не, от четиридесет години насам съм обещала да не искам нищо от друг, освен от Аллаху теаля. Няма проблем, нека ястието бъде без лук, рече тя. Беше току що привършила своите слова и една птица с лук в краката ѝ долетя и го остави на земята. Хазрети Рабия изрече “Това е божествено изпитание. Не съм сигурна от наказанието на Аллаху теаля, боя се” и яде от сухия хляб, а не от сготвеното ястие.

Веднъж хора, които я обичаха, ѝ дойдоха на гости. У дома нямаше кандило, с което да осветят стаята. Хазрети Рабия подухна по пръстите си и с позволението на Аллаху теаля нейните пръсти започнаха да изпускат светлина и това състояние продължи до сутринта.

Веднъж един човек поиска да ѝ даде от парите, които държеше в своя джоб. Хазрети Рабия протегна ръка нагоре и тя веднага се изпълни със злато. Обърна се към този човек и му рече: “Ти вземаш от джоба си, а на мен ми дават ето така.”

Веднъж, когато кланяше намаз, в окото ѝ се заби захарна тръстика. Тя се кланяше с такава силна любов и отдаденост към Аллаху теаля, че не усети абсолютно нищо. След като привърши намаз, рече на околните: “Вижте окото ми, сякаш в него се е забило нещо.” Погледнаха и видяха, че в него се е забило парче захарна тръстика, което успяха да издърпат с много трудност.

Една нощ се кланя за продължително време върху своята рогозка и сетне се унесе в сън. В дома ѝ влезе крадец. Наобиколи всичко вътре ала не видя нищо, което да открадне. Когато реши да излезе, си рече “Ех, щом съм влязъл, поне да взема нещо” и грабна покривалото на хазрети Рабия, с което излизаше навън. На излизане обърка посоката и не успя да намери вратата. Върна се и остави покривалото. Този път с лекота намери вратата. Когато я намери, върна се обратно и взе покривалото ала пак не успя да улучи вратата. Това състояние се повтори седем пъти. Седмия път, когато хвана покривалото, чу глас да му казва: “О, човече, не се изморявай. Тя от години заръчва себе си на Нас. При условие, че шейтанът няма сила да се доближи до нея, нима крадец ще успее да открадне покривалото ѝ? Върви си, не се измъчвай. Тя спи ала нейният Приятел е буден и я пази.” Това събитие

изплаши крадеца и хукна през вратата, направи тевбе и се отказа от този лош навик.

Хазрети Хасен-и Басри ѝ рече: “О, Рабия, в името на любовта ти към Хак теаля ме научи на знанието и делата, с които си дарена”, а тя в отговор каза: “О, Хасен! Откак се спасих от състоянието на наложница, преда конци и ги продавам, с това си печеля препитанието. Но никога не съм взела в ръката си две монети едновременно. Страх ме е, че двете ще се обединят и ще ме отвърнат от пътя и марифета на Хак теаля.”

Веднъж дочу един човек да се моли така: “О, Господи! Отвори ми вратата на милостта!” Рабия-и Адвийе му каза: “О, невежецо! Нима вратата на милостта на Аллаху теаля беше затворена, че искаш да се отвори? Изходната врата на милостта е отворена винаги, но входната (сърцето) не е отворена във всеки човек. Трябва да се искаш именно тя да се отвори.”

По отношение на упование на Аллаху теаля беше достигнала до много високо ниво, казваше: “Ако небето се превърне в бронз и земята в желязо, и ако от небето не слезе и една капка, и от земята не поникне и едно растение, и дори всичкото население на света бъде мои деца, кълна се в Аллаху теаля, че в сърцето ми не би се появила мисъл как ще ги изхраня, защото Аллаху теаля е обещал, че ще прати препитанието на всеки човек.”

Един ден я запитаха: “Желая ли смъртта?”, а тя им отвърна: “Срам ме е да видя онзи, към когото съм извършила провинение. Наред с това към Аллаху теаля извърших толкова много провинения, че нима е възможно да желая смъртта?”

Възрастта ѝ беше прескочила осемдесет години. Все още вървеше без чужда помощ, но поради напредналата си възраст изпитваше толкова голямо затруднение, че когато я видеха, си мислеха, че е на път да падне всеки момент. Въпреки това не позволяваше никой да ѝ помага. Когато смъртта ѝ наближи, повика Абеде бинти Шеввал. Посочи кефена, който винаги носеше със себе си, и рече: “Когато почина, ме завийте в този кефин и ме погребете.”

Преди да почине рече на големците, които чакаха до нея: “Станете и си отидете отук, че да остана насаме с меляикетата на Аллаху теаля.” Всички излязоха навън и дочуха отвътре следните гласове: **“О, нефс успокоен, постигнал доволство и**

станал обект на доволство завърни се при своя Господ, влез сред моите специални раби, влез в Моя Рай.” (Феджр, 27-30) След време гласовете престанаха. Влязоха вътре и я завариха починала. Погребах я върху планината Тур.

Абеде бинти Шеввал разказва: “Една година след смъртта ѝ сънувах Рабия. Беше облечена в зелени дрехи. На главата ѝ имаше зелена кърпа. Запитах я: “Какво стана с кефена, с който те увих?” Отвърна ми: “Аллаху теая го изкара и ми даде тези облекла.”

Хората, които я видяха след смъртта, я запитаха: “Какво се случи между вас и Мункер и Некир?” Тя им отвърна: “Когато тези внушителни ангели дойдоха и ме запитаха “Мен раббуке” (Кой е твоят господ?), рекох: “О, ангели! Веднага се върнете обратно и доложете на моя Господ: “О, Аллах мой! В земния живот Ти сред толкова народ не забрави за една старица, как бих могла аз да Те забравя?”

Бессар бин Галиб ен-Неджрани разказва: “За Рабия-и Авдийе се молех винаги след смъртта ѝ. Веднъж я сънувах. Каза ми: “Твоите подаръци ни се поднасят в кърпи от нур и съдове, покрити със сияние.” “Как става това?” “Когато живите мюсюлмани се помолят за починалите, техните подаръци се слагат в съдове от нур, обвити в кърпи от коприна. Носят ги на покойниците и им се казва: “Това ти е подарък от еди кой си твой приятел.”

Постоянно казваше: “Ние си мислим, че като кажем истигфар и ще бъдем спасени... Не, дори и нашите покаяния се нуждаят от отделно покаяние.”

С любов към Аллаху теая плачеше премного, винаги живееше в тъга. Когато чуеше за Джахеннема, от ужас губеше съзнание и припадеше.

Запитах я: “Как бихме могли да разберем дали един раб проявява доволство към предопределението на Аллаху теая (съдбата) или не.” Отвърна: “По това, че онзи, който е доволен, усеща наслада от благата, както и от белите.”

Един човек рече: “О, Господи, бъди доволен от мен.” Когато го видя, хазрети Рабия му рече: “Не те ли е срам да искаш доволството на Личност, от Чието предопределение не си доволен ти?”

“Както криете извършените злини, така крийте и извършените добрини.”

“Ако търпението беше човек, щеше да е прещедър.”

“Признакът на марифета е да се мисли постоянно за Аллаху теаля.”

“Когато един раб изпита обичта на Аллаху теаля, Той му показва неговите недостатъци и рабът спира да търси недостатъците на другите.”

Източници

- 1) Ел-А'лям; том 3., стр. 10
- 2) Ед-Дурр-ул-менсур; стр. 202
- 3) Вефеят-ул-а'ян, том 2., стр. 285
- 4) Джамии-у керамат-ил-евлия; том 2., стр. 10
- 5) Табакат-ул-кубра; том 1., стр. 65
- 6) Тезкирет-ул-евлия; стр. 39
- 7) Нефехат-ул-унс; стр. 692
- 8) Кешф-ул-махджуб; стр. 253 (превод на урду)
- 9) Рисале-и Кушейри; стр. 262, 290, 329, 424, 517, 531, 624
- 10) Там Илмихал Сеадет-и Ебедийе; стр. 1057

Омер бин Абдулазиз

Един от големците на Табиин; осмият омаядски халиф, известен със своите справедливост, съвест и красив морал, и правнук на хазрети Омер. Името му бе Омер бин Абдулазиз с кунйе Ебу Хафс. Роди се през 679 (60) г. в Медина и беше убит мъченически чрез отравяне през 720 (101) г.

По време на своето управление Хазрети Омер имаше навика да обикаля нощно време из улиците на Медина. Веднъж призори дочу глас от една къща. Една жена казваше на дъщеря си:

- Налей вода в млякото?
- Повелителят на мюсюлманите хазрети Омер забрани това! – отвърна тя.
- Откъде ще узнае пък той?
- Той може да не те види, но Всевишният Аллах те вижда.

След този разговор хазрети Омер проучи това момиче и го сгоди за собствения си син Асъм. От този брак се роди едно момиче, което по-късно роди хазрети Омер бин Абдулазиз.

Баща му Абдулазиз бин Мерван бе справедлив, съвестен и стриктен в исляма човек. Когато бе назначен за валия на Египет, отведе там и своя син, който израсна с прекрасно ислямско възпитание. За изучаване на наука бе изпратен в Медина. Изучи наука от личности като Енес бин Малик, Абдуллах бин Джафер-и Тайяр, Саид бин Мусеййиб и други учени и големци на времето. Присъствайки в техния сохбет, научи много хадис-и шерифи.

Когато баща му Абдулазиз бин Мерван почина пред 705 г., неговият чичо – халифът Абдулмелик – го отведе в Шам и го ожени за своята дъщеря Фатима. Омер бин Абдулазиз беше изключително заможен. Щедро помагаше на всички хора. Беше много достоен, учен, справедлив и човек от много рядко срещана величина. През 706 г. бе назначен за валия на Харамейн от халифа Велид бин Абдулмелик. За целта отиде в Медина и събра група от десетима големи учени там. На улемите в меджлиса рече: “О, братя мои! На мен ми бе възложено не да бъда валия на Харамейн, а негов прислужник. Искам да знаете, че същинското ми задължение е да не се отклонявам от пътя на справедливостта, за което Ви давам своята дума. Ако не ми съобщите за потисниците, за онези, които стават средство за гнет, и за онези, които се отделят от правия път, отговорността е Ваша. Поканих Ви тук само, за да ми бъдете съветници и помощници. Не искам да върша нищо по свое решение. На всяка тема ще се допитам до Вас. Освен това, за да може назначените от мен хора да служат добре на народа, ще ги наглеждате и ще ми помагате.” Тези учени бяха предоволни от тези му желаня и винаги му помагаха. Населението на Хиджаз беше много доволно от неговите управление и справедливост.

Енес бин Малик “радияллаху анх” бе казал: “По отношение водене на хората по време на намаз не съм виждал друг човек като Омер бин Абдулазиз, който толкова да прилича на Расулюллах.”

Стана много известен навсякъде. Много хора напуснаха своята родина и се изселиха в Хиджаз. Поде разширение и основен ремонт на Месджид-и Неби, което продължи три години. Остана

на тази позиция до 711 г. Халифът Сюлейман бин Абдулмелик – макар да имаше двама синове – написа ахиднаме, сложи своя печат върху него и остави Омер бин Абдулазиз за свой приемник. Документа го даде на своя везир Реджа.

Когато халифът почина, везирът събра всички управници, отвори документа и го изчете пред тях. Когато хазрети Омер бин Абдулазиз чу своето име, изпадна в голяма почуда. Пожела да подаде оставка, но не я приеха. Всички управници го приеха за свой халиф. Везирът се захвана за ръката му и го качи на минбера. Хазрети Омер бин Абдулазиз, след като отправи хамд и възхвала на Аллаху теаля, рече: “О, хора, онези, които ще бъдат с нас, искам да отговарят на пет условия: да ми предават състоянието на онази част от народа, която няма тази възможност; да ни помагат в добрите дела; да насочват към тях; да не злословят спрямо никого и да не се занимават с безполезни неща. Ако не отговарят на тези условия, да не се доближават до нас.” С тези си слова започна работа като последовател на пътя на хазрети Омер бин Хаттаб.

Рейях бин Убейде разказва: “Веднъж видях хазрети Омер бин Абдулазиз – във времето, когато беше валия на Медина – да върви ръка за ръка с немощен старец, което ме зачуди. После отидох при него и му рекох: “Нека Аллаху теаля те дари с добро. Кой е този старец, който Ви държи за ръката?” А той ми отвърна: “О, Рейях! Това е моят брат Хъзър “алейхисселям”. Дошъл е да ми съобщи, че занапред ще стана справедлив управник.”

Когато стана халиф, доведоха конни полкове да го отведат в резиденцията на халифа. Щом ги видя, рече: “Какви са тези неща?” Конете, достойни за халифа, отвърнаха те. Моят кон е по-подходящ за моето състояние, рече той, върна обратно другите коне, качи се на своя и – отказвайки да отиде в резиденцията на халифа – каза: “В резиденцията на халифа живее семейството на Сюлейман. Не виждам за правилно да ги безпокоя. Докато се настанят другаде, моята чергарска шатра би била достатъчна за мен!” Тези му слова показаха по прекрасен начин колко съвестен и великодушен човек бе той. Отиде в своя дом. Когато освободеният му роб го видя преизмъчен, страдащ и замислен, запита: “Каква е причината за това Ви състояние?” Омер бин Абдулазиз му отговори: “Бях възложен да съблюдавам правата на

общността на Мухаммед “алейхисселям” от Изтока до Запада. Нима би могла да има по-тревожна мисъл от тази?” После извика при себе си своята жена и братовчедка си Фатима бинти Абдулмелик и рече: “Ако искаш да живееш с мен, остави своите украси и скъпоценности в Бейт-ул-мал (Държавната хазна). Защото ако продължат да стоят при теб, няма как аз да бъда с теб.” Фатима предаде всичките си скъпоценности на Бейт-ул-мал. Това поведение на Фатима показваше, че е решила да живее с духовни украси и морални достойнства като хазрети Фатима, дъщерята на Пейгамбера ни “салляллаху алейхи ве селлем”. Тогава Омер бин Абдулазиз разполагаше с 50 000 жълтици, но раздаде всяка една от тях. Остана само с една единствена дреха. После се обърна към наложниците и рече: “Ако имате желание, ще ви освободя. Ако някой иска да остане без да иска нищо от мен, би могъл да остане, защото задължението, което ми бе дадено, ще ме възпрепятства да бъда с вас.” Всички те се разплакаха. Предложи същото и на жена си Фатима, и тя се разплака, но не се раздели със своя мъж.

В годината, в която стана халиф, писа следното на своя син Абдулмелик, който се намирал в сияйната Медина: “Ти си първият човек, след мен самия, когото трябва да наставлявам и пазя. Хамдът принадлежи на Аллаху теаля. Той се отнесе Прещедро с нас. Умоляваме го да ни дари със силата да Му благодарим. Спомни си за благата на Аллаху теаля към теб и твоя баща. Бъди внимателен по отношение на своите младост и здраве. Ако си в състояние да сториш зает своя език с хамд (Елхамдулиллях), тесбих (Субханаллах) и техлил (Ля иляхе илляллах), направи го.”

В деня, когато започна работа като халиф, хазрети Омер бин Абдулазиз покани известните за времето учени по фъкх Салим бин Абдуллах, Реджа бин Хайве и Мухаммед бин Каб Курази и им рече: “Народът приема тази служба за голямо благо, но аз я виждам като преголяма тежест и отговорност, с която няма да мога да се справя. Нарамих това бреме. Какво бихте ме посъветвали като решение и мярка?” Един от тях рече: “Ако утре в Съдния ден искаш да се спасиш, приеми възрастните мюсюлмани като свой баща, техните младежи за свой брат и малките сред тях за свое дете. Ако направиш това, ще се отнасяш

към тях като към свои родители, братя и деца в дома ти.” Когато Омер бин Абдулазиз стана халиф, от тежестта на бремето, което бе нарамил, в продължение на два месеца остана унесен в мъка и тъга. Той третираше всичко с голяма чувствителност и изобщо не мислеше за себе си в стремежа си да бъде справедлив и въздаде правото на всеки.

Хазрети Омер бин Абдулазиз каза следното на близкия си приятел хазрети Салим: “Братко Салим, Аллаху теая ме изпитва с длъжността на халиф. Кълна се, страх ме е, че няма да успея да се спася. Научи ме на писмата на дядо ми хазрети Омер, неговия живот и на отсъжденията му спрямо мюсюлманите и немюсюлманите. Аз го приемам като пример за подражание и ще действам като него.”

Във всички дела, които извърши като халиф, винаги си представяше Съдния ден и се боеше премного, че няма да може да съблюдае правата на народа. Винаги бе справедлив и не се отделяше от пътя на Хулефа-и Рашидин. На важни позиции назначаваше способни и справедливи хора.

Бе много справедлив и спрямо мюсюлманите, и спрямо немюсюлманите. Разпространи навред справедливостта. Заличи пошлите дела и слова на онези, които хулеха Ехл-и Бейт. Оказваше голямо уважение към Ехл-и бейт и им помагаше. След смъртта на хазрети Муавийе да се кълне Ехл-и бейта на Расулюллах в хутбетата се бе превърнало в традиция. Когато Омер бин Абдулазиз стана халиф, първата му работа бе да я забрани. Градината във Федек, която бе една от фондациите на Пейгамбера ни, я върна на Мухаммед Бакър от Ехл-и бейт. По отношение на финанси и земеделие изпълни повелите на Пейгамбера ни “салляллаху алейхи ве селлем”. Отмени задължението джизйе на онези немюсюлмани, които бяха приели исляма. С всеки изминал ден броят на мюсюлманите растеше. Милиони немюсюлмани от Изток до Запад приеха исляма. Ислямските армии предприеха завоевания на Изток и Запад. Малатя бе купена от ромеите срещу сто хиляди пленници. Мюсюлманите прекосиха Пиринеите и стъпиха във Франция и превзеха Нарбон. Построиха там силни бази. Всички бербери в Африка станаха мюсюлмани в негово време. Чрез своята градивна политика спрямо евреите, християните и

огнепоклонниците, стана причина за масово разпространение на исляма сред тях. Всички поданици – мюсюлмани и немюсюлмани – го заобичаха. Имаше голяма услуга за разпространение на справедливостта и изкореняване на неправдата.

Хазрети Омер бин Абдулазиз всеки ден канеше при себе си учените и разговаряше с тях за състоянията на смъртта и Съдния ден. Тези разговори протичаха толкова трогателно, че се разплакваха сякаш някой от тях бе починал.

Беше много внимателен, когато съобщаваше и прилагаше повелите на Аллаху теаля на народа. Дори и те пое на пътя на ибадетите и поклоненията. На събрания започнаха да се говорят неща от рода на: Какво изчете тази нощ; колко айета наизусти от Коран-и керим; колко дни орудж държа през този месец? Хазрети Омер бин Абдулазиз се опита да заличи бидатите, вмъкнати в религията отпосле, и разкрие позабравените суннети. Накара да съберат хадис-и шерифите и подготвят сборници с тях. Във връзка с мезхебите бе казал: “Ако иджтихадите на Есхаб-и кирам не бяха различни, не би имало рухсат, леснина в религията”, а във връзка с онези сахабии, които бяха воювали с хазрети Али поради разлика в иджтихада, казваше: “Както Аллаху теаля не изцапа ръцете ни с тяхна кръв, нека и ние не цапаме езиците си с нея.” Същото е казано и от хазрети имам Шафи.

В едно писмо, което бе изпратил на Евзаи “рахметуллахи алейх”, бе написал: “Знайте, че онзи, който се сеца за смъртта често, би се задоволил със земно в малки количества. Който мисли, че ще бъде подложен на равносметка за всяка своя дума, би говорил много малко, би казал само най-необходимите неща.” Веднъж бе казал: “Отказвам се да говоря много от страх да не похваля себе си.”

Меймун бин Михран разказва: “С Омер бин Абдулазиз се отбихме в едно гробище. Той, когато видя гробовете, се заплака и рече: “О, Меймун! Онези, които днес лежат в това гробище, което виждаш, са моите бащи омаяди. Всички те се родиха и починаха. Днес като че ли никога не са идвали на тази земя и никога не са вкусвали нейните наслади. Сега лежат под тази пръст и личинки ядат телата им...” Хем говореше, хем плачеше. После каза: “Кълна се в Аллаху теаля, че не знам кой от тях е в мъка, а кой е сигурен от мъчението на Аллаху теаля.”

Веднъж бе казал: “Снощи мислех за мъртвците. Ако умре най-близкия ти приятел и го видиш в гроба след три дни, би избягал оттам. Би се погнушил да видиш личинките и насекомите там, течащата гной и лошите миризми, как сред личинки се разпада тялото и кефенът му, и как самият той изглежда отвратително.” След като изрече това, припадна.

Един от ислямските учени посети хазрети Омер бин Абдулазиз. Видя, че от многото ибадети по неговите лице и кожа са настъпили промени. Запита го: “Какво ти е?” Омер бин Абдулазиз “рахметуллахи алейх” му отвърна: “Ако ме видиш в гроба няколко дни след смъртта ми, как очите ми са хлътнали и изпопадали върху бузите, как устните вече не са способни да прикриват зъбите, как устата ми е останала отворена и от нея тече гнилоч, и как стомахът ми се е подул и наддал над гърдите ми, и как от ноздрите ми излизат личинки и гной, със сигурност би ме заварил в много по-тежко положение отсега!”

Веднъж при него дойде една комисия. Младеж сред тях пристъпи напред и заговори. Халифът му рече:

- Нека да проговори най-възрастният измежду вас!

- О, повелителю на мюсюлманите, ако всичко се изчерпваше с възрастта, нима сред мюсюлманите няма по-възрастен от теб?

- Заповядай.

- Тази комисия не е съставена от хора, които са дошли да искат нещо от теб или се боят от теб. Ние не желаем нищо, защото щедростта Ви е толкова голяма, че достига и до нас. Не се боим от теб, защото твоята справедливост ни кара да сме сигурни от това да се боим от теб.

- Кой сте вие тогава?

- Ние дойдохме да ти благодарим и ще се върнем обратно.

Един ден Йезид-и Раккаши дойде при Омер бин Абдулазиз. Халифът го помоли:

- Направи ми наставление.

- О, повелителю на мюсюлманите, както халифите преди теб умряха, така и ти ще умреш.

Когато чу това, халифът веднага се разплака и рече:

- Продължи.

- Нито един от твоите бащи от Адем “алейхисселям” до днес не остана жив – всички те умряха.

Халифът каза през сълзи:

- Продължи.

- След смъртта няма друго място за отиване, освен Рая и Ада.

Когато чу това, халифът припадна.

Подир един джума намаз седна сред хората. Дрехата, която носеше, беше закърпена и отвън, и отвътре. Един от джемаата му рече: “О, повелителю на мюсюлманите! Разполагате със средства, не би ли било по-добре да облечете по-хубава дреха?” Хазрети Омер бин Абдулазиз се замисли за известно време, повдигна глава и рече: “Да се икономисва при наличие на средства и да се прощава при наличие на възможността да се накаже е много красиво и достойно дело.”

Той беше милостив към животните така, както беше и към хората. Имаше едно муле. Предоставяше го на своя работник да работи на пазара и с получената сума посрещаше собствени нужди. Един ден работникът донесе пари в повече от нормалното. Омер бин Абдулазиз “рахметуллахи алейх” го запита: “Защо днес донесе толкова много пари?” На пазара имаше много народ, търговията провървя, му отвърна работникът. Не, не е така, ти си претоварил мулето с много работа. Изморило се е. Остави го да си почине за три дни, каза халифът.

Един ден рече на жена си:

- Имаш ли един динар, да си купим малко грозде!

- Ако султан като теб няма един динар, нима аз бих могла да имам?

- Право говориш, о, Фатима! Но това състояние не е ли по-добро от това да нося нажежени вериги на своя врат в Ада.

Веднъж научи, че синът му е купил скъпоценен камък за направа на пръстен за хиляда динара, и веднага му прати писмо със следното съдържание: “Веднага го продай и нахрани хиляда човека. После си купи пръстен за два динара и отгоре му гравирай следната мъдрост: “Нека Аллаху теаля прояви милост към онзи, който знае своите граници.”

Един ден го запитаха: “Кой е най-глупавият сред хората?” Рече, онзи, който продава своя ахирет за земно, е глупав. Но онзи, който продава своя ахирет за земното на друг, е още по-глупав.

Когато усетеше, че в сърцето му идва чувство на самодоволство по време на хутбе, веднага го прекъсваше. Когато настанеше това състояние, пишейки писмо, веднага го скъсваше на парчета и казваше: “О, Аллах мой, осланям се на теб от злото на моя нефс!”

Имаше помещение под земята. Нощем слизаше там, връзваше окови на врата и до сутринта плачеше и се молеше на Всевишния Аллах.

Веднъж се качи на минбер в Шам и изнесе следното хутбе след хамд и възхвала на Всевишния: “О, хора! Ако украсите сърцата си, вашите дела също биха придобили красота. Сторете вашите крайници, очи, уши, ръце и крака заети с харесвани от Аллаху теая добри дела. Вършете праведни дела за вашия ахирет, с което ще опазите и вашето земно. И онзи, чиито деди от Адем “алейхисселям” са умрели един по един, несъмнено ще умре.”

В едно друго негово писмо пише: “Сега те наставлявам да се боиш от Аллаху теая и с нещата, с които те е благоволил, да се готвиш за ахирета. Върши дела като все едно си вкусил смъртта и виждаш ахиретските състояния. Дните и нощите преминават с голяма бързина. Животът с всеки ден намалява, а смъртта приближава. Заради лошите си дела искаме прошка от Него. Осланяме се на Него от Неговия гняв, породен от нашите грехове.”

Хазрети Омер бин Абдулазиз бе написал следните неща на престолонаследника Йезид бин Абдулмелик: "Бисмилляхиррахманиррахим. От повелителя на мюсюлманите Омер бин Абдулазиз до Йезид бин Абдулмелик. Пращам ти селям и ти съобщавам за възхвалата, която отправям на Аллаху теая. Болен съм. Обхванат съм от болки, но съм отговорен за нещата, които съм нарамил. Утре Аллаху теая ще ме подложи на равносметка за тях и не ще мога да скрия делата си. Ако моят Господ бъде доволен от мен, едва тогава ще мога да се спася от състоянието на принизеност и презряност. Но ако не бъде, горко ми. Колко ли тежко би било състоянието ми! Нека Аллаху теая с Превеликата си милост ни опази от Джехеннема и ни отведе до Своето задоволство. Ето защо те наставлявам да се боиш от Аллаху теая и да се пазиш от нещата, които е забранил. По отношение на хората се бой от Него, не угнетявай и отбягвай несправедливостта.

Най-красивото слово е да се прави хамд и споменава Аллаху теалю. Който обича Дженнета, следва да бяга от Джахеннема. Сега – преди часът на смъртта да е настъпил, преди делата да са приключили и преди Аллаху теалю да е довел хората и джиновете пред себе Си да им държи равносметка – трябва да се приеме покаянието за голяма възможност и постигането на прошка за голяма печалба. В Съдния ден оправдания не се приемат. Тогава всичко скрито излиза наяве. Всеки ще търси начин за собствено избавление. Хората ще дойдат с делата си. Състоянието на всеки ще е различно в зависимост от делата му. Блага вест за онези, които в земния живот са следвали повелите на Аллаху теалю и Неговия Расул и отбягвали забраните! Много е жалко състоянието на онези, които тук са били непокорни спрямо Него и в това състояние се изселили в ахирета! Те ще имат много тежко състояние, достойно за голямо съжаление. Ако Аллаху теалю те изпита с богатство, поеми по средния път. Харчи го на места, където е Неговото доволство и стори бедните да се възползват от него. Давай зекят, той е повеля на Аллаху теалю. Не себехвалствай пред никого! Не самодоволничи! Не приемай себе си за по-велик от другите!"

На един от своите валии бе написал: “Дръж твоите ръце далеч от кръвта на мюсюлманите, твоя стомах далеч от имота им и твоя език далеч от честта им! Ако успееш в това, за теб не ще има гибел.”

“Ако Аллаху теалю отнеме благо, което е дал на един раб, и в замяна на него го дари с търпение, то това търпение е по-ценно от самото благо.”

“Спомняй си често за смъртта. Ако препитанието ти е широко (обилно), тази мисъл ще ти причини теснота (неудобство); ако препитанието ти е тясно (затруднено), ще те дари с широта (лекота на душата).”

“О, хора! Аллаху теалю създаде творението и го стори да заспи. После ще го събуди и съживи. Всяко едно от тях ще бъде въведено или в Дженнета, или в Джахеннема. Ако сте потвърдили тази истина, то ние сме глупаци, защото не живеем съгласно нея. Ако не сме, то всички ние сме в гибел.”

“Всяко пътуване си има своеобразна пътна. Приемете богобоязънта (таква) за пътна на ахиретското пътешествие.

Радвайте се, като че ли сте видели благата, които Аллаху теаля ще ви даде, и се бойте, като че ли сте видели наказанието, което Той ще ви даде. Не се подвеждайте от дългосрочните амбиции, защото несвършващите желания и вкопченост в земно, като че ли никога няма да се умре, втвърдяват сърцето и сторват човека да попадне в ръцете на шейтана, който е негов враг... Ние видяхме толкова много хора, които бяха подведени от земния живот. Спокойствието и щастието са характерни само за онези, които са сигурни от наказанието на Аллах. Радостта и веселието са за онези, които говорят за трудността на Съдния ден. В онзи Ден делата на бедни и богати ще излязат наяве; по време на равносметката ще срещнете такова затруднение, че ако звездите бяха подложени на него, биха почернели и рухнали, а планините биха се стопили. Несъмнено знаем, че няма друго място за отиване, освен Дженнета и Джехеннема, и че несъмнено ще отидем там. Следователно трябва да се готвите, имайки предвид това...”

“Бойте се от Аллах и отбягвайте прекалените шеги, защото водят до омраза, а омразата до злини.”

Омер бин Абдулазиз бе отишъл на едно погребение заедно с хората около себе си. След като всички си разотидоха, той остана до гроба заедно с някои близки хора. Те му рекоха: “О, повелителю на мюсюлманите! Нима покойникът е твой близък, че остана тук! След погребенията на еди кои си хора не постъпихте така!” Омер бин Абдулазиз им рече: “Подир мен гробът наддаде глас. Рече: “О, Омер бин Абдулазиз! Не питаш какво съм направил с твоите приятели.” Аз го запитах: “Кажми, какво стори с тях!”, а той ми отвърна: “Разкъсах техния кефен и разложих телата им. Изпих кръвта им и изядох месата им. – После отново наддаде глас и продължи. – Изобщо не ме питаш какво съм направил с органите им!” Запитах го: “Какво направи с тях?” Рече ми: “Откъснах техните китки от ръцете им, ръцете от мускулите им, мускулите от раменете им, бедрата от таза им, коленете от краката им и краката от петите им.” След като предаде тези слова на гроба, Омер бин Абдулазиз се разплака и рече: “Колко измамна е земята. Няма никаква полза от заемане на високи и ценни длъжности. Младият остарява. Всяко живо същество накрая умира. Нека земните наслади и удоволствия не

ви подвеждат, знаейки, че са временни и измамни. Онзи, който забравя за ахирета, потъвайки в сладостта на земните наслади, траещи няколко дни, е в заблуда. Къде са онези, които са живели на тази земя преди нас? Къде са, те бяха основали големи и съвременни градове. Бяха изкопали дълбоки водопроводни канали и издигнали големи диги. Те останаха тук за време, кратко като мигване на око. Те се подведоха от тукашните си здраве и сила и ето защо извършиха грехове. Въпреки това всички хора казваха, визирайки тях: “Де да имахме и ние имот като техния!” Какво стана сега с тяхното състояние? Пръстта изяде техните тела. Костите им станаха храна за личинки, макар че в земния живот живееха сред силно семейство. Домовете им бяха постлани с красиви покъщнини и имаха прислужници. Всички проявяваха щедрост към тях и им помагаша в затруднение.”

Гробът друг път бе рекъл на Омер бин Абдулазиз: “Когато се отбиеш в гробище, питай богатите както им е останало от богатството им и питай бедните какво е останало от бедността им. Питай ги за езиците им, с които са изговаряли красиви слова. Какво стана с онези говорещи езици? Защо мълчат? Питай ги и за онези очи, с които са гледали земните красоти. Защо не гледат сега? Къде са нежните им тела, къде са прекрасните им лица? Какво сториха с тях личинките на тази дупка в земята? Къде е красивият цвят на кожата на лежащите там? Какво стана с месата им? Защо лицата им са станали на пръст? Къде са красотите им? Ето, всичките им части са раздробени на парчета. Въпреки това на земята водеха волен живот. Вкопчиха се в земно и не извършиха праведни дела. Забравиха за ахирета и затова не се подготвиха ала смъртта ги сграбчи изневиделица. Разделиха се със своите приятели и дойдоха на това уединено място. Телата им изгниха. Главите им се отделиха от телата им и органите им станаха на парчета. Очите им потекоха върху бузите им и изчезнаха. Устите им се изпълниха с кръв и гной. Насекоми, личинки и буболечки започнаха да ходят по тях. След време изгниха и техните кокали. Те оставиха спокойствието на земята и дойдоха на това тясно място. Съпругите им, които оставиха назад, се омъжиха за други мъже. Децата им останаха сираци и взеха да ходят тук-там край пътищата, без закрила.

Следователно, о, човече, който утре ще станеш обитател на тези гробове! Кое е онова нещо, което те подмамва на тази преходна земя? Нима мислиш, че ще останеш на нея за постоянно? Имаш ли някаква гаранция в ръка? Не виждаш ли, че смъртта ежедневно идва у някого? Или нима има нещо, което те успокоява пред вида на онзи страх, който кара човека да гори от жажда поради обилния пот? Де да можеше да узнаеш за състоянието си върху онази твърда пръст!

О, човече! Ти – като онзи човек, който на сън се е сдобил с различни наслади и удоволствия – се радваш на преходните ползи на земния живот и се мотаеш с дребнави неща. О, заблудено човече, дните ти преминават в нехание, а нощите в сън. Правиш неща, за които сетне ще съжаляваш. Животните също живеят като теб.” После хазрети Омер бин Абдулазиз си отиде оттам и след една джума почина.

Имаше хора, които ненавиждаха мирната политика на халифа. Това бяха еретиците-хариджии и интересчиите, които затърсиха начин за покушение. Сетне подведеха неговия прислужник-роб срещу хиляда жълтици и отровиха този благословен човек. Когато усети, че е отровен, повика своя прислужник и му рече: “Защо измени при условие, че никога не си видял зло от мен? Кажу истината и ще ти простя!” Робът изпита голямо съжаление за грозното дело, което бе сторил, и разплакан се вкопчи върху земята. Замоли го: “О, повелителю на мюсюлманите! Смогнаха да ме убедят да извърша тази измяна срещу хиляда жълтици.” Халифът повели да докарат жълтиците и опрости роба. В тези дни на болест го посети неговият баджанак Меслеме ибни Абдулмелик, който забеляза, че Омер бин Абдулазиз е облечен в риза. Обърна се към сестра си и ѝ рече: “Изперете дрехата на повелителя на мюсюлманите.” Когато дойде за втори път и завари дрехата неизпрана, рече на сестра си: “Не ви ли казах да му изперете дрехата?” Сестра му, визирайки халифа, който беше повишил жизнения стандарт на всички свои поданици и за две години и половина управление бе довел нещата дотам, че да не може да се намери човек за даване на зекят в продължение на двадесет и пет години, рече: “Кълна се в Аллах, че той няма друга дреха, с която да го облечем, изпирайки тази!”

Неговите близки му рекоха: “Завещай нещо на своите близки от държавната хазна, за да не изпаднат в затруднение след теб.” Отговорът му беше дотолкова изумителен, че да накара човек да изтръпне: “Децата ми ще се превърнат или в праведни, или в лоши хора. Ако станат праведни, ще им е достатъчен 196. аяет на сура Араф, където по смисъл се казва: “О, пророко Мой, кажи на съдружаващите: **“Моят покровител срещу вас е Аллаху теалю, Който низпосла Коран-и керим; Той е покровител и на всички праведници.”** А ако станат грешници, не би било правилно да ги подкрепя с имот във вършене на грехове.” Обърна се към своите деца и каза: “Деца мои! Има две възможности: Или ще ви сторя богати и баща ви ще отиде в Джехеннема или ще останете бедни и баща ви ще отиде в Дженнета. Изберете между тях! Сега си отидете и подир мен не безпокойте отговорниците на държавната хазна. Запомнете добре, че парите, които съм завещал да ви дадат, са само двадесет и един динара.”

Когато състоянието му утежня, повикаха лекар, който извърши преглед и рече:

- Изпил е отрова. Не мога да гарантирам, че ще живее.
- Не давай гаранция не само за моя, но и за живота на онези, които не са изпили отрова! – отвърна халифът.
- Осъзнаваш ли, че си погълнал отрова?
- Да, разбрах, когато слезе в стомаха ми.
- Нека веднага започнем лечението.
- Не, дори лекарството му да е зад ухото ми, не бих помръднал да го взема. За мен е по-хубаво да се върна при своя Господ.

На смъртен одър започна да плаче. Запитаха го:

- Защо плачеш? Ти, с помощта на Аллаху теалю, съживи толкова много суннети. Справедливостта ти беше превисока.
- Нима няма да изляза пред Него, за да дам равносметка за цял един народ? Не съм сигурен, че съм успял да бъда справедлив към всеки един от тях. Освен това имах и други недостатъци. Ето защо се боя и плача. – След време каза да го сложат да седне и когато седна, изрече трикратно – О, Аллах мой, аз съм онзи, на когото даде да бъде повелител. Имам недостатъци. Ти ми беше забранил да върша неправилни неща ала аз въстанах срещу Теб. – после – Ля иляхе илляллах. Само Аллаху теалю е Онзи, Който заслужава поклонение. – Сетне обърна поглед към небето и се

загледа вторачено. Рече – Виждам такива неща, че те не са нито хора, нито джинове – и след малко предаде душа.

Преди да почине беше заръчал: “О, Меймун бин Михран! Когато положиха Велид в гроба, аз също бях там. Отворих лицето му и видях, че беше изключително почерняло. Когато ме положите в гроба, отворете моето лице и го вижте.” Когато почина, отвориха лицето му и видяха, че е станало по-красиво и сияйно дори от младежките му години.

Омер бин Абдулазиз имаше нежно и тънко лице с красива брада, беше слаб, много приятен на вид и мил. Преди да стане халиф имаше много силно тяло, но след като стана халиф, отслабна изключително.

След смъртта на халифа улемите на времето отидоха за съболезнования при жена му. Казаха, че смъртта на халифа е голяма загуба за мюсюлманите и страдат много за това. Рекоха ѝ: “Опишете ни хазрети Омер бин Абдулазиз, защото вие го познавате най-добре.” Благословената съпруга отвърна: “Той също се покланяше като вас, но имаше едно друго качество, характерно за него. Той дотолкова се боеше от Аллах, че не съм виждала друг да трепери като него. Той похарчи всичко свое в служба на хората. За да посрещне нуждите им и заличи техните страдания, цял ден оставаше на служба. Ако до настъпването на нощта не свършеше работа, продължаваше да я върши нощем. Когато дойдеше у дома, веднага влизаше в месджида на къщата и непрестанно плачеше. Очите му се подуваха и припадеше, и това бе еженощното му състояние. Една нощ довърши хорските дела. После поиска кандилото, което бе от личния му имот. Откланя два рекята намаз. След него опря ръка на брадичката си и потъна в съзерцание. Сълзите потичаха по бузите му. Това му състояние продължи до сутринта. На развиделяване направи ниййет (възнамерение) за орудж. Рекох му: “О, повелителю на мюсюлманите! У вас виждам състояние, което не бях наблюдавала преди.” Отвърна ми: “Станах халиф и на белите, и на черните сред народа. Мисля за бедните, за хората, които си нямат никому, за онези, които се задоволяват с това, което имат, за нуждаещите се, за пленниците, които ги задържат насила, и за какви ли не изстрадали и измъчени хора из четирите краища на държавата ми, и осъзнавам, че Аллаху теая ще ми държи сметка

за всеки един от тях и Мухаммед “алейхисселям” ще засвидетелства в тяхна полза и мой ущърб. Мисля какво ли би станало с онзи, който е в това състояние, и много се боя.”

Всички поданици на халифа изпитаха голяма скръб при новината за смъртта му. Когато на един заплакан свещеник, дошъл на погребението му, казаха: “Той не беше от твоята религия. Защо плачеш?”, отвърна: “На света имаше едно слънце и то залезе.”

Мусаб бин А’йун разказва: “Когато Омер бин Абдулазиз бе халиф, пасях овце в Кирман. Овцете и вълците ходеха заедно. Една нощ вълците изведнъж започнаха да нападат овцете. Казах си: “Сигурно халифът почина точно сега.” Проучихме и разбрахме, че същата нощ е починал Омер бин Абдулазиз.” Вестта за смъртта му се беше разпространила дори сред джиновете.

Юнус бин Ебу Шебиб разказва: “Видях хазрети Омер бин Абдулазиз преди да стане халиф, беше месест и як. Видях го и след като стана халиф, беше дотолкова отслабвал, че от разстояние беше възможно да му преброиш ребрата.”

Омер бин Абдулазиз оказваше изключителни почести и щедрост към Ехл-и бейт. Фатима бинти Хюсеин – внучката на хазрети Али – бе казала: “Ако беше останал той, нямаше да имаме нужда от нищо.”

Велики евлии и учени като хазрети Суфян-и Севри и имам Шафи казаха: “Големите халифи са петима: Ебу Бекр, Омер, Осман, Али и Омер бин Абдулазиз.”

Големият факих Меймун бин Мухран казваше: “Улемите бяха като учениците на Омер бин Абдулазиз.” Неговият учител, прочутият факих Муджахид бе казал: “Отидохме при Омер бин Абдулазиз да го учим ала стана така, че винаги се учехме от него.”

Малик бин Динар бе казал: “Който може да приказва, твърди, че е захид. Истинският захид е онзи, който прилича на Омер бин Абдулазиз – един такъв човек би се отрекъл от земното, дори то да дойде до краката му.”

Част от словата на Омер бин Абдулазиз, които служат на хората като пътеводители, са както следва:

“Спасен е онзи, който е успял да се опази от гняв и ненаситност.”

“Устата на богобоязливия е затворена.”

“О, хора! Бойте се от Аллах, защото страхът към Него компенсира всичко, но нищо не може да компенсира него.”

“Онези, които погинаха преди нас, ги настигна гибел, защото не бяха справедливи и угнетяваха. Потърпевшите бяха принудени да дават откуп, за да изкупят правата си от тях и опазят от гнет.”

“Когато чуеш нещо от мюсюлманите, разтълкувай го на добро и никога на зло!”

“Приемете знанията, които тези преди вас са приели. Не приемайте онези, които противоречат на техните, защото предишните големци бяха по-добри от вас.”

Моста Сърат

Един ден при него дойде наложницата му. Даде селям и премина в стаята за намаз. Откланя два рекята и после се унесе в сън. След малко се събуди и рече на халифа:

- Сънувах странен сън.

- Какво видя, кажи!

- Видях Джехеннема, който наддаваше рев срещу тези, които щяха да влязат в него. После над него издигнаха моста Сърат. Дойде Абдулмелик бин Мерван. Направи няколко крачки и не успя повече, падна в Джехеннема. После дойде Велид бин Абдулмелик. Той също не успя да продължи и по същия начин падна надолу.

- Продължи!

- После доведоха теб.

Когато чу това, халифът застана силно и припадна. Жената на висок глас извика: “Кълна се, че ти благополучно премина моста Сърат!” ала халифът не я чуваше, а се гърчеше на земята от болка.

Достойнство

Една нощ у него дойде гост. Халифът пишеше нещо, а гостът стоеше до него. По-едно време горивото на фенера му намаля, така че всеки миг можеше да изгасне. Гостът му рече:

- О, повелителю на мюсюлманите! Да стана ли да наля малко гориво?

- Да караш госта да работи не подхожда на достойнството на стопанина!

- Тогава да събудя ли прислужника?

- Не, току що е заспал.

Омер бин Абдулазиз “рахметуллахи алейх” стана, наля гориво във фенера и седна. Гостът с изумление го следеше. Рече:

- Защо ти самия извърши всичко това?

- Когато станах да извърша тази работа, бях Омер. Извърших я и пак съм Омер. Най-достойните при Аллах хора са снизходителните.

Вчерашният ден отмина

Един ден хазрети Омер бин Абдулазиз се обърна към джемаата и рече: “О, хора, всички вие сте под прицела на смъртта. Тя избира от вас когото пожелае. Когато ви бъде дадено ново благо, старото си отива. Когато поемеш залък или капка вода в уста, веднага се появява някакво тегло и страдание. Вчерашният ден отмина. Той е добър свидетел за вас. Днешният ден е ценно благо за вас и следва да бъде оценен. Утрешният ден идва заедно със събитията в него. Къде ще избягате от ръката на смъртта, която идва да ви вземе. Вие сте на тази земя като пътници, които са стоварили на животни своя товар. Ще го развържете в свят, различен от този. Вие дойдохте на мястото на онези, които бяха тук преди вас. Но и вие ще отстъпите място пред прииждащите нови поколения. Онези, които станаха причина за вашето идване тук, не останаха. Вие, като хора, родени от тях, как бихте могли да останете за постоянно? И вие ще се изселите оттук.”

Прииждащите не остават

В едно хутбе по време на джума Омер бин Абдулазиз каза:

“О, уважаеми мюсюлмани!

Знайте го добре, че както не бяхте създадени като ненужни нищожества, така и няма да останете без равносметка и отговорност по отношение на делата си. Има сборище, където ще бъдат събрани всички от началото до края, и съдилище, където ще бъдат поставени везните на справедливостта. Техният

собственик е само Превеликият Аллах. Ахиретският ден е един страховит ден, който разкъсва сърцата, превръща децата в старци, кара човека да бяга от своите брат, дете и жена, и сторва пейгамберите и меляикетата да затреперят. У кого ще остане сила и издръжливост в Ден, когато Той ще се прояви със Своето величие! Заедно с това, не бъдете в гибел, губейки надежда в милостта на Аллах.

О, уважаем джемаат!

Несъмнено знайте, че сигурността и липсата на страх в Съдния ден са за онези, които от днес са мислели за него, бояли се от Аллаху теаля, пазели се от неверие и грехове и приемали безкрайния ахирет за по-ценен от този временен живот и не били пленници в ръцете на своите страсти. Онези, които действат иначе, несъмнено грешат. Онзи, който пилее капитала на своя живот, тичайки зад неправди и безпътие, ще остане с празни ръце и в съжаление. Днес вие сте на местата на предишните. Но несъмнено ще има такива, които ще дойдат на вашите места. Както виждате, идващите не остават, а отиващите не се връщат обратно. Без значение дали искаме или не, мястото, където ще отидем е при Аллах.

Всеки ден изпращате пътници за ахиретския свят и в гробовете ги поставяте върху черната пръст, без легло и възглавница, самички, и се връщате назад. Колко милост привличат състоянията на тези късовременни създания, вкусили смъртта, и колко поука има в това. Те са поели на път към свят, който не познават и се отделили от своите любими хора. Събудили се от неханието на временния живот ала всичко вече е свършило, възможността за компенсация е избягала, и бивайки под грижи и ласки, сега техни легла и възглавници се оказала сухата пръст. Вече нямат полза от земния имот, който са напуснали. Сега копнеят да им помогне едно добро, което са извършили, дори колкото смокиново семе. Нима не извличате поука от тези състояния, достойни за промисъл?

О, уважаем джемаат!

Не си мислете, че ви наставлям по този начин, защото виждам някакво величие в себе си. Може би сред вас няма никой в по-голяма нужда от милостта и прошката на Аллаху теаля от мен. Аз желая милост и прошка и за мен, и за вас. Приемете за

модел на подражание Книгата на Аллах и красивия морал на Пейгамбера ни, спасението е само в това.” Сетне не успя да съдържи сълзите си. Това бе последното му хутбе и последното му връщане у дома.

Източници

- 1) Там Илмихал Сеадет-и Ебедийе; 49. издание, стр. 1133
- 2) Фаидели Билгилер; стр. 69, 76
- 3) Хилйе-тул-Евлия; том 5., стр. 253
- 4) Техзиб-ул-Есма вел-Люга; том 2., стр. 19
- 5) Тезкирет-ул-Хуффаз; том 1., стр. 119
- 6) Ел-Кямил фи’т Тарих; том 5., стр. 60, 62
- 7) Фетават-ул Вефейат; том 3., стр. 133
- 8) Техзиб-ул-Техзиб; том 7., стр. 475
- 9) Вефейат-ул-А’ян; том 6., стр. 301
- 10) Шезерат-уз-Зехеб; том 1., стр. 119
- 11) Тарих-ул-Хамис; том 2., стр. 315
- 12) Тарих-и Табери; том 8., стр. 137
- 13) Ибни Халдун Тарихи; том 3., стр. 76
- 14) Менакъб-ъ Омер бин Абдулазиз (Ибни Джевзи)
- 15) Съфат-ус-Сафве; том 2., стр. 63
- 16) Сирет-и Омер бин Абдулазиз (Менави)
- 17) Табакат-ъ Ибн-и Сад; том 5., стр. 330
- 18) Тарих-ул-Хулефа; стр. 212
- 19) Рехбер Ансиклопедиси; том 14., стр. 19
- 20) Ислям Алимлери Ансиклопедиси; том 2., стр. 334

Имам а’зам Ебу Ханифе

(Най-великият имам, муджтехид и водач на ехли суннет
(суннитите, правоверните мюсюлмани))

Имамът, който събра знанията по ислямско право (фъкъх) и ехли суннетско (суннитско) вероубеждение. Възпитавайки стотици ученици, стана причина за записване на всички религиозни знания на книги, за пръв път в ислямската история. Производството на хартия от страна на мюсюлманите започна пак по негово време.

Дълбоките му познания, високата му интелигентност, разум, откъснатост от земния живот, благочестие, мек нрав, добрини и щедрост са описани в стотици книги. Имам а'зам имаше много ученици и възпита много муджтехиди (велики ислямски учени, способни да извличат неясно изложените знания от Коран-и керим и хадис-и шерифите) и улеми. 80% от ехли суннитската общност следва неговия мезхеб (школа).

Ранна възраст

Истинското му име бе Нуман. Роди се през 80 г. по Хиджра (699 г.) в гр. Куфа и почина през 150 г. по Хиджра (767 г.) в Багдад (Ирак).

Баща му Сабит, принадлежащ към благородните семейства на Аджемистан (Иран), имаше персийски произход. Дядо му Зута, който бе пръв приел исляма, имаше честта да нагости хазрети Али “радиаллаху анх”. Баща му Сабит, начетен, правоверен и много ценен човек, се срещна с хазрети Али и получи неговите благословии и дуи за себе си, за децата си и бъдещите си поколения.

Имам а'зам (Великият имам) се роди и израсна в град Куфа, и получи от семейството си високо възпитание и религиозни знания. Още в ранно детство (на три годишна възраст за три дни) наизусти целия Коран-и керим и едновременно с това изучи науките за арабския език – чиято класификация продължаваше в това време – като сарф, нахв и шиир. В младежките си години имаше възможността да се срещне с личности от Есхаб-и кирам, като Енес бин Малик, Абдуллах бин Еби Евфа, Василе бин Еска', Сехл бин Саиде, както и Ебу Туфейл Амир бин Василе, последният починал сподвижник на Мухаммед “алейхисселям” през 102 г. по Хиджра в гр. Мека “рахметуллахи теаля алейхим еджма'ин”. И от всички тях изучи хадис-и шерифи.

В това време град Куфа беше от най-големите и важни центрове на наука в Ирак и люлка на стари цивилизации. Там си съжителстваха хора от различни религии, племена и отклонени религиозни общности. Освен това еретиците шиити и му'тезилити се бяха появили именно тук, а в пустинните райони на областта бяха възникнали хариджитите. От друга страна, из Ирак се намираха и големци от Табиин (поколението, което видя

и живя заедно с Есхаб-и кирам), които предаваха сунитския път и религиозните знания, придобити от Есхаб-и кирам. Едновременно с това еретичните групи – с цел да узурпират държавната власт – водеха люта борба една с друга .

Младежките му години

В младежките си години, подобно на своя баща, имам а'зам се занимаваше основно с търговия, но междувременно често посещаваше събранията на ислямски учени. Тези улеми – за да предотвратят всички тези бъркотии и раздори – се стараеха да разпространят ехли суннет и водеха словесни битки (муназара) с отклонените групи, като разбиваха на пух и прах техните изкривени разсъждения. Като цяло град Куфа беше като арена на подобни дискусии, които започваха в събранията и се пренасяха чак в улиците и битаците. С получените от родителите и от посещенията на тези събрания знания, за младия имам а'зам се случваше да участва в дискусиите, като по лицето му ясно проличаваха високите му способности, остър ум, дълбоко разбиране и бързо усвояване на нещата. Привлече вниманието на големите ислямски учени с притежаваните качества да разубеждава еретиците и големите постижения в словесните битки с тях, макар никога да не е изучавал религиозна наука.

Когато улемите осъзнаха, че това момче е истинско бижу, го подканиха към учение. Той прие техните наставления и се захвана да изучава илм (религиозни знания).

За началото на своето обучение имам а'зам казваше следните неща:

“Един ден минавах покрай Шаби, един от големите учени на своето време. Той ме извика при себе си и ме запита:

- Накъде си се запътил?
- Към чаршията – отвърнах аз.
- Нямах предвид това... При кого се обучаваш?
- При нито един нямам възможност да се застоя за продължително време.
- Въобще не пренебрегвай заниманията с илм и уроците на алимите (ислямските учени)! – каза той и добави – Виждам, че си умен, проницателен и даровит младеж!

Неговите думи оказаха дълбоко влияние върху мен. Преустанових работата на чаршията и поех по пътя на науката. С помощта на Аллаху теаля думите на Шаби се оказаха много резултатни за мен.”

След препоръките на имам Шаби той се захвана с наука и започна редовно да посещава лекции. Имам а'зам изучи от своя учител Шаби първо науките келям, иман и итикад (вяра и вероубеждение), както и знания за водене на беседи (муназара). За кратко време достигна до такова ниво, че започнаха да го сочат с пръст. По-късно се присъедини към лекциите на Хаммад бин Ебу Сюлейман, където започна да изучава науката фъкх. В лекциите – в присъствието на своя учител – той се държеше изключително възпитано и наизустяваше всичко, което чуваше от него. Когато учителят, по време на устните дискусии, забелязваше, че той е наизустил всички уроци, често казваше пред останалите си възпитаници така: “Никой, освен Нуман, не би могъл да ме замести на лекциите.”

Учителят на имам а'зам, Хаммад, беше изучил фъкх от Ибрахим Нехаи, а той от Алкаме, Алкаме от Абдуллах бин Месуд (от Есхаб-и кирам), а той от Расулюллах “салляллаху теаля алейхи ве селлем”. Имам а'зам учи при Хаммад 28 години наред и достигна до завидна висота, ставайки известен сред големците на науката фъкх, още докато е посещавал уроците.

Едновременно с посещенията на уроците на своя учител Хаммад, той често ходеше и до Хиджаз – където се намират Мека и Медина – и изучаваше предания и хадис-и шерифи от големците на Табиин, като в същото време се включваше и в организираните там словесни битки по фъкх. Взе уроци и от Зейд бин Али и Мухаммед Бакър от Ехл-и бейт (роднините на Мухаммед “алейхисселям”). Веднъж Мухаммед Бакър го погледна и му рече: “Когато пътят на моите деди ще започне да се разваля, ти ще си този, който ще го съживи. Ти ще си спасителят на онези, които се страхуват, и подслон за заблудените, които ще въведеш в правия път. Аллаху теаля ще бъде твой Помощник!”

Знанията по тасаввуф получи от Мухаммед Бакър, след което продължи да се усъвършенства при хазрети Джафер Садък, един от големците на Силсиле-и алиййе (верига от учени, опираща

Расулюллах “салляллаху алейхи ве селлем”) и достигна до високи нива в своето обучение. Знанията, предадени от Ибни Аббас (от Есхаб-и кирам), ги изучи от меканския факих Ата бин Ебу Ребах и Икриме, а знанията, предадени от хазрети Омер и неговия син Абдуллах, – от Нафи, освободеният роб на Абдуллах бин Омер. Благодарение на срещите с големците на Табиин изучи и знанията, предадени от Ибни Месуд и хазрети Али.

Когато запиташа имама “От кого получи своите знания?”, отговори така:

“От хазрети Омер се учех посредством онези, които лично се учели от него. От хазрети Али се учех посредством онези, които се учели лично от него. И от Абдуллах ибн Месуд се учех посредством онези, които се учели лично от него.”

Имам а'зам, наред с веригите на предаване, опиращи Есхаб-и кирам, получи знания от близо 4000 човека и достигна до най-високите степени във всички изучавани науки. Известността му се разпространи навсякъде, като всички муджтехиди, ислямски учени и високопоставени личности по онова време (както и след това) го похвалиха.

Смъртта на неговия учител Хаммад

След смъртта на учителя му Хаммад бин Ебу Сюлейман, неговите ученици, приятели и високопоставени личности от обществото решиха единодушно, че само имам а'зам е в състояние да замести Хаммад, и настойчиво поискаха от него да го направи. С думите: "Не желая науката да изчезне" седна на трона на науката и стана мюфтия на мястото на своя учител, като с това започна да обучава учениците.

С поемане на поста на своя учител, имам а'зам се превърна – посредством своите солидни знания, достойнство, голямо смирение, благочестие, сладкодумие и сияйно лице – в обичан човек и нестихващ извор от знания, разплитащ всички въпросителни на хората на религиозни теми. От Ирак, Хоросан, Харезм, Тюркистан, Тухаристан, Персийския залив (Иран), Индия, Йемен и Арабия прииждаха тълпи от ученици и искащи фетви, които – заедно с ежедневните слушатели – образуваха огромно мнозинство около имама.

За да може да се отговори на всички тези хора и същевременно да се водят редовните занятия на учениците, събранията на имам а'зам бяха провеждани на два етапа. Всеки ден той първо отслужваше сутрешния намаз в джамията, след което до обяд отговаряше на запитванията и издаваше разпоредби. Преди обяд правеше кайлюле [кратък обеден сън, който е сунна], след което до ятсъ намаз (нощен намаз) преподаваше уроци на своите ученици. След ятсия се прибираше вкъщи за кратка почивка, след което отново се връщаше в джамията и се заемаше с ибадети (служения) – чак до сутрешния намаз. Преди да започне да отговаря на въпросите, имам а'зам ги обсъждаше открито със своите ученици, а те, от своя страна, се опитваха да отговорят подобаващо. След приключване на това, имамът се заемаше с темата отново, поправяше неяснотите, разясняваше и обобщаваше добре всичко в детайли, и даваше съответния отговор (фетва).

След отговора той лично, с разбираеми и ясни обяснения, приканваше своите ученици да запишат разпоредбата на хартия. По-късно тези записки се превърнаха в основа на науката фъкъх. След приключване с въпроса, всички – в израз на благодарност – произнасяха текбир (Аллаху екбер, Аллаху екбер) от един глас. По този повод месджидът (джамията) на Куфа често кънтеше със звучни текбири.

Методът на преподаване

Редовните уроци на имам а'зам бяха провеждани по съвършено перфектен начин. От една страна преподаваше ясните фъкъхски постановления от миналите събития и ги обсъждаше с учениците си, а, от друга страна, търсеха и намираха разяснения (постановления) за настоящите събития. Наред с тях различаваха и намираха отговори за вероятни бъдещи събития, сходни с разгледаните минали и настоящи такива. С това бяха установени фундаменталните основи на науката фъкъх.

Броят на разплетените въпроси – отнасящи се до теоретични и действителни събития – в уроците на имам а'зам надхвърля 600 000. Към тях са включени и разкрити толкова фини детайли от помощни науки, като сарф, нахв и хесаб (природни науки), спомагащи за разбиране на фъкъх, че дори експертите в арабския

език и науката са били безсилни да го направят, и затова ясно изразиха своето възхищение към този велик имам. Разнищените теми по фъкъх бяха класифицирани в групи (книги), теми и подтеми според техния вид, започвайки от теми като тахарет (отстраняване на нечистотии), ибадет (поклонения), мунакехат (женитба, развод, нафака и др.), муамелят (покупко-продажба, търговски права и взаимоотношения), худуд (наказания хад), укубат (наказателно право), сулх (мир), джихад (свещена война), държавно право и фераиз (наследство). С подредбата на всички тези знания се сформира науката фъкъх.

По този начин имам а'зам за пръв път групира тази наука по раздели, като събра знанията за всичките ѝ звена отделно, постави принципи на работа и написа книги по фераиз и шурут. Освен това събра преданията от Расулюллах “салляллаху алейхи ве селлем” и Есхаб-и кирам, отнасящи се до вярата (иман, итикад, акаид) и ги предаде на стотиците си ученици. Обучи учени по илм-и келям т.е. специалисти по ислямско вероубеждение. Имам Матуриди “рахметуллахи алейх” записа в своите книги знанията по келям, предадени от имам а'зам. Броят на неговите ученици достигна до 4000, като 730 от тях постигнаха голяма висота в ислямската наука, а 40 от тях постигнаха до степента на муджтехид. Някои изследователи установиха имената, потомството и местожителството на учениците, обучавани при имам а'зам, и ги записаха.

Величието на неговите ученици

Имам а'зам Ебу Ханифе, наред с всичко това, се занимаваше и с търговия. Чрез личните си доходи покриваше нуждите на учениците, към които проявяваше изключително милосърдие и стриктност във възпитание. Обучи ги по толкова съвършен начин, че те много лесно намираха отговори на въпроси, които затрудняваха другите учени. Веднъж в Куфа дойде група учени – сред които се намираха и големци от Табиин, – за да видят научния подход и учениците на имама. Когато станаха свидетели на техните превъзходства и успехи, си заминаха с голямо задоволство. Имам а'зам, в обръщение към своите ученици, казваше: “Вие сте радостта на моето сърце и утеха за моята мъка.”

Обучените от него ученици през 30 годишния му период на преподаване се пръснаха из всички краища на изключително разширили се в онова време ислямски свят, и бяха назначени на най-различни важни и отговорни позиции, като мюфтии, мудерриси (професори), кадии и др. Чрез заемане на тези високи постове те изиграха важна роля в разпространението на повеления от нашия Пророк “салляллаху теаля алейхи ве селлем” път – съставен от екли суннитска вяра и познания по фъкъх, – като заедно с това написаха многобройни ценни ислямски книги. С това показаха правия път на хората, станаха причина за тяхното постигане на вечно щастие и отразиха тази служба на идните поколения.

Сред най-именитите му ученици бяха **Якуб бин Ибрахим**, известен като имам Ебу Юсуф, **Мухаммед Шейбани**, **Зуфер бин Хузейл**, **Хасан бин Зияд**, синът му **Хаммад**, **Давуд-и Таи**, **Абдуллах бин Мубарек**, **Есад бин Амр**, **Афийет бин Йедиз ел-Адви**, **Касъм бин Ма'ан**, **Али бин Мюсхир**, **Хиббан бин Али** и още други стотици учени “рахметуллахи теаля алейхим еджма'ин”.

Иджтихадът му (метод на извличане на закони)

Хазрети имам а'зам определяше науката **фъкъх** като **познаване на онова, което ти вреди и онова, което е в твоя полза**. За определяне на постановленията на фъкха, според тази дефиниция, бяха използвани четирите доказателства в религията (**Едилле-и шерийе**), които са:

- **Коран-и керим**;
- **Сунна** (думите, действията и ученията на Пейгамбера ни “алейхиссаляту весселям”);
- **Иджма-и уммет** (единодушието на Есхаб-и кирам по даден въпрос);
- **Къяс-и фукаха** (откриване на закони чрез оприличаване (къяс)).

За разглеждане на дадена тема по фъкъх или даване на фетва (разпоредба), или за получаване на отговор по даден въпрос, имам а'зам прибегваше поред до тези източници. Първо поглеждаше в Коран-и керим и търсеше отговор чрез методи като **ишарет**, **иктиза**, **ибаре** или **делялет**. Ако не намереше доказателства там, търсеше в Сунната, ако не намереше там –

търсеше в иджма и най-накрая, ако не намереше и там, правеше къяс и разрешаваше проблема.

Ето така имам а'зам – чрез знанията по ислямско право (фъкъх), които извлече и систематизира с тези най-съвършени методи и иджитихад – показва път на мюсюлманите, който те да следват в поклоненията и делата, за да бъдат съвместими с исляма. Този път се нарича ханефитски мезхеб.

Имам Шафии “рахиме-хуллаху теаля” казваше: “Всички мюсюлмани са като семейството и децата на имам а'зам.” (Т.е. както един баща изкарва прехраната на своите деца, така и имам а'зам пое отговорността да изкара нужните религиозни знания, необходими за хората в техните дела, дарявайки всички с улеснение и спокойствие, и спестявайки им тази трудна за изпълнение задача.)

Борбите на имама с еретиците (ехли бид'ат)

Цял живот имамът се бореше с еретиците и безбожниците **дехрии** (атеисти), опитващи се да отделят хората от тяхната вяра. Най-главните сред тези еретични групи бяха **себеджиите** (шиитите), **хариджиите**, **мурджиите**, **му'тезилитите** и **джебриитите**. В състояните се дискусии той ги караше да останат без думи пред изтъкнатите категорични и неопровержими доказателства. Дори понякога, по време на урок, при него нахълтваха хора със саби в ръце, за да спорят с него, но след получени убедителни отговори или поемаха по правия път, или оставаха съкрушени, напускайки безмълвно.

Имам а'зам беше велик ислямски учен, който нямаше никаква друга цел, освен задоволството на Аллаху теаля. Когато го питаха за религията, отговаряше по най-точния възможен начин, без да прави никакви компромиси и без да се страхува от нищо. В неговите книги, лекции и разпоредби не бяха примесени абсолютно никакви политически замисли, лични желания, изгоди, нито лични чувства, като приятелство и вражда.

Никога не се занимаваше с безполезни неща и притежаваше внушителност, състояния на величие и висок ислямски морал, присъщи само на учени от неговия ранг. Във всички обстоятелства полагаше непрестанни усилия за спасението на хората. Подхождаше с търпение, засмяно лице, сладкодумие и

спокойствие дори към своите противници и никога не проявяваше тревога и нервност. Притежаваше много остро и дълбоко проникновение. С това си качество вникваше в скритите замисли на хората и предусещаше развоя на събитията.

Освен това силната му личност, остър ум, висш интелект, обширни знания, внушителност, разсъдливост, любвеобилност и обаяние повлияваха на всеки и привличаха сърцата на хората. На някои теми, изискващи обширни проучвания, отделяше повече време, а на по-елементарните отговаряше на мига, чрез ясни примери по темата. Убеждаваше чрез най-елементарни отговори дори и най-опърничавите и предубедени опоненти. На тази тема са известни безброй невероятни събития с него. В редовете по-долу ще споменем само някои от тях.

Казано накратко, имам а'зам Ебу Ханифе извести, че ислямската религия иска от хората да имат правилно вероубеждение (ехли суннитска вяра), да служат правилно (**амел**) и да имат красив нрав (**ахляк**), и цял живот обясняваше за този **път на спасението**. Възпитаните от него ученици и книгите, които остави след смъртта си, осветиха пътя на мюсюлманите векове наред, и бяха техни верни пътеводители.

С целия принос за ислямската религия имам а'зам възроди сред хората отново истините за вярата, служенията и нравствеността, в цялостният им вид, даде отговори на заблудените и на съмняващите се. С тези си дела хвърли в разочарование всички врагове на исляма, които се надяваха да унищожат тази свята религия и да разделят и разстроят мюсюлманите чрез най-различни пропаганди и раздори (**фитнета**). Подсигури на първо място единството във вярата и показа формите и начините на извършване на **ибадети** и ежедневни дела, съответстващи на доволството на Аллаху теаля. С това спечели званието **муджедидът на второто столетие** т.е. възродителят на религията.

В хадис-и шериф, записан в Бухари и Муслим, по смисъл (меал) се казва: **“Дори иманът (вярата) да се качи (отиде) на звездата Сюрейя (на Плеядите), без съмнение един от синовете на Фарис (персиец) ще го върне обратно.”** Ислямските учени са известили, че този хадис-и шериф се отнася именно за имам а'зам. В друг хадис-и шериф от Бухари и Муслим се казва: **“Най-**

ценни сред хората са мюсюлманите от моята епоха [Есхаб-и кирам]. Най-ценни след тях са онези, които ще дойдат след тях [Табиин], а след тях са онези, които ще дойдат след тях [Тебе-и табиин].” Имам а'зам е от поколението на Табиин, известно в този хадис-и шериф, и един от неговите големци.

В друг хадис-и шериф, записан в “Хайрат-ул-Хисан”, “Мевдуат-ул-Улум” и “Дурр-ул-Мухтар”, се казва: “Както Адем "алеихисселям" се гордее с мен, така и аз се гордея с един от моята общност. Казва се Нуман, а неговото кунйе е Ебу Ханифе. Той е светлината на моята общност.”

“Както другите пейгамбери (пророци) се хвалят с мен, така и аз се хваля с Ебу Ханифе. Който обича него, ще е заобичал мен. Който не го харесва, няма да е харесал мен!”

“Един човек от моя уммет [общност] ще съживи исляма и ще унищожи бид'атите. Името му е Нуман бин Сабит.”

“Във всяка епоха ще има извисени хора от моя уммет. Ебу Ханифе ще е най-възвишеният за времето си.”

Хазрети Али “радияллаху анх” бе казал: “Нека ви известя за човек, който ще се появи в град Куфа, на име Ебу Ханифе. Неговото сърце ще е изпълнено със знание и мъдрост. Много хора в ахир заман (времето преди края на света, т.е. в наши дни) няма да го оценят и ще се погубят.”

Всички ислямски учени по негово време и след това винаги го възхваляваха и оповестяваха неговото величие.

Абдуллах ибни Мубарек “рахметуллахи алейх” разказва:

“Когато имам а'зам Ебу Ханифе дойде при имам Малик, имам Малик се изправи на крака в израз на уважение. След като си тръгна, имам Малик се обърна към присъстващите и рече:

- Познавате ли този човек? Той се казва Ебу Ханифе Нуман бин Сабит. Ако каже, че онзи дървен стълб е златен, без съмнение би го доказал.”

Веки' разказва:

“Кълна се в Аллаху теаля, че хазрети имамът (Ебу Ханифе) беше много надежден човек. Кълна се отново в Аллаху теаля, че Аллаху теаля се е проявил в неговото сърце със Своето величие и затова Ебу Ханифе винаги предпочиташе доволството на Аллаху теаля пред всичко останало.”

Ебу Ахвас “рахметуллахи алейх” разказва:

“Ако му беше съобщено, че ще умре до три дни, нямаше да е възможно да извърши нещо повече от това, което правеше ежедневно, защото той винаги отслужваше по-голяма част от това, което човек би могъл да направи.”

Бекир Ибни Маруф “рахметуллахи алейх” разказва:

“Не съм виждал друг в тази общност да притежава по красиви душа и сърце от Ебу Ханифе.”

Хасен Ибни Салих “рахметуллахи алейх” разказва:

“Ебу Ханифе беше притежател на силна вер'а (предпазване от съмнителни неща) и много далече от харамите. Отказваше се от повечето халяли, поради опасение да не попадне на нещо съмнително. Не съм виждал по-непоклатим ислямски учен, който да пази така умело себе си и своето знание. Целият му живот премина в борба.”

Йедиз Ибни Харун “рахметуллахи алейх” разказва:

“Бил съм на лекциите на хиляда учени, като съм събирал знания от всички тях. Сред тях не видях някой, който да притежава вера' като неговата и така стриктно да пази езика си, както правеше Ебу Ханифе.”

Хафас “рахметуллахи алейх” разказва:

“30 години присъствах на събранията на Ебу Ханифе. Не съм го виждал да е правел скрито онова, които не е правел открито. Когато усетеше съмнение в нещо, дори това да бе целия му имот, веднага го раздаваше и се освобождаваше от него.”

Когато **Харун Решид** “рахметуллахи алейх” запита имам **Ебу Юсуф** “рахметуллахи алейх” за нравствеността на хазрети имама, бе получил следния отговор: “Той мразеше харама и много се пазеше от него. Никога не се изказваше за нещо, което не знаеше в религията. Много обичаше да се покорява и да служи на Аллаху теаля и да се пази от непокорство към Него. Дистанцираше се от хора, които се увличаха по земните блага и бяха пристрастени към тях. Говореше малко ала мислеше много. Когато се случеше да бъде запитан за нещо, което знае, отговаряше на мига и винаги казваше самата истина. Ако не знаеше, извършваше къяс, следваше своя иджтихад и проявяваше изключителна стриктност в религията. Раздаваше щедро от своите наука и имот по пътя на Аллах. Той нямаше нужда от никого измежду хората. Единствената му мисъл бе да спечели одобрението на Аллаху

теаля и да се сдобие с Неговата милост. Не проявяваше алчност към никого. Странеше много от гъйбет (злословенето). Ако трябваше да спомене даден човек, не казваше за него нищо друго, освен само хубави и полезни неща.“ След като изслуша това, Харун Решид рече: “Нещата, които изброи, са присъщи за нрава на праведниците и евлиите”

Хафъз Мухаммед ибни Меймун “рахметуллахи алейх” разказва:

“Във времето на Ебу Ханифе нямаше по-голям учен и евлия от него. Кълна се, че бих дал сто хиляди динара (злато), за да чуя една единствена дума от благословената му уста.”

Ибни Уеййне “рахметуллахи алейх” казва:

“Моето око не видя друг като него. Знанията по фъкъх са в Куфа, в учениците на Ебу Ханифе.”

Когато в присъствието на **Давуд-и Таи** “рахметуллахи алейх” стана въпрос за Ебу Ханифе, каза:

“Той е една звезда. Онези, които са останали в тъма, намират своя път чрез него.”

Хафъз Абдулазиз ибни Реввад “рахметуллахи алейх” разказва:

“Ако някой обича Ебу Ханифе, това означава, че следва мезхеба ехли суннет вел джемаат. За този, който го мрази и го хули, става ясно, че е ехли бид'ат (еретик). Ебу Ханифе е като мерило между нас и хората. За онзи, който го обича и е обърнал лице към него, става ясно (т.е. разбираме), че е ехли суннет, а за онзи, който го мрази, става ясно, че е ехли бид'ат.”

Ибрахим бин Муавийе Дарир “рахметуллахи алейх” разказва:

“Обичта към Ебу Ханифе произлиза от цялата Сунна. Ебу Ханифе съблюдаваше справедливостта, проявяваше разбиране, показваше пътя на знанието и разрешаваше трудностите на всеки.”

Сехл бин Абдуллах Тустери “рахметуллахи алейх”, един от големите евлии, достигнал до зрялост, казваше:

“Ако сред общностите на Муса “алейхисселям” и Иса “алейхисселям” имаше учени като Ебу Ханифе, те нямаше да се отделят от правия път и да си изопачат религиите.”

Имам Ша'фи “рахметуллахи алейх” казваше:

“Не познавам по-голям учен по фъкъх от имам а'зам Ебу Ханифе. Който иска да се учи на фъкъх, нека отиде и присъства на лекциите на неговите ученици и да им служи.”

Имам Ахмед ибни Ханбел “рахметуллахи алейх” бе казал:

“Имам а'зам беше притежател на вер'а (отбягващ съмнителните неща поради страх от попадане в харам), зюхд (неотдаден на земни блага) и исар (преголяма щедрост). Никой не беше в състояние да разбере колко силно желаше той отвъдното.”

Запитаха **имам Малик** “рахметуллахи алейх”: “Винаги щом споменете имам а'зам, го възхвалявате повече от всеки друг. Защо така?” Да, така е. Защото по отношение на допринасяне на полза на хората със своите знания той е несравним с когото и да било. Ето защо винаги, когато чуя неговото име, го възхвалявам, за да може хората да отправят дуа (да изрекат молитва) за него, им отговори той.

Имам Мухаммед Газали “рахметуллахи алейх” казваше:

“Имам а'зам Ебу Ханифе извършваше много поклонения и притежаваше силен зухд (зюхд). Познаваше Аллаху теалю по подобаващ начин. Притежаваше таква и се страхуваше много от Аллаху теалю. Винаги се стремеше да е в пределите на доволството на Аллаху теалю.”

Яхя бин Муаз Рази “рахметуллахи алейх” разказваше:

“Видях на сн Пророка ни “салляллаху алейхи ве селлем” и го запитах:

- Я, Расуляллах, къде да Ви потърся?
- В знанието на Ебу Ханифе – отвърна той “салляллаху алейхи ве селлем”.

Имам Раббани “куддесе сиррух” казваше:

“Поради това, че бе пропуснал един от едебите (мустехабите) на намаза, имам а'зам е извършил повторно 40 годишния си намаз. Ебу Ханифе е достигнал до такава висота в своите таква, спазване на Сунната и правене на иджтихад и истинбат (извличане на закони от доказателствата в исляма), че всички останали били безсилни да достигнат до нея. Имам а'зам винаги е предпочитал хадис-и шерифите и преданията на Есхаб-и кирам пред своя иджтихад.”

Хазрети имам Раббани “куддесе сиррух” в сборника “**Мебде ве Меад**” бе написал следното:

“Какво мога да напиша за този велик имам, чиято степен и ценност сме безсилни да разберем! Той притежаваше най-силната вера и таква сред муджтехидите. Беше по-високопоставен от Шафи, Малик и ибни Ханбел във всяко едно отношение.”

Имам Раббани и хазрети Мухаммед Париса “рахметуллахи алейх” бяха написали:

“Когато улюл азм пророк (един от 6-имата най-големи пророци) като Иса “алейхиселям” слезе от небето и започне да изпълнява ислямската религия, и да прави иджтихад, отсъжденията му ще съответстват на тези на имам Ебу Ханифе. Това е най-голямото свидетелство, показващо величието и правотата на иджтихада на имам а'зам.”

Феридуддин-и Аттар “рахметуллахи алейх” описваше имам а'зам по следния начин:

“Как бих могъл да опиша аз тази светлина на ислямската религия и народ, свещта на религията и държавата, извора на истината, духовното съкровище и морето на фините познания, този евлия, учен, суфия, имам на света, човекът, чиято възхвала се разнася из всички езици и ценен за всички народи? Неговите борби с нефса, откъснатост от земния живот и съзерцания нямаха край. Той беше неповторим в прозорливостта, взаимоотношенията с хората, остроумието и интелекта. В помагане на хората и проява на щедрост беше изключителен сред творенията. Беше най-великодушният сред хората, най-щедрият, най-ценният и най-ученият за времето си. Той беше на най-високите степени и нива. Външността и качествата на имам а'зам Ебу Ханифе Ку'фи са били описани в Теврата (Тората).”

Сейид Абдулхаким Арваси “куддисе сиррух” – големият учен от последния век, притежател на зрялост в знанията по захир и батън и специалист в знанията по фъкх на четирите мезхеба – казваше:

“Имам а'зам Ебу Ханифе, имам Ебу Юсуф и имам Мухаммед бяха големи евлии, също като сейид Абдулкадир Джейляни “рахметуллахи теаля алейхим еджма'ин”. Но факт е, че ислямските учени разпределиха работата помежду си т.е. всеки от тях осведоми хората за онези знания, които имаше нужда да бъдат разяснени в съответната епоха. Във времето на имам а'зам беше започнало да се забравят знанията по фъкх и затова

постоянно наблюдаваше основно на тази сфера. Не говореше много за тасаввуфа, но две последователни години беше участвал в сохбета на хазрети Джафер Садък, който беше събрал в себе си нубувветския и виляйетския път. Имамът получи толкова нур и фейз от него, че сетне изрази тази своя печалба с думите **“Ако не бяха тези две години, Нуман щеше да се погуби”**. С получаване на тасаввуфа от Джафер Садък **“рахметуллахи алейх”**, един от най-силните халки на **силсиле-и алийе**, имам а'зам достигна до най-високите степени във виляйета (приближеността към Аллаху теаля), тъй като е от наследниците на Расулюллах **“салляллаху алейхи ве селлем”**. В хадис-и шериф се казва: **“Алимите (учените) са наследниците на пейгамберите.”** Тъй като наследникът наследява онзи, когото е наследил, във всяко едно отношение, той (имамът) бе негов наследник (на Расулюллах) в знанията по **захир** и **батън**. Следователно имам а'зам беше постигнал пълна зрялост във всяка една от тези две науки.”

Ислямските учени оприличиха имам а'зам на стъблото на едно дърво, а останалите алими и евлии на клоните му. С това изразиха, че той бе в съвършенство във всички области на ислямската наука, а останалите учени – в една или в няколко от тях.

Той е първият, който събра знанията в ислямския свят и ги класифицира. Раздели тази информация на части, като **келям**, **фъкх**, **тефсир**, **хадис** и т.н., и откри и фиксира законите (правилата и методите) в тях. С това си дело той предпази ислямската религия и заличи опасността от примесване към нея на нововъведения (бид'ати) от грешните слова и мисли, намиращи се в превежданите и разпространявани книги на древногръцките философи. В началните години на исляма не се изпитваше нужда от полагане на усилие по класифициране на науките, защото знанията, и основно религиозните, на чистите и праведни мюсюлмани в първите времена на исляма бяха пределно бистри и съвършени. Въпреки че през първите години не бе налице никаква класификация на ислямските науки, в думите и делата на ислямските учени, както и във всекидневието на мюсюлманите се бе настанила – от само себе си – йерархия по важност. Най-важни бяха знанията за **иман**, **ибадет** и **ахляк**. Когато – след известно време – се появи опасност от

компрометиране на знанията с примеси от древногръцка философия, християнство, юдаизъм, индийски езически убеждения, огнепоклонничество и други подобни изкривени вярвания, продиктувани от стремежа на злонамерени хора, опитващи се да разрушат исляма отвътре, или незнанието на неуките, класифицирането на висшите ислямски науки и тяхното записване в книги се превърна в неотложна задача. Изпълнявайки великолепно това изключително важно задължение, имам а'зам разкри изопачените убеждения на заблудените групи, като **рафъзии, мутезиле, муджессиме, джебриййе, кадериййе** и др., които се опитваха да бъдат разпространени сред мюсюлманите с по-оскъдни познания, и за които се водеха спорове. С това си дело великият имам, от една страна, отговори подobaващо на тях, а, от друга, стана причина новите поколения мюсюлмани да изучат своята религия по съвършено чист начин.

Като се размисли обстойно, би станало ясно, че тази важна услуга – отнасяща се непосредствено до земното и ахиретското щастие на хората – е спомената с благодарност и признателност от мезхеб имамите, ислямските учени и големци на евлия-и кирам по негово време и след това, и бе назован като “водачът на ехли суннет” и “имам а'зам” (най-великият имам) “радияллаху теаля анх”.

Богобоязънта на имам а'зам и поучителни случки с него

Имам а'зам се занимаваше с търговия. Неговите скромност, щедрост, вярност и страхопочитание към Аллах винаги се проявяваха и в търговските му сделки. Учудваше търговците и те го оприличаваха на хазрети Ебу Бекр “радияллаху анх”. Водеше търговските си дела със съдружници и всяка година отделяше 4000 драхми за препитание, а останалата печалба я раздаваше на бедните, покриваше нуждите на учените, мухаддисите (учените по хадис) и на учениците си. Освен това им раздаваше пари за лични нужди, проявявайки снизходителност, като им казваше: “Изразходвайте това за лични нужди и благодарете (хамд) на Аллаху теаля, защото това, което раздавам, всъщност не е мое. То е отредено за вас и е изпратено посредством моята ръка от Милосърдието и Величието на Аллаху теаля.” С това си действие не оставяше хората на науката да зависят финансово от някой

друг, с което им осигуряваше спокойствие в научната дейност. Харчеше щедро за нуждите на своя дом и наред с това раздаваше същото количество като садака (милостиня) на бедните. Правеше подаръци и на богатите. Освен това всеки петък раздаваше на бедните 20 златни монети, севаба (награда) от които посвещавахе на покойните си родители.

Веднъж забеляза, че един от редовните посетители на меджлиса му е с доста износена дреха и го прикани да остане, докато всички се разотидат. След като хората се разотидоха, имамот му каза: “Бръкни изпод седжадето, вземи каквото има там и поръчай да ти ушийт една хубава дреха.” Там имаше 1000 сребърника.

Веднъж бе казал: “Повече от 40 години подред се препитавам с 4000 сребърника. Ако се сдобия с по-голяма от тази сума, веднага я раздавам. Причината да не задържам по-голяма сума от тази са думите на хазрети Али: **“Сумата от 4000 сребърника и надолу са нафака** (средство за препитание)”. Ако не се страхувах, че при нужда ще трябва да се ходи при валиите и халифа, за да се иска нещо, не бих задържал и една сребърница.”

Един ден, докато имамот си вървеше по пътя, един човек го видя и си покри лицето, и бързо пое в друга посока. Имамот веднага повика мъжа и го попита:

- Защо си промени пътя?

- Дълга Ви 10 000 сребърника. Не успях да ги върна от дълго време насам и затова се притеснявам и срамувам от Вас.

- Субханаллах. – Възкликна имамот. – Но аз ти ги бях подарил. Моля те да ме извиниш и да ми простиш, че те накарах да се притесняваш и срамуваш.

Един ден той бе съобщил на своя съдружник, че в стоката има дефектна дреха. Заръча му при продажба да ѝ покаже недостатъка, обезателно. Но съдружникът забрави да спомене за него, а и на всичкото отгоре не познаваше и клиента, за да може да отиде и да го предупреди. Когато имамот научи за това, раздаде на бедните като милостиня всички 90 000 сребърника, спечелени от партидата, в която бе тази дреха.

Ако клиентът му беше бедняк или някой от неговите приятели, продаваше стоката на изкупната ѝ цена, без никаква печалба. Веднъж при него дойде една стара жена и каза:

- Аз съм бедна жена. Продай ми тази дреха без надценка!

- Добре, плати ми 4 драхми и е твоя.
- Аз съм стара женица. Да не би да се подиграваш с мене? – отвърна тя, осъзнавайки, че дрехата струва повече.
- Не, няма никаква подигравка. – Каза имамът и продаде дрехата на старата жена за 4 драхми.

Имам Ебу Ханифе “рахметуллахи алейх” съблюдаваше правата на хората, когато купуваше или продаваше дадена стока. Веднъж един човек му донесе дреха за продан. Имамът запита:

- Колко струва?
- 100 драхми!
- Не, тази дреха струва повече.

Продавачът се усмихна и започна да увеличава цената с по-сто драхми, и когато стигна до 400, имамът каза:

- Не! Тази дреха е по-скъпа! – и се допита до опитен търговец, като накрая му изплати 500 драхми за тази дреха.

Не бе ял овче месо цели седем години!

Веднъж селата край град Куфа бяха нападнати от хайдути, които откраднаха овцете. При мисълта, че тези овце биха могли да бъдат изложени на продан на градския пазар и знаейки че една овца живее максимум 7 години, имам а'зам не бе вкусил овче месо цели 7 години.

Имамът прекарваше нощите в намаз, а плачат и стенанията му се чуваха от близките му хора. **Есед бин Амр** бе казал: “Съседите чуваха плача на Ебу Ханифе и го съжаляваха.”

Аллаху теаля ще подсили Своята религия чрез него...

Една нощ имам а'зам бе сънувал как отваря гроба на Пророка ни “салляллаху алейхи ве селлем” и се вкопчва здраво за благословеното му тяло. Когато се събуди, отиде при Ибни Сирин, големец от Табиин, и му разказа за невероятния си сън. Ибни Сирин “рахметуллахи алейх” му отвърна:

- Този сън не се отнася за теб, а за Ебу Ханифе.
- Аз съм Ебу Ханифе!
- Свали си дрехата и ми покажи гърба си! – рече моментално Ибни Сирин.

Когато имамът разкри своя гръб, Ибни Сирин видя бенка между раменете му и каза:

- Ти си онзи, за когото нашият Пророк “алеихиссалату весселям” е казал: **“Сред моята общност ще се появи човек, който ще има бенка между двете си рамене. Чрез него Аллаху теаля ще подсили и възобнови Своята религия”**.

Кръвта на алимите (ислямските учени) е отровна!

Веднъж, докато имам а'зам беше сред своите ученици, го ужили един скорпион, след което животното падна на земята. Учениците веднага се втурнаха да убият скорпиона, но имамът ги възпря и рече: “Не го убивайте! Искам да се подложи на тест чрез него. Нека да видим дали съм от онези учени, за които се споменава в хадис-и шерифа: **“Кръвта на алимите (улемите) е отровна!”** Учениците се загледаха в скорпиона, който започна да се превива и да се гърчи, след което умря.

До сутрешния намаз...

Една вечер, след като бе откланял нощния (ятсъ) намаз с джема'ат (групово), имамът се запъти към вратата на месджида и точно когато прекрачи прага с единия си крак, заговори на една (научна) тема със своя ученик Зюфер, като разговорът за нея продължи до сутрешния намаз. И така, без да бе прескочил прага и с другия си крак, отново влезе в месджида за сутрешен намаз.

Не бих могъл да се противопоставя на заповедта на майка си...

Имам а'зам ходеше на теравих намаз със своя син Хаммад в месджида на Омер бин Зерр, прекосявайки разстояние от близо 6 км. дотам. Веднъж майка му поиска да изучи нещо за исляма и се обърна към него с думите:

- Сине, върви и запитай Омер бин Зерр!

Имамът отиде при Омер бин Зерр и поиска от него да му разясни въпроса. Омер бин Зерр му отвърна:

- Ти знаеш неговия отговор далеч по-добре от мен.

- Не бих могъл да се противопоставя на заповедта на майка си. – му рече имамът.

Тогава Омер бин Зерр запита имама какъв бе отговорът на запитания въпрос. След като имамът му отговори, Омер бин Зерр му каза:

- Сега се върни обратно и кажи на майка си, че съм отговорил по-същия начин.

Той се учи да яде фъстъци...

Али бин Джа'де бе предал следните думи на имам Ебу Юсуф:
“Когато баща ми почина, бях още малък. Майка ми ме пращаше при един терзия (шивач) да се уча на занаят. Аз обаче прекратих ходенето при него и се присъединих към уроците на имам а'зам. Беше изминало доста време от това, когато един ден майка ми дойде при моя учител и каза: “Това дете няма ли друг майстор, освен теб? Сама го издържам, той е полусирак (т.е. има нужда да работи).” А учителят ми отговори: “Остави го на свободна воля! Тук той се учи да яде краве масло, фъстъци и бадемов крем.” След тези слова майка ми се обърна и си замина, а аз продължих да не се отделям от компанията и уроците на моя учител. Заради тази ми постъпка Аллаху теаля ме дари с множество благословии. След време получих назначение като кадия (съдия). Веднъж бях на една софра с абасидския халиф Харун Решид, когато сервираха на трапезата краве масло, бадемов крем и фъстъци. Харун Решид се обърна към мен и каза: “Хапни от това. Такава храна не се сервира често”. Аз се засмях. Когато той ме запита за причината, разказах за онази случка с имам а'зам. Халифът ми отвърна: “Без съмнение науката възвисява човека. Той е виждал с окото на сърцето си онова, което хората не могат да видят с очите си”, и отправи с почит дуа за моя учител.”

Как би могло човек, който се е заел да дава фетви, да не знае това...

Един от учениците на имам а'зам Ебу Ханифе, който все още не бе завършил своето обучение, виждайки в себе си някакво правомощие, реши да си организира обкръжение от последователи и започна да преподава фъкх. Когато новината достигна до хазрети имама, той проводи един от своите ученици при самозванеца да го запита: “Ако един човек даде една своя дреха за почистване и след няколко дни се върне и си я поиска, но чистачът откаже да му я даде, и след определено време пак се върне и отново поиска дрехата си, след което чистачът му я върне почистена, дали чистачът би могъл да

иска от своя клиент пари за услугата?” Ако ти отвърне “**Да, може да поиска...**”, кажи, че е сбъркал. Ако каже “**Не, не може**”, кажи, че отново е сбъркал.”

Възпитаникът отиде при самозванеца, запита го това, което му бе заръчал имамът, и каза:

- Е, кажи сега! Може ли чистачът да иска отплата или не?
- Да, може да вземе! – отговори той.
- Грещиш! Не позна.
- Не, не може да вземе. – мигновено и отчаяно отвърна той.
- Грещиш пак. И това не е правилно – отвърна изпратеният ученик.

След случилото се прибързалият с разпоредбите ученик се запъти към хазрети имама, за да изясни случая. Още щом го зърна, имам а’зам го посрещна с думите:

- Какво те води насам? Да не би да е темата за почистената дреха?
- Да. – отвърна гостът.
- Субханаллах! Как би могло човек, който се е хванал да дава фетви на хората и е изградил кръг от хора, на които да говори за религията на Аллаху теаля, да не познава чак пък толкова темата за отплатата. Как е възможно това?
- Какъв е отговорът? – унило и плахо запита ученикът.
- Ако чистачът е почистил дрехата след като си я присвоил, не би могъл да иска отплата, защото ще е почистил дрехата за себе си. Ако я е почистил преди да я присвои, тогава клиентът трябва да плати за услугата, защото дрехата ще е почистена за него. – отговори имамът.

Ако се смесят три сребърни монети и двете се изгубят...

Хазрети Абдуллах ибни Мубарек “рахметуллахи алейх” запита хазрети имама:

- Ако към две сребърни монети на един човек се добави още една сребърна монета на друг човек и след това две от тях се изгубят, без да се знае на кого от двамата принадлежат, какво следва да се направи?
- Останалата една монета се разделя на три. $\frac{1}{3}$ се полага на притежателя на едната сребърна монета, а другите $\frac{2}{3}$ – на притежателя на другите две монети. – отвърна имамът.

Според нас или според вас?

Един рафизия (шиитин) бе дошъл при хазрети имама да го запита:

- Кой е най-силният сред хората?
- Според нас (сунитите) е хазрети Али, а според вас (рафизииите) е хазрети Ебу Бекр “радияллаху анхума”.
- Как така..? – възкликнал рафизията.
- Защото хазрети Али призна, че правото да стане халиф е на хазрети Ебу Бекр Съдък и му го връчи. Докато според вас хазрети Ебу Бекр Съдък е взел насила халифата от хазрети Али (победил го е), а той, от своя страна, не е успял да направи нищо”.

Този отговор покруши рафизията и го хвърли в удивление.

Ако се опирах само на къяса...

Някои хора твърдят, че имам а’зам не е отдавал значение на хадис-и шерифите, а е действал само чрез своя къяс. В тези твърдения няма и частица истина. Едно от менкъбетата (събитията) на тази тема е следното:

Внукът на хазрети Али хазрети Мухаммед бин Хасан “радияллаху анхума” бе дошъл при хазрети имама и между тях се бе провел следният разговор:

- Дойдох тук, защото дочувам, че с къяс сте се противопоставяли на хадис-и шерифите на моя дядо (Расулюллах).
- Осланям се на Аллаху теаля от такова деяние! – изрече имамът, приседна с уважение на колене и запита госта:
- Кой е по-слаб: жената или мъжът?
- Жената е по-слаба по сътворение.
- Какъв дял от наследството се полага на жената според нашата религия?
- Половината от това, което се полага на мъжа. – отвърна гостенинът.
- Ако се опирах само на къяса, щях да дам точно противоположната фетва и да кажа, че жената е слаба и трябва да получи две части, а мъжът само една. Щом отговорих като Вас, това не показва ли, че аз следвам стриктно хадис-и шерифите?

- Да, така е! Тука (по тази тема) няма противоречие с хадис-и шерифите.

Хазрети имамът продължи:

- Намазът ли е по-важен или оруджът?

- Разбира се, че намазът.

- Ако действах само с къяс, щях да кажа на жената в месечен цикъл да навакса пропуснатите намази вместо неотслужения орудж през рамазана. Това не показва ли – още веднъж – моята привързаност към хадис-и шерифите?

- Да, и в това няма противоречие с хадис-и шерифите” – се съгласи гостът.

Имам а’зам продължи:

- Нека Ви задам още един въпрос. Кое от тези две неща е по-мръсно, урината или спермата?

- Разбира се, че урината.

- Ако бях извършил къяс щях да кажа, че трябва да се взема гусюл абдест след уриниране, а не след отделяне на сперма. Осланям се на Аллаху теаля от казване на думи, противоречащи на хадис-и шерифите. Аз ценя думите на Мухаммед “алеихисселям” и ги разяснявам, нищо повече.

След този разговор Мухаммед бин Хасан “рахиме-хуллаху теаля” осъзна, че са му представили имам а’зам Ебу Ханифе по твърде неправилен начин. Стана на крака и целуна великия имам по челото. От тази случка става ясно, че учен човек би могъл да бъде разбран само от друг такъв.

Всички слова и дела на хазрети имам а’зам бяха съгласувани с Коран-и керим и хадис-и шерифите. Ако някой човек проучи, обстойно и съвестно – без да упорства и проявява завист, – думите на четиримата мезхеб имами, би осъзнал, че те са като звездите на небосклона.

Хазрети имам а’зам бе казал:

“Ако по дадена тема има насс (т.е. свещен аьет или хадис), не би могло да се извърши къяс. Докато не останем без изход, не правим къяс. Когато се срещнем с някакъв казус, първо търсим отговора в Коран-и керим. Ако не го намерим там, търсим в хадис-и шерифите. Ако не открием и там, търсим в думите на който и да е от Есхаб-и кирам. Ако не успеем да открием и там, правим къяс и извличаме отговора.”

Ако имам а'зам, след извършен вече къяс по дадена тема, за която никъде не могъл да намери отговор, се натъкнел на предание от хазрети Ебу Бекр “радияллаху анх”, веднага се отказвал от собствения си иджитihad и отговарял съгласно иджитихада на Ебу Бекр “радияллаху анх”. Той бе постъпвал така и с преданията на всички останали от Есхаб-и кирам.

Робът на Нуман

Един от големците разказва:

“В гр. Васит живееше един благороден човек. Името му бе Робът на Нуман. Намерих този човек и го запитах:

- Как стана освобожденият роб на онзи възвишен имам?

- Майка ми е починала малко преди да ме роди. Докато миячите са миели безжизненото ѝ тяло, забелязали, че бебето в корема е още живо. Затичали при имам а'зам да го питат как следва да постъпят в този случай и той веднага им казал да разрежат корема откъм лявата страна и да извадят детето. Докторът е изпълнил наставленията му дословно и ме изкарал жив и здрав. Ето защо аз съм освобожденият роб на имама, винаги го възхвалявам и отправям дуа за него.”

Да се върши голям грях не изкарва от религията

Имам Ебу Юсуф разказва:

“Във времето на хазрети Ебу Ханифе имаше много последователи на хариджитската секта. Последователите на тази заблудена група [подобно на ухабиите днес] казваха: “Човек, който върши голям грях, напуска исляма и става кяфир.” Имам Ебу Ханифе категорично отричаше тези думи, всяващи разединение в исляма. Той разясняваше, че човек, чрез извършване на голям грях, не напуска вярата, а става грешник, заслужаващ мъчения в отвъдното; че такава е вярата на ехли суннет вел джемаат, и информираше хората да бъдат нащрек, за да не се влияят от изказванията на хариджиите.

Когато хариджиите разбраха, че хазрети имамът обяснява на хората за еретичността на техния мезхеб, започнаха да врят и кипят от яд. Четиридесетима измежду тези разбойници си предначертаха следния план: “Ще отидем при Ебу Ханифе да

поговорим с него. Ако се съгласи с нашите твърдения, би било добре за него. Ако ли не, ще му отделим главата от тялото.”

Ние седяхме и слушахме възраждащите сърцата слова на хазрети имама, когато вътре нахлуха без разрешение една дузина еретици със саби на рамене и намерение да убият хазрети имама. Казаха му следното:

- Имаме два въпроса към теб, отговори ни! Ако отговориш по начина, който ни допада, ще се спасиш. Но ако отговориш неправилно, няма да можеш да избягаш и ще те убием.

Хазрети имамът, без да обръща внимание на техните заплахи, каза:

- Със съвест ли ще разговаряме или с упорство и инат?

- Във всяко действие следва да се прояви съвестно отношение и истинните думи трябва да размекнат сърцата.

- Тогава приберете вашите саби, защото не съответстват на вашият отговор.

Харамите отново се заинатиха и казаха:

- Сабите няма да влязат в ножниците си, защото са докарани, за да бъдат изцапани с кръв!

Хазрети имамът възкликна:

- Хасбуналлах, хайде питайте, нека да поговорим тогава.

Единият от тях запитва:

- Ако някой се напие с вино и умре, и ако жена убие детето си, заченато от прелюбодеяние, веднага след раждане, след което и тя умре още докато е в следродилно състояние, какво би било положението на тези двама грешници? Кажете ни дали трябва да се изпълни дженазе (погребален) намаз за тях или не (т.е. като неверници ли се водят или не)?

- Добре! Но първи вие съвестно отговорете на следния въпрос: Те какви са били: евреи, идолопоклонници или християни?

- Не принадлежат към нито една от групите, които изброи.

- А тогава от коя вяра са били?

- Изричаха “Ля иляхе илляллах Мухаммедун расулюллах”, приемаха това, което Пророкът ни “салляллаху алейхи ве селлем” бе донесъл от Аллаху теаля, но извършиха тези големи грехове.

- Вие изброихте три техни качества и състояния. Нека сега ми отговорете съвестно: Какво символизират те, куфр (неверие) или иман?

- Тези три качества са признак на иман.
- Да, точно така е. А сега ми отговорете: Каква част от имана (вярата) са тези три признака: половината, една трета или цялата?
- Тези трите представляват цялата вяра. За наличие на иман се съди само по тях.
- Ето щом и вие свидетелствате за тяхната вяра, какво искате от тези хора?

Имамът победи хариджиите с техни собствени думи. Всички те прибраха саби, отрекоха се от заблудения си мезхеб и станаха ехли суннет.

Не е възможен намаз без Фатиха...

При имам а'зам бяха дошли десетима души – дочули го да казва: **“Когато се кланя групов намаз, джемаатът не трябва да чете Фатиха и замм-и сура – и му рекоха:**

- Дочухме че си казал, че в груповия намаз е достатъчно само имамът да чете от Корана, а на джемаата не си позволявал да го чете. Факт е, че намаз без Фатиха е недействителен и притежаваме много силни доводи за това. Дойдохме да поспорим, за да излезе истината наяве.
- Добре, но вие сте десетима, а аз съм сам. Как бих могъл да споря с всички вас едновременно?
- А по какъв начин бихте желали да проведем спора?
- Изберете най-знаещия измежду вас, за да говоря само с него. А той да говори и от ваше, и от собствено име.
- Предложението ви е уместно.
- Ако вашият говорител победи мен, ще сте ме победили всички. Ако аз победя него, ще съм победил всички вас. Съгласни ли сте?
- Добре, приемаме.
- Тогава аз спечелих! – рече имам Ебу Ханифе.
- Но как е възможно? Ние дори не сме започнали да спорим.
- Вие не приехте ли току що най-учения измежду вас да говори от ваше име?
- Да.
- Ами ето, аз приемам това, което казвате вие. Казваме едно и също нещо (но с други думи). Имамът, който е последван от джемаата, чете Коран-и керим, както от свое име, така и от името на последвалите го, и затова джемаатът не чете нищо. Както вие

се доверихте на един човек, така и аз се доверих на имама. Сега остана ли някаква неяснота, за която да не сме се разбрали?

Стъписани от отговора, рекоха:

- Не, сега вече се разбрахме.

Не подценявай изученото от моя син.

Когато синът му Хаммад бе научил сура Фатиха, хазрети имама прати подарък от 500 акчета на неговия учител.

Учителят се зачуди и рече:

- Какво толкова съм направил, че ми изпрати толкова много пари!?

Не след дълго хазрети имама отиде да го посети и му каза:

- Извинявам се, че ти изпратих толкова скромнен подарък. Не подценявай изученото от моя син! Заклевам се в Аллаху теаля, че ако имах други пари, освен тези, бих ти ги подарил всички тях от уважение към Коран-и керим.

Освен да ги спомена с дуа... за друго нямам сили

Запитаха хазрети имама:

- Кой е по-високопоставен, Алкаме или Есвед?

- Освен да ги възпоменавам с дуа (молитва) и истигфар (покаяние), за друго нямам сили. Как бих могъл да кажа кой от тях е по-високопоставен?

Уважението на имама към неговия учител

Имам а'зам бе казал:

“Въпреки че между къщата на моя учител Хаммад и моята имаше седем улици разстояние, никога не съм протягал краката си в нея посока, нито веднъж.”

“Откакто моят учител Хаммад почина, след всеки намаз правя истигфар (покаяние) за него, за родителите ми, за онези, от които съм изучил наука и за онези, на които съм предал наука. Не съм пренебрегнал това след нито един намаз.”

Покаянието на пияницата

Имам а'зам имаше млад съсед, който всяка вечер се прибираше пиян и започваше да вика и крещи. Един ден служителите на реда го заловиха и го задържаха в ареста. На следващия ден – след

като имам а'зам бе отразил: “Крясъците на комшията не се чуват....?!” – един от неговите ученици му съобщи, че е арестуван. Когато научи това, имамът отиде при валията. Щом валията го видя, изправи се на крака и го приветства с голямо уважение. Запита го за причината на посещението му и имамът му разказа за случая. Валията веднага освободи младежа и рече: “Защо си причинихте неудобството да дойдете чак дотук за нещо толкова незначително? Беше достатъчно да пратите вест по някого.”

Имам а'зам се обърна към младежа и му каза: “Виж, ние не те забравяме”, след което му подаде една кесия с пари. След тази случка младежът се разкая (направи тевбе) за лошите си постъпки и започна да посещава редовно уроците на имам а'зам. След време той стана един от учените в науката фъкх.

Част от ценните думи и наставления на имама са както следва

“Ако някой, който говори по религиозните науки и си мисли, че Аллаху теаля няма да го запита: **“Какви разпоредби издаде и какви слова изрече за Моята религия?”**, ще е проявил разпуснатост към себе си и към своята религията!”

“Чудя се на онези, които говорят (за религията) с предположения и действат според тях.”

“Онзи, който не познава знанията за покупко-проодажба (търговия) в исляма, не би могъл да се спаси от харам залък и не би успял да постигне наградите (севаба) на извършените поклонения. Усилията му биха били напразни, с което би бил въввлечен към мъченията и би съжелявал много за това.”

“За онзи – който не е запознат с науката фъкх, не познава ценността на фъкхските знания и стойността на учените по фъкх – би му се сторило много тежко да пребивава в компанията на такива учени [да четете техните книги и да изучава тази наука].”

“Възприех извършването на грехове за унижение, а изоставянето им за изцеление.”

“Ако знанията на един човек не го предпазват от забраните на Аллаху теаля, той е в голяма опасност.”

“Аллаху теаля ни е заповядал да обичаме му'мините (вярващите) сред хората, да проявяваме уважение към тях и

никога да не се държим грубо, и че ние не бихме могли да знаем какво крият те в сърцата си, и да настроим делата си съгласно тези принципи.”

“Злото, което рабите причиняват едни на други е форма на самоугнетяване.”

“Човекът вярва, че Аллаху теаля е единственият, Който дава изцелението, но заедно с това – за да облекчи мъките си – използва и лекарства, защото лекарството е една причина, чрез която Аллаху теаля дава изцеление.”

“Мюсюлманинът не се страхува от нищо друго, колкото от Аллаху теаля. Когато го сполети някаква тежка болест, голяма трагедия или нещастие, не се оплаква с думите: “Я, Рабби! Защо ми изпрати тази беда?”, а напротив, въпреки сполетилите го болест, трагедия или нещастие, продължава да Го споменава и възхвалява.”

“Мюсюлманинът знае, че Аллаху теаля го контролира винаги. Вярва, че Аллаху теаля непременно го контролира, без значение дали е сам или сред хора. Но кралете и така наречените големци, не биха могли да го контролират, когато и да било, без значение дали човек се намира на потайно или на открито място.”

“Всяка информация, достигаща до нас (до мен) от Есхаб-и кирам, си има отредено (почетно) място върху главите ни.”

Някои наставления на имам а'зам към неговите ученици

Когато един от учениците му, Юсуф бин Халид ес-Семти, беше назначен на някаква длъжност в Басра, хазрети имамът, изпращайки го за там, му направи следните наставления:

“Когато пристигнеш в Басра, тамошните хора ще те посрещнат, ще те посещават и поздравяват! Отдай на всекиму нужното признание, според неговите стойност и място в обществото! Посрещни подобаващо големците! Прояви почит към хората на науката! Прояви уважение към старите и топлосърдечие към младите! Сближи се с народа, отдалечи се от фасъците! Дружи с добрите и не подценявай султана! Не омаловажавай когото и да било! Не прекрачвай границите на човечността! Не споделяй с никого своята тайна! Не се доверявай на приятелството на никого, докато не се сближиш достатъчно много! Не завързвай

приятелства със скъперници и долнопробни хора! Не се обвързвай към нито едно от нещата, за които знаеш, че са лоши!

Ако се организира някакво събрание между тебе и другите или ако хората в джамията те наобиколят и пожелаят да разискате някои теми, или пък ако започнат да твърдят обратното на това, което знаеш ти, не бързай да възразиш веднага! Ако бъдеш запитан за нещо, отговори по начина, който е известен на всеки! След това кажи че съществуват и други предания и доказателства по този въпрос! Когато хората видят това, ще оценят хем твоята стойност, хем на онези, които мислят по-различно. Ако те попитат “Чи са тези отсъждения?”, отвърни “На една част от факихите”. Ако приемат отговорите ти и продължат да го правят за продължително време, ще осъзнаят по-добре твоята ценност и ще почитат повече твоята позиция!

Научи нещо на всеки, който те посещава, за да се облагодетелстват от него и за да го запомнят, и приложат на практика! Учи ги на основните неща, не им отваряй деликатните теми! Втълпи им доверие! От време на време се шегувай и се сприятелявай с тях, защото приятелството дава предпоставка за продължителното изучаване на наука! От време на време ги нагощавай с храна! Опитвай се да им покриваш нуждите, опознай добре тяхната стойност и репутация, и не обръщай внимание на техните недостатъци! Отнасяй се с мекота към хората! Бъди толерантен и не проявявай отегчителност! Дръж се така, сякаш си един от тях!”

“Когато говориш, не повишавай тон! Недей да бързаш в нито едно свое начинание! Действуй предвидливо и внимателно! Прибързаността е от шейтана!

Превърни мълчанието в навик! Говей по няколко дни на месец! Прави равносметка на нефса и опази знанието! Ако го направиш, ще видиш полза от делата си и на двата свята! Не се доверявай на своето здраве и земните блага, защото ще бъдеш подложен на равносметка за всички тях!

Никога не забравяй за смъртта и продължавай да четеш Коран-и керим!

Не споменавай лошия човек с неговата лошотия! Намери една негова добрина и го споменавай с нея! Ако лошотията му засяга

религията, ако е бид'ат (ако е нововъведение), разгласи това на хората и ги опази от това да го последват!

Стой далеч от ехли бид'ат (реформаторите в религията, сектантите)! Не разговаряй с неверниците, без да има основателна причина за това! Ако е възможно, призовавай ги към исляма, ако не е, не съвещавай [не влизай в диалог] с тях! Не забравяй дуата (молитвата) към твоите майка, баща и учител. Когато чуеш езан, пригответи се и отиди в джамията преди всички!

Срамните постъпки на твоите съседи ги приеми като поверено на теб имущество и го скрий! Не разкривай тайните на другите пред никого! Когато някой се допита до теб за съвет, кажи му истината! Пази се от скъперничеството! Ненаситността кара човека да не помага никому! Във всяко деяние съблюдавай човечността и взаимопомощта! Не искай нищо от никого, дори да си в нужда! Не искай нищо от увличащите се по земно хора! Посещавай гробищата!

Когато вървиш по улицата, не се оглеждай наляво и надясно, гледай напред! На места, където се дава бакшиш, дай повече от всеки друг! Когато си сред джемаат, не ставай имам, без те да го предложат! Не ходи на места, където се събират жени, момичета и младежи! Не ходи на места за увеселение, където се слуша музика и се вършат различни харамии!

Никога не се изнервяй в меджлиси (събрания) на наука. Не разказвай истории, които са трудни за вярване! Приеми тези наши наставления от все сърце! Накичи с тях своя земен и ахиретски живот, защото те са за доброто на теб и на всички други. Върви по този път и го препоръчай на всеки.”

Смъртта на имама

Имам а'зам, колкото и принуждаван да беше, не се забърка в държавните дела и политика. Вторият абасидски халиф Ебу Джафер Менсур беше угнетител и затова издаде заповед за арестуването и изтезаването на имама. С всеки следващ ден увеличиха броя на ударите с пръчка. Когато броят на ударите достигна сто, хазрети Ебу Ханифе се свлече на земята. В паднало положение наляха отрова в устата му, с което стана **шехид** (мъченик).

Когато новината за смъртта достигна до големия учен Шу'бе, изрече: “Светлината на науката (ислямските знания) угасна. Никога няма да намерят друг като него.”

След неговата смърт много хора го видяха на сън и посетиха неговия гроб, и изказаха най-различни слова, изразяващи неговото величие.

Имам Ша'фи казваше: “Ебу Ханифе ми е посредник за берекет. Посещавам гроба му и се сдобивам с много блага. Когато имам някаква нужда, кланям два рекята намаз и отивам на гроба на Ебу Ханифе. Там, при него, отправям дуа към Аллаху теаля, с което дуата ми се приема моментално и се сдобивам с това, от което се нуждая.”

Ислямските учени са съобщили, че хадис-и шерифът **“През сто и петдесета година украсата на света ще си отиде”** се отнася именно за имам Ебу Ханифе. Защото през тази година не бе починал никой друг големец като него “рахиме-хуллаху теаля”. Неговият **мезхеб** се разпространи сред по-голямата част от ислямския свят. Ебу Са'д-и Харезми – един от везирите на селджукския султан Меликшах – построил уникално тюрбе върху гроба на имама и медресе около него. По-късно османските султани реставрираха тези постройки многократно.

Произведенията на имам Ебу Ханифе

Произведенията на имам а'зам са многобройни, но до наши дни са достигнали основно десет от тях. Всъщност всички предания и теми, засягащи науките **фъкх** (ислямско право) и **акаид** (наука за вярата) трябва да бъдат приети за негови книги.

1 - “Рисале-и Редд-и Хаваридж и Редд-и Кадерийе”.

Това е първото написано от имам а'зам произведение за усул-и дин.

2 - “Ел-Фъкх-ул-Екбер”

Книгата засяга **акида**. Към тази книга са написани немалко шерхове (разяснения).

3 - “Ел-Фъкх-ул-Ебсат”

В това си произведение имам а'зам разяснява темите за **истита'ат** (човешката сила), доброто, злото и съдбата.

4 - “Ер-Рисале ли Осман Бусти”

В това произведение са разгледани темите за **иман, куфр** (неверие), **ирджа** и **ва'ид**.

5 - “Китаб-ул-Алим вел-Мутеаллим”

Тази книга е подготвена да информира за сунитската вяра – в различни теми – под формата на въпроси и отговори.

6 - “Васийет-и Нукирри”

В това произведение са разяснени особеностите на ехли суннет вел джема'ат, както и пределите на фарзовете и знанията по акида. Освен това в книгата са поместени петнадесет завещателни писания, сред които са завещанията му към неговия син Хаммад и ученик Ебу Юсуф.

7 - “Касиде-и Нуманийе”

8 - “Ел-Асл”

9 - “Ел-Муснед-лил-Имам-ъ а'зам Ебу Ханифе”

Отказът на имам а'зам да стане кадия

Въпрос:

Казват, че: “Поради отказа да стане кадия и съучастник в злодеянията на емевиите (омаядите), имам а'зам е бил убит чрез пребиване от бой по заповед на емевитския халиф.” Това твърдение не е ли грешно?

Отговор:

Разбира се, че е грешно. Казват това или поради невежество, или поради вражда към емевиите. Хазрети имамът е станал шехид (мъченик) след нанасяне на побой в Багдат по заповед на втория абасидски халиф Ебу Джафер Мансур, който е бил угнетител. Този случай няма нищо общо с емевиите. Отказът да стане кадия (главен съдия в съдебната система) също няма общо с неподчинение към държавата. Хазрети имам а'зам е бил поканен да стане кадия, но той отвърнал:

- Не бих могъл да изпълня това задължение.
- Лъжеш! – казали настоятелно другите.
- Ако наистина лъжа, това означава, че не ставам за съдия (лъжците не са годни за кадии). А ако казвам истината, то значи от мен не става кадия.

Неговият отказ не е означавало, че не трябва да се служи като кадия на държавата. Той не е приел този пост поради притежаваните от него изключително високи степени на

откъснатост от земно (зухд), таква и вер'а, които били изключителни като неговите остър ум и знание. Той се е страхувал, че от човешка гледна точка неволно ще погази правата на другите. (Камус-ул-алам)

Източници:

- 1) Хайрат-ул-хисан
- 2) Менакъб-ъ Имам-ъ а'зам (Кердери)
- 3) Тейид-ус-Сахифе
- 4) Тенвир-ус-Сахифе
- 5) Укуд-ул-дженан фи менакъб-ин-Ну'ман
- 6) Менакъб-ъ Имам-ъ а'зам (Муваффақ бин Ахмед Мекки)
- 7) Ел-Интика; стр. 122
- 8) Муснед-и Еби Ханифе
- 9) Ет-Терхиб бинакд'ит-те'ниб (Захид-ул-Кевсери)
- 10) Ахбару Еби Ханифе ве Асхабихи (Саймери)
- 11) Менакъб-ъ Имам-ъ а'зам ве Сахибейхи (Зехеби)
- 12) Менакъб-и Еби Ханифе (Еб-ул-Лейс ез-Зейли)
- 13) Калаиду Укуд-ил-ахйар фи Менакъб-и Еби Ханифет-ин-Ну'ман (Абдулхалим ел-Курбети)
- 14) Ел-Кавл-уш-Шериф (Абдулгани Наблюси)
- 15) Тухфет-ус-Султан фи Менакъб-ъ Имам-ъ а'зам Ебу Ханифет-ун-Ну'ман (Юсуф бин Мухаммед бин Шихаб)
- 16) Тарих-и Багдад; том 13., стр. 323, 454
- 17) Вефаят-ул-а'йан; том 5., стр. 405
- 18) Техзиб-ул-есма вел-луга; том 2., стр. 216, 223
- 19) Табакат-ул-фукаха (Ширази); стр. 67, 68
- 20) Кешф-уз-зунун; стр. 842, 1287, 1437, 1680, 2015
- 21) Хедийет-ул-арифин; том 2., стр. 495
- 22) Мир'ат-ул-джинан (имам-й Йафи); том 1., стр. 309
- 23) Ен-Нуджум-уз-захире; том 2., стр. 12
- 24) Ел-Джевахир-ул-муридийе; стр. 26
- 25) Равдат-ул-Дженнат; том 4., стр. 224
- 26) Мифтах-ус-се'аде; том 2., стр. 63
- 27) Ел-Вафи (Сафди); том 27., стр. 61
- 28) Ел-Кевакиб-уд-дуррийе; том 1., стр. 175
- 29) Тезкирет-ул-евлия; стр. 129
- 30) Редд-и Веххаби; стр. 16

- 31) Мизан-ул-Кубра; том 1., стр. 62
- 32) Ешедд-ул-Джихад; стр. 3
- 33) Камус-ул-а'лям; том 1., стр. 711
- 34) Ибн-и Абидин; том 1., стр. 48, 49, 50, 53
- 35) Мебде ве Ме'ад (Имам-ъ Раббани); стр. 48, 49
- 36) Мектубат (Имам-ъ Раббани); том 1., стр. 29 и 266. писмо
- 37) Brockelmann G.I: 169, 171, S.I.: 284, 287
- 38) Риядуннасихин; стр. 60
- 39) Хидаьет-ул-мувафъкин; стр. 52
- 40) Му'джем-ул-муеллифин; том 3., стр. 105
- 41) Там Илмихал Се'адет-и Ебедийе; стр. 386, 998
- 42) Фаидели Билгилер; стр. 42, 156
- 43) Есхаб-ъ Кирам; стр. 213
- 44) Рехбер Ансиклопедиси; том 8., стр. 127-136

Имам Ебу Юсуф

Пръв възпитаник на имам а'зам Ебу Ханифе и един от най-големите евлии в исляма. Истинското му име бе Якуб бин Ибрахим. Ебу Юсуф му е кунйе. Родът му опира до сахабина Сад бин Бухайр ел-Енсари. Роди се през 731 (113) г. в Куфа и почина през 798 (182) г. в Багдат.

Праотецът на Ебу Юсуф, Сад, беше постигнал благословените дуи на Расулюллах “салляллаху алейхи ве селлем”. Все още съвсем малкият Сад “радияллаху анх” беше дошъл при Пейгамбера ни “алейхиссаяту vessелям” с желание да заведат и него на битката при Ухуд. Пейгамберът ни го погали по главата и му рече: **“Малък е, не би могъл да дойде на война”**, защото не позволяваше на хора, недостигнали до умствена и полова зрялост, да идват на войни. Това галене по главата му прояви своя красив ефект върху него и потомството му. Хазрети Сад участва в другите битки. Установи се да живее в Куфа и почина там.

Ебу Юсуф се роди в Куфа. После се изсели в Багдат и израсна там. Беше син на много бедно семейство. Присъства в уроците на големи факихи и мухаддиси като Ебу Исхак Шейбани, Сюлейман ет-Темими, Яхия бин Саид ел-Енсари, Сюлейман бин Михран ел-А'меш и Хишам бин Урве. В уроците на Мухаммед бин

Абдуррахман бин Ебу Лейля забелязваше, че той – когато възникнат някои трудноразрешими неща – прибягва до помощта на имам а'зам Ебу Ханифе. С това проумя величието на имама и стана негов ученик.

Макар че беше сирак и син на много бедно семейство, продължи уроците на имам а'зам с голямо усърдие. Имамот прозря неговия остър ум и пое препитанието на семейството му, за да може младият Якуб да продължи да учи. Винаги му помагаше материално и осигуряваше охолната прехрана на семейството му, за да може Ебу Юсуф да се занимава само с наука.

Шуджа Мухаммед предава, че имам Ебу Юсуф е казал: “Когато почина баща ми, не можах да отида на погребението му. Сторих така, че с него да се заемат моите роднини и съседи, защото щях да пропусна урока на имам а'зам Ебу Ханифе. Ако го бях изпуснал, от мъката по изпуснатото знание щях да страдам, докато умра.” Друг път бе казал: “Знанията по фераиз (отнасящи се до наследство) и хайз (менструалния период на жените) ги изучих само с едно присъствие в меджлиса на имам Ебу Ханифе, а науката нахив на един единствен сохбет с един улема.”

За много кратко време Ебу Юсуф изпъкна пред останалите ученици на имама и спечели неговите комплименти. Изучи хадис-и шерифи от Ебу Ханифе “радияллаху анх” и много други учени. Във всеки урок наизустяваше по 50-60 хадис-и шерифа и на излизане от урока ги записваше. Част от другите му учители са както следва: Ахвес бин Хаким, Ибрахим бин Ебу Исхак, Исмаил бин Ибрахим, Исмаил бин Умеййе, Исмаил бин Ебу Халид, Исмаил бин Алиййе, Еййюб бин Утбе, Беян бин Бишр, Ебу Бекр бин Абдуллах ел-Хузели, Сабит бин Ебу Хамза, Ибни Зжурейдж, Ебу Дженаб Яхия Келби и други като тях. А следните улеми са предали хадис-и шерифи от него: Мухаммед бин Хасан Шейбани, Амр бин Мухаммед-и Накъд, Ахмед ибни Мунир, Али ибни Муса Туси, Абдус бин Бишр, Хасан бин Шебиб и още много други.

Ебу Юсуф продължи своите уроци при имам Ебу Ханифе в продължение на 17 години без прекъсване. Достигна до високо ниво в знанието и стана муджтехид. Стана първият ученик на имама, който започна да разпространява фъкха и мезхеба на имам Ебу Ханифе и написа първата книга в това отношение.

Талха бин Мухаммед бин Джафер казва: “Ебу Юсуф е най-великият ученик на хазрети имам а’зам. Той е онзи, който разпространи знанията на имама из цял свят.”

Когато извличаше постановления от Коран-и керим и хадис-и шерифите, следваше метода на своя учител.

Един ден имам Ебу Юсуф се беше разболял тежко. Един човек дойде при имам Ебу Ханифе и каза, че Ебу Юсуф е починал. Имамът отсече: “Не е умрял!” Откъде знаете, че не е, го запитаха. “Той положи много старания по пътя на науката. Не би могъл да умре без да обере плодовете им.” И настина след малко се изясни, че вестта за смъртта на Ебу Юсуф е била неправилна. Той стана всеизвестен със своите знания, достойнства и ученици, и обра плодовете на своите усилия. Веднъж имам а’зам рече: “Докато този младеж е жив, няма да се намери кой да го опонира.”

Когато Ебу Юсуф оздравя, организира меджлис и започна да учи хората на фъкх, т.е. на халял и харам. Вестта за тази му постъпка достигна и до имам Ебу Ханифе. Обърна се към един от своите ученици и му каза: “Сега отиди в меджлиса на Якуб (Ебу Юсуф) и му задай следния въпрос: “Ако един човек даде своята дреха на един шивач да я скъси, и после отиде да я поиска ала шивачът отрече, че изобщо му е поверена дреха, и ако после същият човек пак отиде да си я поиска и този път шивачът признае, че му е поверена такава дреха и я предаде скъсена, би ли имал право да иска пари?” Ако каже “Да!”, отвърни му: “Грешиш!” Ако каже “Не!”, пак му отвърни: “Грешиш!” Този ученик отиде в меджлиса на Ебу Юсуф, където преподаваше и му зададе възложения въпрос. Ебу Юсуф отвърна: “Да, има право да иска пари!” Ученикът на имама отвърна: “Грешиш!” Ебу Юсуф се замисли за известно време и каза: “Не, няма право да иска отплата!” Ученикът и този път му отвърна: “Грешиш!” Ебу Юсуф веднага стана и отиде при Ебу Ханифе “радияллаху анх”. Когато имамът го видя, рече: “Нима въпросът за скъсената дреха те довежда при нас?” Да, Ваша милост, рече Ебу Юсуф. Имамът се усмихна и му отвърна: “Как може онзи, който е тръгнал да дава фетви и е събрал меджлис, за да преподава религията на Аллаху теаля, да не знае нещо толкова елементарно от темата за отплатата във фъкха?” Ебу Юсуф го помоли: “О, учителю мой, бихте ли ми благоволили отговора на този въпрос.” Ебу Ханифе

“радияллаху анх” му отговори: “Ако е скъсил дрехата след като я е откраднал, няма право да иска отплата, защото ще я е скъсил за себе си. Ако е скъсил преди да си я присвоил, би имал право да иска отплата, защото ще я е скъсил за нейния собственик.” Ебу Юсуф се вкопчи за ръцете на своя учител и ги целуна.

Ебу Юсуф “радияллаху анх” разказва: “Когато моят учител даваше нещо на хората, те му благодаряха, а той им казваше: “Благодари на Аллаху теаля! Това е препитание, което ти праща Той.” Когато му рече: “Не сме виждали по-щедър от Вас!”, отвърщаше: “Да беше видял моя учител Хаммад, който беше събрал в себе си всички красиви нрави и състояния.”

Когато Ебу Юсуф “радияллаху анх” достигна до зрялост и спечели репутация сред хората с красотата на своя морал, неговият учител имам а’зам Ебу Ханифе му направи следните наставления:

“О, Якуб! Прояви уважение към султана и неговия макам. Отбягвай да говориш лъжа пред него.

Не отивай при него, докато не те е повикал заради някакъв научен казус, защото ако твоите посещения зачестят, ще намалиш своята репутация.

Когато влезеш при него, знай и своята ценност, и тази на другите.

Не се срещай с приятелите и приближените на султана. Пази дистанция, за да не изгубиш своята репутация и чест. Не говори пред хората. Отговаряй ако те запитат нещо. Пред хората и търговците отбягвай да говориш, освен за крайно необходимите религиозни знания, за да не го разтълкуват, че таиш обич и влечение към земния имот.

Пред хората нито се смей, нито се усмихвай. Не отивай често по пазари и чаршии.

Не сядай край пътища. Ако се наложи, поседи в месджид или в неговия двор. Не яж нищо на чаршията, улицата и в джамията. Не седи и в магазините. Не пий вода от чешми, които са край пътища, и от ръцете на водоносци. Не обличай дрехи от атлаз, изработен от коприна, или от други копринени платове. Това би въвлякло човека в глупост и отпуснатост.

Не приказвай за чужди жени пред своята съпруга, защото и тя ще намери в себе си право да говори за чужди мъже. Докато не се

увериш, че си способен да посрещнеш всички материални нужди на едно семейство, не се жени. Първо изучи наука. После придобий имот от халял и сетне се ожени, защото ако искаш хем да учиш, хем да печелиш, не би успял, и образованието ти би останало незавършено. А ако спечелиш имот преди да си изучил наука, той би те подтикнал към занимания със земно и наемане на помощници и прислужници за целта, с което ще си пропилял своето време за едно нищо. Ще ти се родят деца, семейството ти ще нарасне и в стремежа си да удовлетвориш техните нужди, ще бъдеш принуден да изоставиш науката. Когато си още млад и силен, сърцето ти е спокойно и мозъкът ти е свеж, изучи наука. После ще събираш имот, защото увеличението на броя на хората, за които трябва да се грижиш, размътва ума. След като спечелиш своето препитание, тогава можеш да се ожениш.

Винаги се бой от Аллаху теаля и се пази от лоши постъпки. Пази поверените ти неща. Бъди добър с всеки, малък или голям, беден или богат, и ги наставлявай. Не подценявай никого. Бъде сериозен и отдавай значение на всички. Не дружи с хората. Нека те търсят теб (а не ти тях). Посрещни добре онези, които ти идват на посещение. Разреша въпросите им. Ако имат податливост към наука, ще се насочат към нея, а ако не, ще те заобичат. Който и да дойде да те пита нещо, отговори само на въпроса му, без добавки, защото дългият отговор би го объркал.

Дори да останеш без доход за десет години, не се отвърщай от изучаване на наука, защото ако се откажеш от него, препитанието ти отново ще бъде затруднено.

Всеки един от онези, които идват при теб да изучат фъкх или да се задълбочат в него, го насърчавай към него, като се отнасяш към него, като че ли си го осиновил.

Не спори с никого от народа или с твоите подчинени, защото това би занижило твоята репутация.

При никого, дори да е при султана, не страни да споменаваши и казваши истината.

Нека сърцето ти не се успокои, докато не извършиш повече поклонения от другите или окажеш по-голяма щедрост от тях, защото ако видят, че нямаш желание за повече ибадети от техните, биха го приписали на липсата на усърдия в теб към ибадетите. Биха повярвали, че не си извлякъл полза от своето

знание, биха приели за по-ценни своите ибадети, извършени с невежество, от твоите, които си извършил със знания.

Уважавай своите учители и не посягай на тях с език. Винаги се пази от хората. Какъвто си пред Аллах, такъв бъди и пред тях.

Не се смей много, защото това би убило сърцето ти. Нека походката ти излъчва сериозност. Не пребързвай и не се клатушкай. Не пребързвай и в своите дела. Не повишавай тон като говориш и не викай. Винаги избирай за себе си състоянието на мълчание и тишина.

Пред хората много често споменавай Аллаху теая, че да се изучат от теб. За след намаз си избери вирд. Например чети Коран-и керим, споменавай Аллаху теая, благодари Му, че те е дарил с търпение срещу белите и страданията, и че ти е благоволил разнородни блага. Превърни в свой обичай да говееш през определени дни от всеки месец, за да могат и другите да те последват в това дело.

Винаги дръж под контрол своя нефс, че да може да се възползваш от своето знание в делата за земния и отвъдния живот.

Не разчитай на земно и земен имот, защото Аллаху теая ще ти държи сметка за него.

Не следвай хората в техните грешки, а в техните дела, подхождащи на исляма. Ако познаваш някого с нещо лошо в него, не го споменавай именно с него. Потърси в него някакво красиво състояние и го упомени с него. Но ако злото на този човек засяга религията, тогава предупреди хората, за да се пазят от него и да не го следват.

Никога не забравяй за смъртта. Искай прошката на Аллаху теая за своите учители и хора, от които си научил нещо. Бъде постоянен в четенето на Коран-и керим. Много често посещавай гробовете, големците и благословените места. Не отричай, когато хората ти доложат своите сънища, в които са видели Пейгамбера ни “салляллаху алейхи ве селлем” и благословените личности в джамиите, тюрбетата и гробовете. Посрещни ги с добро.

Не дружи с хора, които са пристрастени към животинските си удоволствия и тичат подир страстите на нефса. Но не би било вредно ако бъдеш с тях, за да ги призовеш към религията. Не ходи на места, където се играе и весели или се псува и ругае.

Когато се изчете езана, побързай да идеш на джамия преди други да са те изпреварили.

Прикрий порочните състояния на своя съсед, на които си станал свидетел, защото тайната е нещо, което ти е поверено. Не разкривай тайните на хората.

Изслушай онзи, който иска да се допита до теб. Кажу му онова, за което знаеш, че би те доближило до Аллаху теала. Приеми това мое наставление, защото би ти било от полза в земния и отвъдния живот.

Не бъди стиснат, защото всички хора мразят скъперниците. Пази се от алчността и лъжата. Не разбърквай нещата. Във всички дела съблюдавай човечността. Бъди с красив морал. Отбягвай да засягаш хората. Винаги и навсякъде обличай чисти дрехи. Изчисти своя нефс, намалявайки копнежа за земно и алчността. Изкарай от сърце обичта към земно, че да се изчисти.

Дори да си беден, не разкривай своята бедност. Изглеждай като богат. Бъде усърден и настойчив. Ако прилежанието на един човек намалее, намалява и неговата ценност.

Когато вървиш, не се оглеждай наляво-надясно. Винаги гледай пред себе си.

Покажи, че в сърцата на учените земното е неценно и презряно, защото ахиретските неща са по-ценни от земните.

Отбягвай да влизаш в стълкновение с хора, които не знаят как се води дебат и не могат да докажат своите твърдения.

Не дружи и не обръщай внимание на хора, които гонят интереси и слава, като се целят във високи постове и се месят в народните дела. Защото те, дори да знаят, че си прав, не биха ти обърнали внимание на словата. Със своите шарлатанщини биха поискали да те накарат да млъкнеш и да се засрамиш.

Когато влезеш сред учтиви и възпитани хора, не сядай на най-видното място, без да са те поканили те, за да не се прояви нещо от тяхна страна, което би те натъжило.

Ако се намираш сред един джемаат и не те въведат напред с уважение, не преминавай в първия ред от само себе си. Ако не бъдеш обект на същото поведение, не преминавай в михраба да станеш имам.

Не ходи в паркове и места за отдих, предназначени за всички.

Не стой при угнетяващи султани и управници, защото има вероятност да извършат неправда при теб, а ти да нямаш силата да ги възпреш. А хората, когато видят твоето мълчание, биха си помислили, че техните слова и дела са правилни.

Пази се от прояви на гняв и твърдост в събрания на наука.

А и не забравяй да ме споменаваш с добро. Приеми това мое наставление, защото го направих само за доброто на теб и на всички мюсюлмани.”

Имам Ебу Юсуф достигна до много високи степени в науките тефсир и фъкх. Наизусти 300 000 хадис-и шерифа. След смъртта на своя учител имам а'зам, продължи да учи част от неговите възпитаници и ги доведе до високи степени в знанието. Предаде ханефитския мезхеб и написа книги в това отношение. Аббасидският халиф Мехди видя неговото превъзходство над останалите учени на времето и го назначи за кадия. Остана на този пост и във времето на Хади и Харун Решид. Той бе първият, получил титлата “Кад-ул-Кудат”. По-късно започнаха да го назовават с титлата “Ел-Кад-ул-Кудат-уд-дунйа” във времето на Харун Решид, защото отсъждаше за всички въпроси из всички кази. Остана на тази длъжност 16 години, отговори на въпросите на народа, даде фетви и разреши техните затруднения.

Имам Ебу Юсуф правеше всичко възможно, за да може справедливостта да се прояви и да няма онеправдани. Много се страхуваше да отсъди неправилно.

Али бин Иса ел-Кумми разказва: “Във време, когато смятах, че имам Ебу Юсуф се занимава с домашни дела, отидох и почуках на вратата му. Изобщо не предполагах, че ще може да ми обърне внимание, но не стана както аз си мислех. Когато почуках на вратата, имамът излезе и ме покани вътре. Бил е сам у дома. Мястото, където седеше, беше заобиколено от четирите страни с книги. Работеше върху тях. Рече ми: “Всички тези книги са пълни с мои отсъждания. Утре в Съдния ден като ме запитат защо съм отсъдил така, как ще отговоря! Ето, зает съм да се готвя за това.”

Бишр бин Велид разказва: “Моята съпруга се виждаше със съпругата на имам Ебу Юсуф и от време на време отиваше при нея. Жената на имама е разказала така: “Отначало Ебу Юсуф ден и нощ почти не се отделяше от имам а'зам Ебу Ханифе. Сетне отидох при имама и му доложих нашето състояние и бедността

ни. Имам а'зам “радияллаху анх” ме наставлява и каза: “Това състояние ще се проточи за още кратко време. В най-скоро време земните блага ще потекат във вашия дом и ще постигнете много повече, отколкото сте желали.” И настина се случи така. След кратко време Аллаху теаля отвори за тях вратите на богатата и милостта.”

Интелектът на имам Ебу Юсуф, наред с неговите познания, също изумяваше народа. Някои събития са ясни доказателство в това отношение. Когато беше кадия, един мъж беше направил следния обет: “Ако Всевишният Аллах ме дари с мъжка рожба, ще поднеса в курбан овен с рога дълги по четири педи.” После на този мъж му се роди син. Потърси овен с изречените качества, но не го откри. Дори проводи хора в съседни области да търсят такъв овен. Мъжът се допита до учените на времето ала и те не успяха да му разрешат проблема. Човекът започна да се тревожи ала един от неговите приятели му каза, че ако доложи своя проблем на имам Ебу Юсуф, той би го разрешил. Мъжът отиде и доложи своя проблем. Имамът знаеше, че този човек е богат, но стиснат. Рече му:

- Ще ти разреши проблема, но имам едно условие!

Мъжът се вкопчи за неговите ръце и отвърна:

- Кажете го!

- Ако построиш четири училища за бедни деца и четири магазина до тях за посрещане на разходите им, бих разрешил проблема ти.

Мъжът прие ала рече:

- Строежът би се проточил за дълго време. Не бих могъл да изчакам, докато приключи. Търпението ми се изчерпа. Искам час по-скоро да си изпълня обета.

- Добре, но предай в държавното съкровище пари, достатъчни да поемат всички разходи по това дело. И аз ще дам фетва.

Мъжът направи това, което бе поискано от него. Имамът се обърна към един от своите ученици и му рече: “Намери ми овен с дълги рога и го докарай тук!” След като го доведоха, имамът повика една малко дете и измери рогата му с неговите педи. Те се оказаха точно четири педи. Имамът каза: “Ето ти овена. Ако го заколиш, ще си изпълнил своя обет, защото си дал обет за овен с рога дълги четири педи, но не си казал дали тези педи са големи

или малки. Ето аз, опирайки се на това доказателство, давам фетва.” Всички се възхитиха на интелекта му.

Имам Ебу Юсуф “радияллаху анх”, когато беше кадия, наставляваше халифа и другите държавници да не се отделят от справедливостта и да се отнасят добре с народа.

Веднъж Халифът Харун Решид при спор с жена си каза: “Свободна си (т.е. разведох се с теб) ако прекараш нощта на територия, над която властвам аз.” Но когато гневът му премина, много съжали за тези слова. Не искаше да се раздели с любимата си съпруга. Когато се допита до учените на времето как да разреши този проблем, не успяха да му покажат изход. А и за нея нямаше възможност да прекара нощта в границите на друга държава. Казаха му: “Твоя проблем би го разрешил само Ебу Юсуф.”

Харун Решид веднага покани имама и му разказа всичко. Ебу Юсуф “радияллаху анх” му рече: “Нека Вашата съпруга прекара нощта в месджид, защото те не са ничия собственост, защото в Коран-и керим Аллаху теаля по смисъл казва: **“Месджидите са само за Аллах.”** (Тевбе:18)”

Халифът се възхити на разума и познанията на хазрети имама.

Веднъж халифът се похвали, че е от рода на хашимиите на племето Курайш. Рече: “От чие потекло съм аз, знаеш ли?” Имам Ебу Юсуф веднага го прекъсна: “Ти имаш възможността да се похвалиш само със своето потекло! Но на света има хиляди хашими като теб. Но най-големият учен на времето е безподобен и не е като онзи, който има благородно потекло. Дори да претърсят целия свят, не биха намерили втори като него.” Халифът млъкна и упреква своя нефс: “Вместо да спечелиш толкова имоти и богатства, да беше изучил наука, щеше да е далеч по-добре.”

Всички учени в негово време и след това с единомушие потвърдиха неговите достойнства и величие.

Ибни Маин казва: “Ебу Юсуф бе мухаддис. Много обичаше мухаддисите и ги уважаваше.”

Мухаммед бин Джемаа разказва: “Ебу Юсуф, след като стана кадия, продължи да кланя двеста рекята намаз на ден.”

Хюсеин бин Велид казва: “Когато започнеш да говори, хората му се възхищаваха на словата.”

Хасен бин Ебу Малик разказва: “Чух от хазрети имам Ебу Юсуф да казва: “Не помня да съм кланял намаз, след който да не съм отправял дуа и истигфар за моя учител имам а’зам Ебу Ханифе.”

Ибрахим бин Меслеме Таялиси разказва: “Както хазрети имам а’зам се молеше за своя учител Хаммад преди за своите родители, така и хазрети Ебу Юсуф се молеше за своя учител имам а’зам преди за своите родители.”

Имам Ебу Юсуф отправяше следните наставления:

“Три са нещата, които стоят в основата на всички блага. Първото е ислямът, който съдържа в себе си всички добрини; второто е телесното здраве, което дава наслада на живота; третото е богатството, което не отклонява от правия път.”

“Да се дружи с безсрамни хора е повод за изпитване на срам в Съдния ден.”

“Ти, докато не се отдадеш на наука с цяло битие, тя не би ти дала и една от своите части.”

Един ден халифът Харун Решид каза на имам Ебу Юсуф: “Много рядко идваш да ме посещаваш ала знаеш колкото много те обичам и търся, и че не мога да се наситя на твоята компания.” Имамът му отвърна: “О, халифе на мюсюлманите! По-добре ще е да идвам рядко. Ако започна да идвам често, не би ме оценил.” Халифът хареса тези му слова и се отнесе с него щедро.

Един ден халифът Харун Решид го покани на угощение. На трапезата сложиха краве масло, фъстъци и бадемова паста. Халифът каза: “Яжте ги с апетит. Не винаги може да се намери такава храна.” Имам Ебу Юсуф се сети за словата на имам а’зам Ебу Ханифе, които бе изрекъл на майка му преди много години, и очите му се просълзиха. Харун Решид с удивление го запита каква е причината, а имамът разказа така: “Бях току-що започнал да посещавам уроците на имам Ебу Ханифе. Един ден дойде майка ми и каза на имама: “Ваша Милост, с Вашето препитание всичко е наред ала ние сме хора в нужда! Моят син трябва да работи срещу пари, за да ни издържа.” При това моят учител се усмихна и рече: “Тук твоят син се учи как се яде краве масло, фъстъци и бадемова паста!” Ето това е храната, която имам Ебу Ханифе беше споменал преди много време.” И отправи дуа за него.

Ибрахим Джеррах разказва: “Веднъж бях отишъл на хадж с имам Ебу Юсуф. Там се разболя и отидох да го посетя. Болестта му беше напреднала и утежняла. Очите ми се изпълниха със сълзи като видях благословеното му тяло толкова немощно, но той отговаряше на зададените въпроси без да спира, дори искаше да му отправят още. Рекох му: “Ваша Милост, имате висока температура, боледувате. Не се изморявайте толкова. Нека аз Ви помогна!” Отвърна ми: “О, Ибрахим Джеррах! Да се преподава полезно знание би сторило човека да забрави за тежестта на болестта му.” Нямаше как човек да не се възхити на усърдието му в преподаване на наука.”

По едно време халифът Харун Решид беше поискал от него наставление. Имамът му рече: “Нека Аллаху теаля дари Повелителя на мюсюлманите с дълъг живот, блага и достойнства, и възвеличи неговите чест и слава! Нека земните блага, с които го е дарил, ги стори средство за безкрайните и несвършващи ахиретски блаженства и достигане до Расулюллах...

О, повелителю на мюсюлманите! Аллаху теаля те дари с такава задача, че севабът ѝ е най-голям сред всички, и наказанието ѝ е най-голямо сред всички. Аллаху теаля те възложи да водиш делата на общността. Щом си се заел с това дело, знай, че вече си подложен на изпитание заради хората, чието управление ти е поверено. Започна да си харчиш живота, нарамвайки техните дела. Ако основата на сградата не бъде положена върху справедливостта и правдата, и делата не бъдат задвижени със справедливост и правда, Аллаху теаля би развалил основите на тази сграда и би я стоварил върху главите на нейните строители и техните помощници. Не бъди причина за пренебрегване на задълженията, с които те е дарил Аллаху теаля, и престъпване на правата, защото Аллаху теаля е Този, Който дава силата за вършене на всичко.

Не оставяй днешната работа за утре, защото ще погубиш делата и правата. Смъртта би дошла преди копнежите да са привършили. Затова върши праведни дела, преди тя да е дошла, защото когато дойде, не би могло да се извърши никакво дело. Както пастирите са отговорни за стадата пред техния собственик, така и управниците ще са отговорни за хората под своя власт пред Аллаху теаля. Дори да останеш на този пост, който Аллаху теаля

ти бе отредил, за един час, изплати правото му, защото в Съдия ден най-щастливият управник ще е онзи, който е зарадвал хората под своя власт.

Не се отделяй от правдата. Ако ли не, хората под твоя власт също биха го направили. Отбягвай да даваш заповеди съгласувани с желанията на нефса, не действай с гняв. Когато се срещнеш с две дела, едната, отнасяща се до ахирета, а другата до земно, избери онова за ахирета, защото земният живот е преходен, а ахиретът вечен. Трепери с Аллахов страх и по отношение повелите на Аллах не прави разлика между хората и не се бой от порицанието на никой порицател!

Винаги бъди предпазлив. Предпазливостта не бива да е с език, а с тяло. Осланяй се на Аллаху теалю, страхувайки се от Неговото наказание и очаквайки милостта Му. Ако някой се осланя на Аллах, Той би го опазил. Винаги бъди по правия път, водещ до красив край, и бъди стабилен по него. Работи за дело, което не би погинало, и за ахирета, където всеки ще отиде, защото то е място, където сърцата треперят и оправданията намират край. В онзи Ден цялото творение ще сведе поглед пред Аллаху теалю унижено. Ще зачака Неговото отсъждане и ще се бои от Неговото наказание.

Онзи, който знае за Къяметския ден, но не върши дела, ще изтърпи безкрайни съжаление и копнеж. Той е Ден, в който краката се подхлъзват, цветът се променя, чакането се протаква и равносметката става трудна.

Какво ужасно подхлъзване на крака е то! Какво безполезно съжаление е то! Този живот представлява смяна на деня с нощта и на нощта с деня, които не спират и постоянно се догонват. Те сторват всяко ново да овехтее, сближават всичко далечно и ни носят всичко обещано. Аллаху теалю ще накаже всеки според тях. Неговата равносметка е бърза. Следователно бой се от Аллах и се пази, защото животът е кратък, делото е важно, земното и всичко по него е преходно, а ахиретът е място за постоянно пребивание. В Съдния ден не излизай пред Аллах, бивайки по пътя на престъпниците! Знай, че Аллаху теалю, Владетелят на Съдния ден, няма да се отнася към Своите раби според техния пост и макам, а според техните дела. Следователно, внимавай! Ти не си създаден напразно и не си оставен на собствен произвол.

Несъмнено ще бъдеш подложен на равносметка заради делата си. Мисли как ще отговориш. Знай, че краката на хората ще се подхлъзнат, след като бъдат подложени на равносметка в Съдния ден.

Расулюллах “салляллаху алейхи ве селлем” е казал:

“В Съдния ден никой не ще може да се спаси от равносметка, докато не отговори на четири въпроса:

- Как прекара своя живот?**
- Как приложи своето знание на практика?**
- Как и къде спечели своя имот и къде го изхарчи?**
- Къде (и с какво) измори своето тяло!”**

“Който ми изпълни един саят-у селям, Аллах ще му даде севаб за десет саят-у селяма и ще прости десет негови греха.”

“Без съмнение доброто, с всички свои части и страни, е в Дженнета и без съмнение злото, с всички свои части и страни, е в Джехеннема. Знайте, че Раят е заобиколен от неща, които не се харесват на нефса, а Адът е заобиколен от страсти. Ако на един човек му бъде повдигната една от завесите на злото, която би се харесала на нефса, а той прояви търпение, би се доближил до Дженнета и станал от неговите обитатели. И ако пак на един човек му бъде отворена една от завесите на страстта и похотта, и той се доближи до нея, би се доближил до огъня и станал от обитателите на Ада. Хайде, за ден, в който ще се отсъжда само с правда, гответе дела с правда. Ако направите това, ще сте се притичали в мензилите на правдата и отседнали в тях.”

“Нека Аллах стори бяло лицето на онзи, който чуе мое слово и го предаде както си е. Има много хора, които са нарамили знания и ги предават, но не са учени, а има и много учени, които предават своите знания на по-учените от самите себе си. Има три качества, благодарение на които сърцето на му’мина не се отклонява към зло: да върши своите дела в името на Аллах; да дава правилни наставления на управниците на мюсюлманите; да се постоянства в джемаата, защото молитвата на джемаата пази отделната личност от злини.”

О, повелителю на мюсюлманите, подготви отговори за тези въпроси, защото за всичко, което днес се записва в твоята книга с делата, утре ще има равносметка в ахирета. Спомни си за онзи Ден, в който всичко, което си сторил, ще бъде изкарано наяве в присъствие на свидетели!

О, повелителю на мюсюлманите, опази онова, чието опазване ти е повелено и се грижи за онова, за което ти е повелено да се грижиш. Аз ти препоръчвам да изпълниш тези възложения в името на Аллах.

Ако не извършиш тези неща, лесният път би се затруднил, очите ти биха престанали да виждат наоколо, знаците биха се заличили и истините биха се загубили. Онзи широк път би се стеснил за теб... Опонирай своя нефс... Не бъди причина за загубата и гибелта на своите подчинени. Ако ли не, Аллах би изтръгнал от теб техните права, а ти би загубил своите права и севаби... Ако не забравиш за делата на народа, чието управление ти е поверено от Аллаху теая, и ти няма да бъдеш забравен. Ако не бъдеш в нехание по отношение на тях и техните права, и ти не ще бъдеш подмамен. Нека в тази преходна земя твоят език вземе своя дял от правене на зикр на Аллаху теая и саят-у селям на Неговия Пейгамбер...

О, повелителю на мюсюлманите! Пази добре дарените ти блага и прояви красиво поведение. Прояви благодарност за тях и възжелай да ти се надбави. В Коран-и керим Аллаху теая по смисъл казва: **“Ако благодарите, ще увеличи Моите блага спрямо вас, но ако бъдете неблагодарни, без съмнение Моето наказание е много болезнено.”**(Ибрахим:7)

При Аллаху теая няма нищо по-любимо, отколкото да се поправя, и няма по-лошо и нелюбимо нещо от това да се сее развала. Греховете са равносилни на неблагодарност към благата. Народи, които са проявили тази неблагодарност и не се покаяли, остават лишени от честта си и Аллах им натрапва техните врагове.

О, повелителю на мюсюлманите! Нека Аллаху теая те опази от подчинение към нефса в нещата, които ти е благоволил. Желая да те дари с благата, с които е дарил любимите Си раби...”

Касъм бин Хаким разказва: “Чух от имам Ебу Юсуф да казва: “Бих желал да почина беден, какъвто бях преди, но хамд на

Аллаху теаля, че в нито едно отношение не съм извършил съзнателен гнет.”

Мухаммед бин Джемае разказва: “Преди да почине имам Ебу Юсуф каза: “О, Господи! Знаеш, че в отсъждане между Твоите раби не съм извършил гнет и неправда! Извърших иджитхад, съгласуван с Твоята Книга и Сунната на Твоя Пейгамбер “салляллаху алейхи ве селлем”. В нещата, които не успях да намеря, сторих посредник между Теб и мен хазрети Ебу Ханифе, защото знаех, че нямаше никой друг, който да ги знае по-добре от него.”

Бишр бин Велид разказва: “В предсмъртната си болест хазрети имам Ебу Юсуф каза: “О, Господи! Знаеш, че никога не съм бил заедно с чужди жени и не съм ял харам, дори да е колкото една сребърница.”

Книгите, написани от имам Ебу Юсуф, който прекара целия си живот в изучаване и преподаване на наука, са както следва: “Китаб-ус-Салят”, “Китаб-уз-Зекят”, “Китаб-ус-Съям”, “Китаб-ул-Фераиз”, “Китаб-ул-Буйу”, “Китаб-ул-Худуд”, “Китаб-ул-Векале”, “Китаб-ул-Весая”, “Китаб-ус-Сайд ве’з-Зебайх”, “Китаб-ул-Гасб ве Истибра”, “Китабу Ихтиляф-ил-Емсар”, “Китаб-ул-Харач”, “Китаб-ул-Асар”, “Ихтиляфу Ебу Ханифе бе Инб-и Еби Лейля”, “Китаб-ур-Ред аля Сийери Евзай”, “Китабу Итхилияф-ул-Емсар”, “Китаб-ул-Джевами”, “Ел-Емали”, “Ел-Имля” и “Ен-Невадир”.

Ако е истина

В едно дело имам Ебу Юсуф не прие свидетелството на един от командирите на халифа Харун Решид. Командирът се оплака на халифа. Когато халифът запита имама за причината, Ебу Юсуф “радияллаху анх” му отговори: “Чух го да казва: “Аз съм робът на халифа!” Ако е истина, робът не би могъл да е свидетел; ако е лъжа, свидетелството на лъжеца не се приема.” Халифът го запита: “Би ли приел моето свидетелство?” Не, рече имамът. Халифът с голямо изумление го запита за причината. Тогава имам Ебу Юсуф му отговори: “Защото се възгордяваш спрямо народа и не кланяш групов намаз с мюсюлманите.” Халифът прие истината и коригира своите дела.

Държавната хазна не би издържала

Един мъж зададе въпрос на имам Ебу Юсуф “радияллаху анх”, който му каза, че не знае. Мъжът се изнерви и отвърна: “Че как не знаеш? Получаваш еди колко си пари от Държавната хазна!” Имам Ебу Юсуф с голямо спокойствие му отвърна: “Братко, ние вземаме пари заради онова, което знаем. Но ако бяхме взели съгласно онова, което не знаем, Държавната хазна не би издържала.”

Източници

- 1) **Тарих-и Багдад**; том 14., стр. 242, 255
- 2) **Вефаят-ул-А’ян**; том 6., стр. 378
- 3) **Феваид-ул-Бехийе**; стр. 225
- 4) **Мифтах-ус-Сеаде**; том 2., стр. 234
- 5) **Китаб-ул-Харадж (Ебу Юсуф)**
- 6) **Ел-А’лям**; том 8., стр. 293
- 7) **Рехбер Ансиклопедиси**; том 8., стр. 136, 138
- 8) **Ел-А’лям**; том 8., стр. 293
- 9) **Там Илмихал Сеадет-и Ебедийе (49. издание)**; стр. 1073
- 10) **Есхаб-и Кирам (6. издание)**; стр. 331
- 11) **Ел-Кямил фи’т-Тарих**; том 6., стр. 53
- 12) **Хусн-ул-Текади фи Сирет-и имам-ъ Ебу Юсуф**
- 13) **Мевдуат-ул-Улюм**; том 1., стр. 691
- 14) **Месанид-у Имам-ъ А’зам**; стр. 82
- 15) **Ислям Алимлери Ансиклопедиси**; том 2., стр. 260

Имам Мухаммед Шейбани

Един от най-големите учени в исляма, израснал в уроците на имам а’зам Ебу Ханифе, и велик муджтехид. Името му бе Мухаммед бин Хасен с кунйе Ебу Абдуллах. Роден през 135 (752) г. в град Васът и почина в Рей през 189 (805) г. Един от неговите деди, а именно Хурмуз, който бе от дедите и на имам Ебу Ханифе, беше султанът на Багдад, станал мюсюлманин след среща с хазрети Омер.

Имам Мухаммед Шейбани се роди в град Васът. Първо се научи да чете Коран-и керим и наизусти част от него. Отначало изучи арабския речник. Град Куфа, в който живееше, бе люлка на

ислямските науки, като хадис, фъкх и всички останали, защото там бяха живели много сахабии. Още на 14 годишна възраст се включи в уроците на имам а'зам Ебу Ханифе “радияллаху анх”. Още при първото посещение зададе въпрос и получи неговия отговор. Имамът “радияллаху анх” видя неговата искреност и отправи дуа за него. После му каза да наизусти целия Коран-и керим. След седем дни Мухаммед Шейбани отново дойде при имама, заедно със своя баща, и каза, че го е наизустил.

Имам Ебу Ханифе прозря големите способности на сина и рече на баща му: “В твоя син има много висок потенциал и интелект. Насърчи го към изучаване на наука.” След този разговор Мухаммед Шейбани стана ученик на имам а'зам “радияллаху анх” и започна да изучава от него фъкх. Първите четири години учи при имам Ебу Ханифе, а след неговата смърт се включи в уроците на имам Ебу Юсуф и продължи своето обучение по същия метод, докато достигне до много високо ниво в науката фъкх.

Изучи науката хадис пак от имам Ебу Ханифе и имам Ебу Юсуф, и от улемите в Куфа, Басра, Медина, Мекка, Шам и Ирак. В продължение на три години учи “Муватта” от самия имам Малик. Беше много интелигентен. Много бързо си спомняше всичко и отговаряше с голяма скорост.

Имам Мухаммед Шейбани изхарчи всичко свое по пътя на науката. Амр бин Ебу Амр предава, че имам Мухаммед Шейбани е казал: “Баща ми завеща 30 000 динара. 15 000 от тях изхарчих за изучаване на нахив и поезия, а останали 15 000 за хадис и фъкх.” Имам Мухаммед Шейбани, освен от имам а'зам Ебу Ханифе и имам Ебу Юсуф, изучи науки още от Мис'ар бин Кедам, Суфян-и Севри, Амр бин Зер и Малик бин Мугаввел. Предаде хадис-и шерифи от Енес бин Малик, Ебу Амр, Евзаи, Земат бин Салих и Букейр бин Амир.

Мухаммед Шейбани “радияллаху анх” разпространи знанието, което бе изучил. Много хора идваха при него да се учат. В дома му не оставаше място за сядане.

Установи се да живее в Багдат и известно време изпълни служба като кадия. В същото време преподаде фъкх и всички други науки, превъзпита много ценни ученици, като имам Шафи, Ебу Сюлейман Джурджани, Хиям Ибни Абдуллах Рузи, Ебу

Хафс-ъ Кебир, Мухаммед Ибни Мукатил, Шедад Ибни Хахим, Муса Ибни Насър Рази, Ебу Убейде Касъм бин Селям, Исмаил бин Невбе, Али Ибни Муслим Туси и още много други учени. Чрез него знанията по ехли суннитска вяра и повелите на исляма в делата, предадени от имам а'зам Ебу Ханифе, се разпространиха из целия свят.

Той е онзи, който записа ханефитския мезхеб на книги и го разпространи. Той бе от второто ниво на учените по фъкх, т.е. бе муджтехид вътре в мезхеба. В ханефитския мезхеб, когато се дава фетва, първо се гледа иджтихада на имам Ебу Ханифе. Ако не се намери там, се гледа в иджтихада на имам Ебу Юсуф. А ако не се намери и там, се гледа в този на имам Мухаммед Шейбани.

Стана прочут със своите красиви нрави и възвишени състояния. Когато влезеше в някой меджлис, всички се заслушваха в неговите слова с голямо внимание. Със своите безбрежни знания и красноречие насищаше всички слушатели и разрешаваше техните въпроси и казуси.

Имам Шафи казва: “Рядко се среща факих и поет с велик морал като имам Мухаммед.” Никога не пилееше своето време. Мухаммед Ибни Селеме разказва: “Имам Мухаммед разделяше своята нощ на три части. През едната си лягаше, през другата кланяше намаз, а през третата преподаваше на своите ученици.” Ебу Убейде разказва: “Отидох при имам Мухаммед. Видях желанието на имам Шафи за наука. Зададе един въпрос на имам Мухаммед и той му отговори. Когато видя този хъс в имам Шафи, подаде му сто сребърника и рече: “Ако искаш да изпиташ удоволствието на науката, продължи да идваш в нашия меджлис и не се отделяй от нас.” Имам Шафи казва: “Ако не бях получих уроци от имам Мухаммед, щях да остана на вратата на знанието. Със знанията, които придобих от него, написах книги, колкото еднокамилен товар. Имаше такава висота в знанието, че ако не беше говорил според нашето ниво, не бихме могли да го разберем. Не видях по-разумен и възвишен човек от него. Когато го запитаха защо спи толкова малко, отвърна: “Всички мюсюлмани си казват: “Ако възникне някакъв въпрос, ще го доложим на него. Само той би могъл да е лек за нашите проблеми.” Как бих могъл да спа в това положение?” На жена си казваше: “Не ме питайте за всичко, не искайте всичко от мен.

Това става причина сърцето ми да се занимава с други неща, освен с наука и служба на исляма. Каквото ви трябва, го вземете от моя наместник; така би било по-добре.”

Произведения: Книгите на имам Мухаммед са източници, които предават ханефитския мезхеб. Той записа в тях разрешените казуси и въпроси в уроците на имам а’зам Ебу Ханифе и неговите слова. Подготви много книги по тези въпроси. Книгите му се делят на две части. Първата част са неговите книги “захируривайе”, като “Мебсут”, “Зиядат”, “Джами-и кебир”, “Джами-и сагир”, “Сийер-и кебир” и “Сийер-и сагир”. Те са предадени по пътя на теватур. Втората част са наречени “невадир”, като “Кейсаниййат”, “Харуниййат”, “Джурджаниййат”, “Руклеййат” и “Зиядет-уз-Зиядат”.

Книгата на Захид-ул-Кевсери “Булюгул емани фи сирет-ил имам Мухаммед Ибни Хасениш-Шейбани” наподробно предава живота и менкъбетата на имам Мухаммед. Част от наставленията на имама са както следва:

“Величието не се мери с потекло, а с достойнство и зрялост.”

“Верен е онзи приятел, който те насърчава към добро.”

“Ако в един меджлис липсва знание и ирфан, значи присъстват страсти на нефса.”

“Няма по-глупаво нещо от това да се харесва собствения нефс.”

“Да се прощава е зекятът на разума.”

“Красивият ахляк прикрива лошото потекло.”

Източници

- 1) **Тарих-и Багдад**; том 2., стр. 172
- 2) **Ел-А’лям**; том 6., стр. 80
- 3) **Фихрист**; стр. 387
- 4) **Вефеят-ул-а’ян**; том 4., стр. 184
- 5) **Ел-Феваид-ул-бехиййе**; стр. 163
- 6) **Мифтах ус се’аде**; том 2., стр. 107
- 7) **Шезерат-уз зехеб**; том 1., стр. 321
- 8) **Техзиб-ул-есма вел-люга**; том 1., стр. 80
- 9) **Джевахир-ул-Мудиййе V**. 121 b, 122 a
- 10) **Шерх-и Сийер-и Кебир**; стр. 6
- 11) **Му’джем-ул-муеллифин**; том 9., стр. 207
- 12) **Булюг-ул-емани**; стр. 1, 82

13) Там Илмихал Сеадет-и Ебедийе; стр. 1046

14) Рехбер Ансиклопедиси; том 12., стр. 299

Абдуллах бин Мубарек

Един от големците на Тебе-и табиин. Името му бе Абдуллах ибни Мубарек бин Вадъх Ханзали Темими с кунйе Ебу Абдуррахман. Бе мухаддис, факих, муджахид и захид. Участваше във войни с враговете на исляма. Не отдаваше никакво значение на земното и земните неща. Роди се през 736 (118) г. в Мерв във времето на омаядския халиф Хишам бин Абдулмелик и почина през 797 (181) г. в Хит до Багдат. Абдуллах бин Мубарек бе от турски произход.

Абдуллах бин Мубарек получи първоначалното си образование в Мерв и сетне го продължи в центрове на наука като Багдат, Басра, Хиджаз, Йемен, Египет и Шам. В Багдат се срещна с големи улеми и евлии. Присъства в техните уроци и сохбети. Изучи хадис-и шерифи от учени като Хаммад бин Зейд, Евзаи, Суфян-и Севри, Суфян бин Уйейне и Малик бин Енес. Изучи хадис-и шерифи от 4000 души. Големи учени предадоха хадис-и шерифи от него. Сред най-видните му учители бе имам а'зам Ебу Ханифе "рахметуллахи алейх". Изучи науката фъкх от него, а след като почина той, от имам Малик.

След като изучи наука се върна в Мерв. Притежаваше голямо знание и едеб, говореше твърде малко. Прекарваше нощите в ибадет. Словата му служеха за доказателства. Отдаваше голямо внимание на поверените му неща. Веднъж беше взел на заем писалка от един човек от Шам и се беше върнал в Мерв, забравяйки да го върне обратно. За целта пропътува цялото разстояние от Мерв до Шам обратно и го даде на неговия собственик. Много плачеше, когато четеше книгите, описващи състоянията на Есхаб-и кирам "радияллаху анхум" и Табиин, и изпадаше в самозабрава. Осъзнаваше величието на Есхаб-и кирам, постигнали честта да видят и участват в сохбета на Расулюллах "салляллаху алейхи ве селлем" и казваше:

"Прахът, които влизаше през ноздрите на коня на хазрети Муавия "радияллаху анх", яздейки до Расулюллах, е хиляда пъти по-ценен от Омер бин Абдулазиз."

Винаги се занимаваше с хадис-и шерифи в своя дом. Питаша го: “Не Ви ли безпокои самотата?” ала той им отговаряше: “Как би могъл човек да се чувства сам, когато е заедно с Пейгамбера ни и Есхаб-и кирам “радияллаху анхум”?”

Една година търгуваше в Мерв и цялата печалба я раздаваше на бедните. Втората година отиваше на война с врага. Той бе мудеррис в медресето, ваизин (проповедник) в джамията, търговец в града и велик герой във войната. Боравеше хем със сабя, хем с писалка. С писалка изписа книга за джихада, а със своя меч прояви легендарни храбрости.

Във времето на аббасидите се беше включил във войната с Византия. В една светла, тиха и спокойна нощ ислямската армия беше устроила своя лагер на север от Тарсус (Тарс). Из полите на Тарс се виждаха ислямските и ромейските орди. И двата лагера бяха запалили огньове с езици до небесата, за да се покажат могъщи пред врага. Около една от тези клади бяха насядали във вид на полумесец бронирани от горе до долу воители. По средата се намираще личност със слабо телосложение и сияйно лице и им преподаваше. Никой не забелязваше как времето тече. Сетне урокът свърши, направиха два и всички се оттеглиха за почивка.

След сутрешния намаз се захванаха за военни приготовления. Двете армии заеха позиции една срещу друга. От ромейската армия се забеляза да пристъпва напред едър войн с брони от глава до пети и да размахва сабя. Поиска войн от мюсюлманите, с който да премери сили. Из редовете на мюсюлманите се появи един храбрец и се захвана за бой с него ала падна шехид. Това подпали усърдието на му’мините. Излезе втори храбрец ала и той падна, после трети и четвърти ... и всички бяха повалени. Сред ромейската армия се чуваха крясъци и викове на радост, а сред мюсюлманите възгласи “Аллах Аллах!” и текбири, които разтърсваха околността. Точно в този миг сред редовете на мюсюлманите се показа величествен войн в брони, но никой не успя да го познае. Застана пред ромея и още в началото на двубоя с мощен удар заби своята сабя в гърдите на врага. Мюсюлманите извикаха “Аллаху екбер! Аллаху екбер!”, а ромеите изпаднаха в изумление. Сред тях пристъпи втори ромей ала и него го сполетя същата участ. После още няколко воители ала и те паднаха мъртви. Това събитие възрадва мюсюлманите премного. Когато героят се

върна обратно, с възхищение видяха, че бе Абдуллах бин Мубарек “рахметуллахи алейх”.

Дори и по време на военен поход криеше своите ибадети. Неговият другар-войн Мухаммед бин Аюн разказва:

“Една нощ по време на поход Абдуллах бин Мубарек “рахметуллахи алейх” се беше оттеглил за почивка, а аз се бях облегал на своето копие. Помисли си, че съм заспал и стана да кланя намаз. Продължи до зазоряване. После дойде да ме повика за сутрешен намаз. Когато разбра, че не съм заспал и съм станал свидетел на делата му, целият почервения от срам. Това състояние продължи през целия поход.”

Ибни Хиббан разказва:

“Всички муджахиди бяхме отишли заедно с Абдуллах ибни Мубарек в Шам. Той, когато видя поклоненията на хората, тяхната готовност за битка и прииждащите на групи воители, рече: “С тези красиви състояния ще излезем пред своя Господ! Тук отворихме вратите на Дженнета.”

По време на престоя в Мисис винаги се занимаваше със знание, ибадет и джихад. За икиндия отиваше на месджида, където се кланяше джума, и до залез слънце оставаше обърнат към къбле, споменаваше Аллаху теаля и не говореше с никого. Казваше: “Който прекара деня в зикр, ще се счита, че е прекарал в зикр цялото денонощие.”

В Мисис предаде 17 000 хадис-и шерифа. Караше своя малък ученик Абде бин Сюлейман да записва хадис-и шерифи и да ги учи, за което му даваше и пари.

Извърши многократен хадж. На връщане от един хадж сънува как си говорят две меляикета, слизаци от небето. Самият той разказва така:

“Едното казваше на другото:

- Колко души извършиха хадж тази година?
- 600 000 души.
- На колко от тях им се прие хаджа?
- На нито един!

Когато чух това, ме налегна голяма мъка. Казах си:

- Толкова много хора дойдоха за хадж сред толкова трудности и притеснения от всички страни на света. Прекосиха пустини и

понесоха тежки условия. Нима всичкият този труд ще отиде напразно?

- В Шам има обуцар на име Али бин Муваффак. Той беше възнамерил да отиде на хадж ала не успя, но Аллаху теаля прие неговия хадж и в негово име прие хаджа на всички останали 600 000 хаджии. – отвърна едно от тях.

След тези слова се събудих и си казах: “Трябва да отида и да посетя онази личност!” Отделих се от моите приятели и се включих в кервана за Шам. Когато пристигнах, затърсих и намерих къщата на въпросния човек. Почуках на вратата. Отвори ми я. Запитах го как се казва. Али бин Муваффак, рече той и ме запита за моето име. Абдуллах бин Мубарек, казах аз. Когато го чу, издаде силен стон и припадна. Когато се съвзе, му разказах за съня, който видях. Запитах го какво дело е извършил, че неговият хадж и този на всички останали е бил приет заради него. Каза ми: “Аз съм обуцар. От тридесет години насам копнея да отида на хадж. От тази си работа за 30 години успях да събера 300 динара. Тази година бях възнамерил да потегля за хадж, но жена ми беше бременна и една нощ долови миризмата на едно ястие, което се готвеше в съседната къща и ме помоли да поискам от него. Отидох и казах на съседа за нейното желание. Той се разплака и през сълзи рече: “О, Али бин Муваффак! Нашата храна не би била халял за вас, защото гладуваме от три дни. Обиколих из целия град Дамаск, но не намерих никаква работа за себе си. На пътя заварих едно мъртво животно. Откъснах от него парче, колкото позволява исляма в такива крайни случаи и се залових да го готвя за своите деца. То не би било халял за вас.” Когато чух това, в сърцето си усетих голяма болка. Донесох им динарите, които бях събрал за хадж, и им казах: “Вземи ги и ги превърни в нафака за своите деца. Нека това бъде нашият хадж!” При това си казах: “Аллаху теаля ми показа правдив сън.”

Беше много снизходителен. Дори да чуеше истината от един пастир, веднага я приемаше. Беше много щедър. Притичваше се в помощ на своите приятели и хора в нужда, като им даваше пари. Личности като Суфян-и Севри, Суфян бин Уйейне, Фудайл бин Ияд, Ибни Семмак и Месрук бяха обект на големи щедрости от него.

Една година по пътя за хадж, преминавайки край едно сметище, видя едно момиченце да се навежда и да взема една мъртва птица. Запита я за нейното състояние. Тя му рече: “Имам си една сестричка. Бедни сме и не разполагаме с нищо. Гладуваме от три дни. Бяхме много богато семейство. Баща ни имаше много средства ала с гнет и неправда му ги отнеха и го убиха. Както виждате, изпаднахме в голяма нужда.” Очите му се насълзиха, задели 40 жълтици за връщане назад, от всички 1000, които имаше, а останалите 960 ги даде на това момиче и каза на своите приятели: “Връщаме се, нека това бъде тазгодишният ни хадж!”

Абдуллах бин Мубарек беше гостоприемник. Не ядеше сам нещо, което му се приискаше да яде, без да има гост. Когато го питаха за причината, отговаряше: “Защото научих, че в Съдния ден няма да има равносметка за онова, което е изядено с гости.” Когато един човек видя, че проявява голяма щедрост, му каза: “Имотът Ви намалява. Не би ли било по-добре да намалите малко своята щедрост към гостите?” Отвърна така: “Имотът намалява, но животът също.”

Желаеше доброто на хората. При него често идваше човек с лош характер, който по-късно обаче се отказа да идва. Абдуллах бин Мубарек се натъжи за него и каза: “Онзи завалия си отиде, без от него да са си отишли лошите нрави. Страдам за неговото състояние. Ако беше останал при нас за още известно време, имаше вероятност да си коригира морала.”

Извличаше поука от онова, което виждаше. През един студен зимен ден, преминавайки през пазара в Нишабур, видя роб, който трепереше от студ, защото беше облечен само в една риза. Рече му: “Не би ли било добре да кажеш на твоя стопанин да ти купи едно палто?” Робът му отвърна: “Че какво бих могъл да му кажа аз, при условие, че той вижда и знае моето състояние.” Абдуллах бин Мубарек застана и падна на земята в несвяст. Когато се съвзе, каза: “Учете се на търпение и доволство от този роб?”

Беше много прозорлив и веднага долавяше финия момент във всичко, което му се кажеше. Сехл бин Али бин Абдуллах Мервези беше редовен в неговите уроци ала един ден му каза: “Повече няма да дойда на твоите уроци, защото днес, идвайки насам, видях твоите дъщери да се качили на покрива и да ме канят “Моят Сехл! Моят Сехл! Моят Сехл!” Те ни ги ли

възпитаваш?” Същата нощ Абдуллах бин Мубарек събра своите ученици и им рече: “Хайде, нека да отидем да извършим погребалния намаз на Сехл.” Отидоха и го завариха починал. Когато запитаха Абдуллах бин Мубарек “рахметуллахи алейх” откъде е разбрал за смъртта на Сехл, рече: “Аз нямам никакви наложници. Онези, които беше видял, бяха девиси от Рая, канеха го там.”

Беше много усърден в своята религия. Изобщо не можеше да понесе да се служи на друг, освен на Аллаху теаля. Самият той разказваше така: “Работехме заедно с един огнепоклонник. Когато настава време за намаз, поисках от него да ми обещае, че няма да ми навреди като се кланям. Той ми обеща и аз преспокойно си изпълних намаза. После дойде неговото време за поклонение. Той също поиска дума от мен и аз му я дадох. Но когато започна да се прекланя доземи пред огъня, не успях да проявя самоконтрол и се нахвърлих върху него. В същия миг чух глас да ми казва: “Когато обещаеш нещо, трябва да го изпълниш!” и веднага се отдръпнах. Когато огнепоклонникът привърши своя ибадет, запита: “Първо ме нападна, но защо после се изтегли назад?” Рекох му: “Когато изпълни седжде на друг, освен Аллаху теаля, не успях да го понеса и те заатакувах. Бях решил да те убия, но в същия миг дочух глас да ми казва: “Когато обещаеш нещо, трябва да го изпълниш!” При тога огнепоклонникът рече: “Истински Господ е твоят Господ! Смърря Своя приятел заради Своя враг! Ето и аз ставам мюсюлманин пред теб. Ешхеду не ля иляхе илляллах ве ешхеду енене Мухаммеден абдуху ве расулюху.”

Абдуллах бин Мубарек “рахметуллахи алейх” беше съвършен наследник на Расулюллах “салляллаху алейхи ве селлем” в знанието. Следваше сунната и мразеше бидатите и техните извършители. Както не сядаше заедно с тях, така и забраняваше на другите да го правят. Говореше за тяхната вреда и казваше, че да се дружи с тях е проява на двуличие.

Абдуллах бин Омер Серахби, един от улемите на Хорасан, разказва: “Веднъж бях седнал и ял заедно с ехл-и бидат. Когато Абдуллах бин Мубарек е дочул това, ми каза: “Няма да говоря с теб един месец!” и така направи.”

Когато видеше недостатък у някой човек, съобщаваше му го по подходящ начин. Пред него кихна един човек, но забрави да каже “Елхамдулиллях.” Абдуллах бин Мубарек го запита:

- Ваша милост, какво трябва да каже човек, когато кихне?

- Елхамдулиллях – отвърна човекът.

- Йерхамукеллах.

Мухаммед бин Джемил, предаващ това събитие, добавя: “Това благоприличие у него ни зачуди и му се възхитихме.”

Правеше следните наставления:

“Ние се нуждаем много повече от малко едеб, отколкото от много знания.”

“Онзи, който омаловажава учените, пропилява своя ахирет, а който омаловажава управниците, пропилява своя земен живот.”

“Би трябвало да се зачудим на онзи, който има малко страх към Аллах в сърцето си, голяма любов към земно и не отбягва харамите, но казва, че е учен.”

“Обичам праведниците, макар да не съм от тях. Не обичам лошите, макар да съм по-долен от тях.”

“Ако бях избрал до говоря по нечий адрес, бих го направил по адрес на моите родители, защото те повече от всеки друг заслужават моите севаби.”

“Който е отпуснат в мустехабите, не би могъл да извърши суннетите. Който е отпуснат в суннетите, трудно би извършил фарзовете. А който е отпуснат във фарзовете, не би могъл да опознае Аллаху теалю и спечели Неговото задоволство.”

“Човекът е лице в лице с три врага по религия – нефсът, шейтанът и лицемерът, и е много трудно да се спаси от тях.”

“Няма полза от онзи, който не е положил труд, за да печели.”

“Който успее да вникне в смисъла на следния хадис шериф: **“Който опознае своя нефс, би опознал своя Господ!”**, би приел своя нефс за по-долен от едно улично куче.”

“Много малки дела стават големи с едно възнамерение, а много големи дела стават малки с едно възнамерение.”

“Който търси знание, го намира. Който го изучи, започва да се бои от греховете. А който се бои, започва да бяга от тях. А който бяга от тях, в Съдния ден се спасява от равносметка.”

“По-ми е любимо да върна една съмнителна стотинка, отколкото да раздам хиляди лири садака.”

“Да помогнеш на брат мюсюлманин е по-важно, отколкото да вършиш нафиле в продължение на една година.”

“Най-принизения човек е онзи, който събира земно под маската на религията.”

“Онзи, който проявява стиснатост в знанието, бива сполетян от три бели: Или умира и знанието му изчезва, или го забравя, или се сприятелява с човек, който ще го накара да го забрави.”

“След пророчеството не познавам по-висок макам от знанието. Ако на учен му се появи нужда, ще трябва да се занимава с нея, с което няма да има време да учи. Най-добрият подход е да му се задоволи тази нужда, а той да чете.”

Запитаха го:

- Кое е най-ценното качество у един човек?

- Зрелият акъл!

- А ако няма?

- Красивият едеб!

- А ако няма?

- Милостив приятел, до когото да се допитва!

- А ако няма?

- Постоянното мълчание?

- А ако не може?

- Тогава за него най-добре би било да умре!

“Тези четири заключения са извлечени от 4000 хадис-и шерифа:

- не разчитай на жена;

- не се подвеждай от имота;

- не препълвай своя стомах;

- учи, колкото ти е нужно.”

“Един учен трябва да обръща най-голямо внимание на това да се пази от харамите и да не заобича земното.”

“Нима би могло да се очаква полза от сърце, което е завладяно от земна обич и грехове.”

“Въставаш срещу Аллаху теаля ала твърдиш, че Го обичаш. Колко странно поведение е това? Ако любовта ти беше истинска, щеше да Му се подчиниш, защото онзи, който обича, се подчинява на онзи, когото обича.”

“Когато го запитаха: “Би ли могъл да ни обобщиш красивия морал с една дума?”, отвърна така: “Да не се ядосваш!”

Когато наближи смъртта му, раздаде целия си имот на бедни хора. Един от учениците му, който беше в негова служба, го запита: “Ваша милост, известно Ви е, че имате три деца. Няма ли да им оставите никакъв имот?” Рече: “Заръчвам ги на Аллаху теалю. Той е най-прекрасният Довереник. Ако децата ми станат праведни, Аллаху теалю ще им прати препитание оттам, откъдето не очакват. А ако станат грешници, не бих желал моят имот да остане в ръцете на лоши хора.”

На сетен дъх отвори очи, усмихна се и изчете 61. аяет на сура Саффат, където по смисъл се казва: **“Онези, които вършат дела, да работят за постигане на това безкрайно благо.”**

Невфел разказва: “Сънувах Абдуллах бин Мубарек. Запитах го как се е отнесъл с него Аллаху теалю! Рече ми: “Той ми прости!” Какво стори със Суфян-и Севри, запитах аз. “Той е сред високите степени на мъченичеството.”

“За след смъртта се готви преди нея.”

“Най-хубавите украси за един човек са мълчанието, правдата и сериозността.”

“Бъди с онези, които се боят от Аллаху теалю. Отбягвай еретика.”

Големи учени на исляма го похвалиха. Ибни Исхак казва: “Обърнах внимание на делата и състоянията на Есхаб-и кирам и Абдуллах бин Мубарек. Те бяха едни и същи, но превъзходството на Есхаб-и кирам “радияллаху анхум” произхождаше от това, че бяха присъствали в безценните сохбети на Расулюллах.”

Фудайл бин Ияд казва: “Истинската причина да го обичам е тази, че той се бои много от Аллаху теалю.”

Абдуллах бин Мус’аб разказва: “Той бе изключителен човек, който бе учен по хадис и фъкх, владеещ перфектно арабската литература, смел, успешен търговец, щедър и обичаш своите приятели дори в тяхно отсъствие.”

Неговите книги са както следва: “Китаб-уз-Зухд вер-Вераик”, “Китаб-ул-Джихад”, “Муснед”, “Китаб-ул-Бирри-Вес-Съла”, “Китаб-ут-Тефсир”, “Китаб-ут-Тарих” и “Ес-Сунен фил Фъкх”.

Знаеш ли за Аллаху теалю?

Един ден хазрети Абдуллах бин Мубарек “радияллаху анх” завари едно малко пастирче с няколко овце. Съжали го и си рече:

“Завалията, ако прекара детството си в пастирство, как би могъл да извърши ибадети и опознае Аллаху теаля като порасне? Нека да отида и да го науча на нещо, че да опознае Аллаху теаля!” После отиде при него и между тях се проведе следния поучителен разговор:

- Детенце мое, знаеш ли за Аллаху теаля?
- Че нима би могло раб да не познава своя Собственик?
- Как Го опозна?
- Чрез тези овце.
- Как така?
- Няколко овце не биха оцелели без един пастир. Нуждаят се от закрилник, който да им дава вода и трева и да ги пази от вълци и други опасности. Оттук разбрах, че Вселената, хората, джиновете, животните, зверовете и тези крилати птици се нуждаят от Закрилник. Само Аллаху теаля е Онзи, Който е способен да опази тези хиляди видове създания. Ето така – посредством тези овце – опознах Аллаху теаля.
- Като какъв го познаваш?
- Като такъв, Който не прилича на нищо.
- Как разбра, че е такъв?
- Пак чрез тези овце!
- Как така?
- Аз съм пастир и съм техен пазач. Те са под моя закрила и сила. Заглеждам се в тях внимателно. Нито те приличат на мен, нито аз на тях. Щом един пастир не прилича на своите овце, несъмнено Аллаху теаля също не би приличал на Своите раби.
- Колко добре каза! Изучи ли наука?
- Как бих могъл да изучи наука в тази пустош?
- Какво друго знаеш?
- Научих три вида знания: отнасящи се до сърцето, езика и тялото.
- Би ли ги разяснил?
- Знанието за сърцето е това, че Той ми даде сърце и го стори място за Своите обич и опознаване. Трябва да заделя място в него за онези, които обича, и да не заделям за тези, които не обича, и да се пазя от тях. Знанието за езика е това, че Той ме дари с език и го стори място за споменаване на името Му. И ми намекна да го използвам за споменаване на неща, които напомнят за Него, и да

го пазя от другите. Знанието за тялото е това, че Той стори тялото място за служба към Него, с което правя всичко, което е поклонение, и го държа далеч от онова, което не е.

- О, детенце мое! Предишните и бъдещите науки се изчерпват с това, на което ме научи ти! Синко, наставлявай ме!

- По лицето Ви личи, че сте учен човек. Ако си изучил наука в името на Аллах, престани да искаш и чакаш от хората каквото и да било. Ако си я изучил за земно, няма да спечелиш Дженнета!

На кого да дам своята дъщеря?

Кадията на Мерв имаше една дъщеря. Искаха я заможните и видни мъже на страната, но той не я даваше на никого. Кадията си имаше и един роб на име Мубарек, който се грижеше за неговата градина. Веднъж кадията поиска от Мубарек да му донесе грозде. Мубарек донесе грозде, което изглеждаше много добре, но все още беше незряло. Кадията поиска друга чепка. Мубарек донесе нова, но и тя се оказа кисела. Кадията не се съдържа и каза:

- В градината има толкова много зряло грозде, а ти ми носиш все незрели?

- Ваша милост, аз не знам как се различава зрялото от незрялото грозде.

- Субханаллах! В тази градина си от два месеца и все още не знаеш?

- Аз съм възложен не да ям, а да пазя.

- Защо не изяде от тях?

- Защото от мен поискахте да Ви пазя лозето! Нима би било подходящо да ям от него без да сте ми позволили? Нима бих могъл да се противопоставя на заповедта Ви?

Кадията за пръв път се срещаше с такава ситуация и се възхити на състоянието на Мубарек. Сега беше намерил доверен човек. Наистина много го заобича. Обърна се към него и го запита:

- Ще те питам нещо. Имам дъщеря. Много богати и влиятелно мъже я искат за съпруга. Не знам на кого да я дам. Имаш ли някаква идея? Какво би казал ти?

- В Епохата на невежеството хората гледаха потеклото, а евреите и християните гледаха красотата. Във времето на Расулюллах “салляллаху алейхи ве селлем” се гледаше религиозността и

богобоязънта, а днес гледат имота и поста. Нека ти избери своя критерий!

- Аз избирам религиозността и богобоязънта и искам да я омъжа за теб, защото в теб видях религиозна стриктност, отбягване на харамите, красиви състояния, вяност и сигурност.

- Аз съм роб, купен срещу пари. В това състояние нашият брак би изглеждал странен, а и дъщеря Ви не би се съгласила.

- Стани, да отидем у нас.

Когато се върнаха, кадията каза на своята съпруга:

- Това е праведен, религиозен и богобоязлив роб. Искам да омъжа дъщеря ни за него, какво би казала ти?

- Ти си знаеш, но нека запитаме и нея – рече жена му.

Когато майката влезе при своята дъщеря и ѝ каза за всичко, тя отвърна, че оставя решението да се вземе от нейните родители. Когато жената каза на кадията, че дъщеря им е съгласна, той сключи техния брак. Ала Мубарек не се сближаваше с нея. Това състояние продължи 40 дни. По един повод майката научи за това и не издържа, каза на кадията:

- Даде нашата дъщеря на твоя роб и измина толкова време ала той дори не се е обърнал да я погледне. Каква е тази работа?

При това кадията запита Мубарек:

- О, Мубарек, защо не отиваш при нея?

- О, кадию на мюсюлманите... Вие сте кадия и има вероятност дъщеря Ви да е яла нещо съмнително. За да се опазим от това съмнение, изчаках до днес и я храних с халял. Надявам се с това Аллаху теая да ни дари с праведно дете. Нямах никаква друга умисъл.

След четиридесетия ден се сближи с нея. Поради факта, че до такава степен съблюдаваше харама и халяла, Аллаху теая ги дари с дете на име Абдуллах (бин Мубарек, т.е. Абдуллах, синът на Мубарек).

Източници

- 1) Табакат-ъ Иб-и Сад; том 7., стр. 372
- 2) Хилйет-ул-Евлия; том 8., стр. 162
- 3) Тарих-и Багдад; том 10., стр. 152
- 4) Съфат-ус-Сафве; том 4., стр. 134
- 5) Вефаят-ул-А'ян; том 3., стр. 33

- 6) Шезерат-уз-Зехеб; том 1., стр. 295
- 7) Абдуллах бин Мубарек Мервези (Абдулмеджид Мухтесиб, Оман 1392)
- 8) Табакат-ул-Кубра (Шарани); том 1., стр. 59
- 9) Джамиу Керамат-ил-Евлия; том 2., стр. 104
- 10) Тезкирет-ул-Евлия; том 1., стр. 166
- 11) Несайим-ул-Мехаббе; стр. 15
- 12) Рехбер Ансиклопедиси; том 1., стр. 14
- 13) Ислям Алимлери Ансиклопедиси; том 2., стр. 97
- 14) Ислям Тарихи Ансиклопедиси; том 1., стр. 60
- 15) Равд-ур-Рейяхин; стр. 90
- 16) Невадир-ул-Алем; стр. 6, 65, 83
- 17) Там Илхимал Сеадет-и Ебедийе; стр. 1027